

Александър Беляев

Човекът – амфибия

ПЪРВА ЧАСТ

МОРСКИЯТ ДЯВОЛ

Настъпи една от душните януарски нощи на аржентинското лято. Черното небе беше обсипано със звезди. Спуснала котва, „Медуза“ спокойно се полюляваше. Нищо, нито плясък на вълни, нито скърцане на корабни въжета, не нарушаваше нощната тишина. Океанът сякаш беше заспал дълбоко. Върху палубата на шхуната бяха налягали полуголи ловците на бисери. Изтощени от работата и палещото слънце, те се въртяха, въздишаха и простенваха, унесени в тежка дрямка. Ръцете и краката им нервно потрепваха. Може би виждаха насън своите врагове – акулите. През тези горещи безветрени дни хората така се изморяваха, че след привършването на лова не можеха дори да изкачат на палубата лодките. Но това не беше и нужно: нищо не предвещаваше промяна на времето. И лодките оставаха през нощта върху водата, привързани за котвената верига. Рейте бяха неизравнени, такелажът – зле затегнат, и неприбраният кливер лекичко потреперваше от слабия полъх на ветреца. Цялото пространство на палубата между бака и юта беше изпълнено с купища бисерни миди, парчета от коралов варовик, въжета, с които ловците се спущат на дъното, платнени торби, където те слагат намерените миди, и празни бурета. До бизанмачтата имаше голяма бъчва с вода за пиене и железен черпак, завързан с верижка. На палубата край бъчвата се виждаше тъмно петно от разлята вода. От време на време ту един, ту друг ловец ставаше и олюлявайки се в полусън, се помъкваше към бъчвата, като настъпваше спящите по ръцете и краката. Без да отваря очи, той изпиваше черпак вода и се строполяваше, където сvari, сякаш не бе пил вода, а чист спирт. Жаждата измъчваше ловците: сутрин преди работа е опасно да се яде – налягането, което човек изпитва във водата, е твърде силно, – затова работеха, по цял ден на гладен стомах, докато във водата не притъмнееше, и можеха да ядат чак преди да си легнат, а пък ги хранеха със сланина.

Тази нощ на вахта стоеше индианецът Балтазар. Той бе най-близкият помощник на капитан Педро Зурита, собственик на шхуната „Медуза“.

На младини Балтазар беше прочут ловец на бисери: той можеше да остане под водата деветдесет и дори сто секунди – два пъти повече от

обикновеното.

– Защо? Защото по наше време умееха да ни учат и почваха да ни подготвят още от малки – разказваше Балтазар на младите ловци на бисери. – Бях още хлапе на десетина години, когато баща ми ме даде да се уча на тендера при Хозе. Той имаше дванадесет момчета ученици. Учесе ни така. Ще хвърли във водата бял камък или мидена черупка и ще заповяда: „Гмурни се и го извади!“ И всеки път хвърляше все по-надълбоко. Не успееш ли да извадиш хвърленото, ще те нашиба с лин¹ или с камшик и ще те хвърли във водата като пале: „Гмурни се пак!“ Така ни научи да се гмуркаме. След това почна да ни приучва да стоим по-дълго под водата. Някой стар, опитен ловец ще се спусне на дъното и ще завърже за котвата кошничка или мрежа. А ние после се гмуркаме и я отвързваме под водата. Докато не я отвържеш – хич не се и показвай навън. Подадеш ли се – чака те камшикът или линът. Биеха ни безмилостно. Малцина издържаха. Но аз станах пръв ловец на миди в този край. Печелех добре.

Когато остаря, Балтазар остави опасния занаят на ловец на бисери. Левият му крак беше осакатен от зъбите на акула, а хълбокът – раздран от котвена верига. Той имаше в Буенос Айрес малко магазинче, дето продаваше бисери, корали, мидени черупки и някои морски рядкости. Но на брега му беше скучно, затова често отиваше на лов за бисери. Хората от професията го ценяха. Никой по-добре от Балтазар не познаваше залива Ла Плата, бреговете му и местата, където се въдят бисерните миди. Ловците го уважаваха. Той умееше да угоди на всички – и на ловците, и на корабопритежателите.

Балтазар учеше младите ловци на всички тънкости на занаята: как да задържат дишането си, как да отблъскват нападенията на акулите, а когато биваше в добро настроение – и как да скрият от господаря си някой по-рядък бисер.

Господарите, собственици на шхуни, познаваха Балтазар и го зачитаха, задето можеше само с един поглед да прецени безпогрешно бисерите и да подбере веднага за тях най-хубавите.

Ето защо собствениците на шхуни го взимаха на драго сърце като помощник и съветник.

Сега Балтазар седеше на едно буре и бавно пушеше дебела пура. Светлината от прикрепения към мачтата фенер падаше върху лицето му. То беше продълговато, без изпъкнали скули, с правилен нос и големи,

---

1. Лин – тънко въже. Б.а.

хубави очи – лицето на арауканец². Клепачите на Балтазар се отпусаха тежко и бавно се повдигаха. Той дремеше. Но ако очите му спяха, ушите му бяха нащрек. Те бодърствуваха и предупреждаваха за опасността дори по време на дълбок сън. Но сега Балтазар чуваше само въздишките и неясните промърморвания на спящите. Откъм брега долиташе миризма на гниещи бисерни миди – оставяха ги да загният, за да се вадят полесно бисерите: черупката на жива мида трудно се разтваря. На несвикнал човек тази миризма би се сторила отвратителна, но Балтазар я вдишваше дори с известно удоволствие. На него, скитника, ловеца на бисери, тази миризма напомняше радостите на волния живот и вълнуващите опасности на морето.

След изваждането на бисерите пренасяха най-едриите миди на „Медуза“. Зурита беше пресметлив човек: той продаваше черупките на една фабрика, където правеха от тях седефени копчета и копчета за ръкавели.

Балтазар вече спеше. Скоро отпуснатите му пръсти изтърваха пурата. Главата му клюмна на гърдите.

Но в този миг до съзнанието му достигна някакъв звук, който долиташе далеч от океана. Звукът се повтори по-близо. Балтазар отвори очи. Стори му се, че някой свири с рог, а после сякаш бодър, младежки глас извика: „А!“, и след малко повтори о една октава по-високо: „А-а!...“

Мелодичният тръбен звук не приличаше на рязкото изсвирване на паракходна сирена, а веселият възглас съвсем не напомняше вик за помощ на давящ се човек. Това беше нещо ново, непознато. Балтазар стана; стори му се, че изведнаж се е захладило. Той се приближи до борда и внимателно огледа гладката океанска шир. Нямаше никого. Тишина. Балтазар бутна с крак легналия на палубата индианец и когато той се привдигна, тихо му рече:

– Вика. Навярно това е той!

– Не чувам – също така тихо отговори индианецът гурон³, като се вслушваше, застанал на колене. И изведнаж тишината отново бе нарушена от тръбния звук и вик: „А-а!...“

Щом чу този звук, гуронът се сви, сякаш го удариха с камшик.

– Да, това навярно е той! – промълви човекът и зъбите му загракаха от страх.

Събудиха се и другите ловци. Те допълзяха до осветеното от

---

2. Арауканци – едно от индианските племена в Америка. Б.а.

3. Гурони – индианско племе, обитаващо Америка. Б.а.

фенера място, като че ли търсеха защита от тъмнината в слабите лъчи на жълтеникавата светлина. Седяха, тясно притиснати един до друг, и напрегнато се ослушваха. Тръбният звук и викът се чува още веднъж в далечината и след това всичко затихна.

– Това е той...

– „Морският дявол“ – шепнеха ловците.

– Не бива да стоим повече тук!

– Това е по-страшно от акула!

– Извикайте господаря!

Чу се шляпане на боси крака. Стопанинът на шхуната Педро Зурита излезе на палубата, като се прозряваше и почесваше косматите си гърди. Беше без риза, само по платнени панталони, на широкия му кожен пояс висеше кобур. Зурита се приближи до хората. Фенерът освети сънливото му, бронзово от слънцето лице, гъстите къдрави коси, които висяха на кичури по челото му, черните вежди, буйните, завити нагоре мустаци и малката му, прошарена вече брадичка.

– Какво има?

Грубоватият му и спокоен глас, уверените му движения успокоиха индианците. Те заприказваха един през друг. Балтазар вдигна ръка, за да млъкнат, и рече:

– Чухме гласа му. На „морския дявол“!

– Така ви се е сторило! – отвърна Педро сънливо и главата му клюмна надолу.

– Не, не ни се е сторило! Всички чухме неговото „а-а!...“ и тръбния звук! – извикаха ловците.

Балтазар ги накара да млъкнат със същото движение на ръката си и продължи:

– Не, аз чух. Така може да тръби само „дяволът“. Никой друг в морето не вика и не тръби така. Трябва да се махнем бързо оттук.

– Приказки! – все така вяло отговори Педро Зурита. Не му се искаше да прибира на шхуната още недоизгнилите зловонни миди от брега и да вдига котва.

Но не успя да убеди индианците. Те се вълнуваха, махаха с ръце, викаха и заплашваха, че ако Зурита не вдигне котва, още на другия ден ще слязат на брега и ще тръгнат пеш за Буенос Айрес.

– Дявол да го вземе този „морски дявол“, а и вас заедно с него! Добре! На разсъмване ще вдигнем котва! – и капитанът се отпрати към каютата си, като продължаваше да мърмори.

Беше се разсънил вече. Запали лампата, запуши пура и започна да

се разхожда напред-назад из тясната каюта. Мислеше за странното същество, което от известно време се беше появило в тези води и плашеше ловците на бисери и крайбрежните жители.

Никой не бе виждал това чудовище, но то вече няколко пъти бе напомняло за себе си. За него съчиняваха какви ли не измислици. Моряците ги разказваха шепнешком, като се озъртаха страхливо, сякаш се бояха да не ги подслушва чудовището.

На някои чудовището правеше пакости, на други пък – най-неочаквано помагаше.

„Това е морският бог“ – казваха старите. – „Нощем излиза от гълбините на океана веднъж на хиляда години, за да възстанови правдата на земята“.

Католическите свещеници уверяваха суеверните испанци, че това е „морски дявол“. Почнал е да се явява на хората, защото са забравили светата католическа църква.

Всички тези слухове, предавани от уста на уста, бяха стигнали до Буенос Айрес. Няколко седмици вече „морският дявол“ бе любимата тема на хроникьорите и фейлетонистите от булевардните вестници. Ако при неизвестни обстоятелства потъваха шхуни и риболовни кораби, повреждаха се рибарски мрежи или изчезваше уловената риба, обвиняваха за това „морския дявол“. Други обаче разказваха, че „дяволът“ подхвърлял понякога в рибарските лодки едра риба, а веднъж дори спасил одного от удавяне.

Един, който се бе давил, уверяваше поне, че когато вече потъвал във водата, някой го подхванал отдолу за гърба и придържайки го така, доплувал до брега, но изчезнал веднага в крайбрежните вълни, щом спасеният стъпил на пясъка.

Най-чудното обаче беше това, че никой не бе виждал самия „дявол“. Никой не можеше да опише как изглежда това тайнствено същество. Намериха се, разбира се, очевидци – те снабдяваха „дявола“ с рогата глава, козя брада, лъвски лапи и рибешка опашка или го представяха като огромна рогата жаба с човешки нозе.

Правителствените чиновници в Буенос Айрес отначало не обръщаха внимание на тези разкази и вестникарски дописки, смятайки ги за празни измислици. Но тревогата – най-вече сред рибарите – се усилваше все повече. Много от тях не се решаваха да излизат в морето. Риболовът намаля и населението взе да чувствава недостиг от риба. Тогава местните власти решиха да разследват тази история. Няколко катера и моторни лодки от полицейската брегова охрана бяха разпратени по

крайбрежието със заповед „да завържат неизвестното лице, което сее смут и паника сред крайбрежното население“.

Две седмици полицията обикаляше из Лаплатския залив и в крайбрежните води, задържаха няколко индианци като злостни разпространители на лъжливи слухове, всяващи тревога, но „дяволът“ беше неуловим.

Полицейският началник публикува официално съобщение, че не съществува никакъв „дявол“, че всичко това са само измислици на невежи хора, които вече са задържани и ще понесат съответното наказание, и убеждаваше рибарите да не вярват на слухове, а да се заловят за риболова.

За известно време това помогна. Шегите на „дявола“ обаче не престанаха. Една нощ рибари, които се намираха доста далеч от брега, били разбудени от блеенето на козле, което по някакво чудо се било появило на техния баркас. Изтеглените мрежи на други рибари пък се оказали нарязани.

Зарадвани от новото появяване на „дявола“, журналистите сега очакваха обясненията на учените.

Учените не ги караха да чакат дълго.

Те смятаха, че в океана не може да съществува неизвестно на науката морско чудовище, което да извършва постъпки, на каквито е способен само човек. „Друго щеше да бъде – пишеха учените, – ако това същество се беше появило в малко изследваните глъбини на океана.“ Но учените все пак не можеха да допуснат, че такова същество може да постъпва така разумно. Както и полицейският началник, те смятаха, че това са само дяволии на някакъв пакостник.

Не всички учени обаче мислеха така.

Някои от тях се позоваваха на знаменития немски естественик Конрад Хеснер⁴, който бе описал морската девица, морския дявол, морския монах и морския епископ.

„В края на краищата много от това, за което са писали древните и средновековните учени, се оправдава, въпреки че новата наука не признава тези стари учения. Божието творчество е неизчерпаемо и на нас, учените, повече, отколкото на всички други, ни подобава да бъдем скромни и предпазливи в заключенията си“ – пишеха някои стари учени.

Впрочем трудно беше да се нарекат „учени“ тези скромни и

---

4. Конрад Хеснер – знаменит немски учен от XVI в. Б.а.

предпазливи хора. Те вярваха в чудесата повече, отколкото в науката, и лекциите им приличаха на проповеди.

И най-после, за да бъде разрешен спорът, изпратиха научна експедиция. Членовете на експедицията нямаха щастието да срещнат „дявола“. В замяна на това пък те научиха много нови неща около подвизите на „неизвестното лице“ (старите учени настояваха думата „лице“ да бъде заменена с думата „същество“.

В публикувания във вестниците доклад членовете на експедицията пишеха:

1. На някоя места на морския пясък забелязахме следи от тесни стъпала на човешки крака. Следите идваха от морето и водеха обратно към морето. Такива следи обаче може да остави човек, който се е приближил до брега с лодка.

2. Прегледаните от нас мрежи имат разкъсвания, които могат да бъдат направени с остър, режещ предмет. Възможно е мрежите да са се закачили за остри, подводни скали или за железни отломки на потънал морски съд и да са се скъсали.

3. Според разкази на очевидци един изхвърлен от бурята на значително разстояние от водата делфин е бил довлечен през нощта от някого отново до водата, при което върху пясъка са останали следи от стъпки и като че ли от дълги нокти. Вероятно някой състрадателен рибар е довлякъл делфина до морето. Известно е, че делфините, когато преследват рибата, помагат на рибарите с това, че я гонят към плитките места. Рибарите пък често спасяват делфините от беда. Следите от нокти биха могли да бъдат оставени от човешки пръсти. Въображението е предало на тези следи вид на животински нокти.

4. Козлето би могло да бъде докарано с лодка и подхвърлено от някой шегобиец.

Учените намериха и други, не по-малко естествени причини, за да обяснят произхода на останените от „дявола“ следи. Те дойдоха до заключението, че нито едно морско чудовище не може да извърши толкова сложни действия.

И все пак тези обяснения не задоволиха всички. Дори измежду най-сериозните учени се намериха такива, на които тези обяснения изглеждаха съмнителни. Можеше ли дори и най-ловкият и упорит шегобиец да извърши всички тези неща и да не попадне толкова дълго пред очите на

хората? Но главното, което учените премълчаха в доклада си, беше това, че „дяволът“, както беше установено, извършваше своите подвизи в течение на кратко време на различни места, разположени далеч едно от друго. Или „дяволът“ умееше да плува с нечувана скорост, или той имаше някакви особени приспособления за това, или най-после „дяволът“ не беше сам, а имаше няколко „дявола“. Но тогава всички тези шегги ставаха още по-странни и заплашителни.

Педро Зурита си припомни цялата тази загадъчна история, докато крачеше из каютата.

Той не забеляза как се разсъмна и през илюминатора се промъкна розов лъч. Педро угаси лампата и почна да се мие. Той заливаше главата си с топла вода, когато чу тревожни викове, долитащи от палубата. Без да се доизмие, бързо се изкачи по трапа⁵.

Голите ловци с платнени превръзки през бедрата, бяха застанали край борда, размахваха ръце и един през друг крещяха. Педро погледна надолу и видя, че оставените през нощта във водата лодки са отвързани. Нощният бриз ги бе отнесъл доста навътре в открития океан. Сега утринният бриз ги носеше бавно към брега. Веслата на лодките, разхвърляни по водата, плаваха из залива.

Зурита заповяда на ловците да съберат лодките. Никой обаче не се решаваше да напусне палубата. Зурита повтори заповедта.

– Върви ти в лапите на „дявола“! – обади се някой.

Зурита сложи ръка върху кобура. Тълпата ловци се отдръпна и се струпа край мачтата. Те гледаха враждебно Зурита. Стълкновението изглеждаше неминуемо. Но в този момент се намеси Балтазар.

– Арауканецът не се страхува от никого – рече той, – акулата не ме дояде, ще преседнат и на дявола старите ми кости. – И като дигна ръце над главата си, той се хвърли от борда и заплува към най-близката лодка.

Сега ловците отново се приближиха до борда и наблюдаваха със страх Балтазар. Въпреки старостта и болния си крак той плуваше отлично. С няколко замаха индианецът доплува до лодката, улови плаващото весло и се качи в нея.

– Въжето е отрязано с нож – извика той – и добре е отрязано! Ножът е бил остър като бръснач!

Когато видяха, че на Балтазар не се случи нищо лошо, няколко ловци последваха примера му.

---

5. Трап – корабна стълба. Б.пр.

НА ГЪРБА НА ДЕЛФИНА

Слънцето току-що бе изгряло, но вече препичаше безмилостно. Сребристосиньото небе бе безоблачно, океанът – неподвижен. „Медуза“ вече се намираще на двадесет километра южно от Буенос Айрес. По съвета на Балтазар хвърлиха котва в малък залив край скалистия бряг, който се издигаше на две тераси.

Лодките се пръснаха из залива. На всяка лодка по правило имаше по двама ловци: единият се гмуркаше, другият го изтегляше. После се разменяха.

Една от лодките се беше приближила твърде много до брега. Ловецът обхвана с крака голямото парче коралов варовик, завързано за края на едно въже, и бързо се спусна на дъното.

Водата беше много топла и прозрачна – всеки камък на дъното се виждаше ясно. Наблизо до брега от дъното се издигаха корали – неподвижно застиналите храсти на подводните градини. Дребни рибки със златисти и сребристи отблясъци сновяха между храстите.

Ловецът се спусна на дъното, наведе се и почна бързо да събира миди и да ги слага в торбичката, която висеше на хълбока му, привързана с ремъче около кръста. Неговият другар по работа, индианец гурон, държеше в ръце края на въжето и се взираше във водата, наведен през борда на лодката.

Изведнъж той видя, че ловецът скочи на крака толкова бързо, колкото му беше възможно, замахна с ръце, улови се за въжето и го дръпна така силно, че едва не събори гурона във водата. Лодката се разлюля. Индианецът гурон бързешком издърпа другаря си и му помогна да се качи в лодката. Ловецът дишаше тежко с широко отворена уста, очите му бяха разширени от ужас.

Тъмното му бронзово лице беше посивяло – толкова бе побледнял.

– Акула ли?

Но ловецът се строполи на дъното на лодката, без да може да отговори. Какво би могло да го изплаши толкова на дъното на морето? Гуронът се наведе и се възря във водата. Да, там ставаше нещо нередно. Малките рибки, като птици, забелязали ястреб, бързаха да се скрият в гъстите хрусталици на подводната гора.

И внезапно индианецът гурон видя, че иззад издадения напред край на една подводна скала се показва нещо, прилично на пурпурен дим. Димът постепенно се разнасяше на всички страни, като оцветяваше водата

в розово. В този момент той видя нещо тъмно. Беше тялото на акула. Тобавно се обърна и изчезна зад издатината на скалата. Пурпурният подводен дим можеше да бъде само кръв, пролята на дъното на океана. Какво ли се бе случило там?

Гуронът погледна другаря си, но той лежеше неподвижно на гръб, дишаше тежко с широко отворена уста и гледаше с безизразни очи към небето.

Индианецът грабна веслата и побърза да закара внезапно заболелия си другар на борда на „Медуза“.

Най-сетне ловецът дойде на себе си, но сякаш си беше глътнал езика – издаваше само някакви неясни звуци, клатеше глава и пухтеше с издадени напред устни.

Ловците, които се намираха на шхуната, го наобиколиха и с нетърпение чакаха обясненията му.

– Говори! – извика най-после един млад индианец, като разтърси ловеца. – Говори, ако не искаш страхливата ти душа да отлети от тялото!

Ловецът завъртя глава и глухо продума:

– Видях... „морския дявол“.

– Него ли?

– Хайде, говори де, говори! – нетърпеливо викаха ловците.

– Гледам – акула. Акулата плува право насреща ми. Свършено е с мене! Голяма, черна, зинала уста, сега ще ме захапе... Гледам – плува и...

– Друга акула ли?

– „Дяволът“!

– Но какъв е той? Има ли глава?

– Глава ли? Да, май че има. Очите му – колкото чаши...

– Щом има очи, трябва да има и глава – уверено заяви младият индианец. – Очите все са прикрепени за нещо. Ами лапи има ли?

– Лапите му са като на жаба. Пръстите му дълги, зелени, с нокти и плавателни ципи. Целият блести като риба с люспите си. Заплува към акулата, блесна с лапата си и хоп! Кръв от корема на акулата...

– А какви са краката му? – попита един от ловците.

– Краката му ли? – опитваше се да си спомни ловецът. – Крака въобще няма. Има голяма опашка. А на края на опашката – две змии.

– Ти от кого повече се уплаши – от акулата или от чудовището?

– От чудовището – без колебание отвърна той – От чудовището, макар че то ми спаси живота. Това беше той...

– Да, това е бил той.

– „Морският дявол“ – рече индианецът.

– „Морският бог“, който се притичва на помощ на сиромасите – поправи го един стар индианец.

Новината веднага се разнесе по лодките, които плаваха из залива. Ловците се насочиха бързо към шхуната и вдигнаха лодките на борда.

Всички наобиколиха спасения от „морския дявол“ ловец – той започна да разказва си, като добавяше все нови и нови подробности. Спомни си, че от ноздрите на чудовището излизал червен пламък, а зъбите му били остри и дълги, на големина колкото човешки пръст. Ушите му се мърдали, отстрани имал плавници, а отзад – опашка като лопата.

Педро Зурита, гол до пояс, по къси бели панталони, с чехли на бос крак и с висока широкопола сламена шапка на глава, се разхождаше по палубата, като тътреше чехлите си, и се вслушваше в разговорите. Колкото повече се увеличаваше разказвачът, толкова повече Педро се убеждаваше, че всичко това е измислица на ловеца, изплашен от приближаването на акулата.

„Възможно е всъщност и всичко да не е измислено. Някой е разпал корема на акулата, щом водата в залива е порозовяла. Индианецът лъже, но във всичко това все има нещо истина. Странна история, дявол да го вземе!“

Тук размишленията на Зурита бяха прекъснати изведнъж от звука на рог, който се раздаде зад скалата.

Този звук поразя екипажа на „Медуза“ като гръм от ясно небе. Разговорите изведнъж секнаха, лицата побледняха. Със суверен ужас ловците впериха очи в скалата, откъдето се зачу тръбният звук.

Недалеч от скалата стадо делфини играеше по повърхността на океана. Един делфин се отдели от стадото, изсвири шумно сякаш в отговор на призивния тръбен сигнал, заплува бързо към брега и се скри зад скалите. Изтекоха още няколко мига на напрегнато очакване. Изведнъж ловците видяха, че делфинът се показва иззад скалата. На гърба му, яхнало го като кон, седеше странно същество – „дяволът“, за когото преди малко разказваше ловецът.

Чудовището имаше човешко тяло, а на лицето му се виждаха огромни, прилични на старинни джобни часовници очила, блеснали на слънчевата светлина като автомобилни фарове. По кожата му преливаха нежносини сребристи отблясъци, а ръцете му приличаха на жабешки – тъмнозелени, с дълги пръсти и плавателна ципа между тях. Краката му под коленете се намираха във водата. Завършваха ли те с опашки, или

бяха обикновени човешки крака – не можа да се разбере. Странното същество държеше в ръка дълга спираловидна раковина.

То протръби още веднъж с тази раковина, изсмя се с весел човешки смях и извика на чист испански език: „По-бърже, Лидинг⁶, напред!“, потупа с жабешката си ръка лъскавия гръб на делфина и го пришпори с крака. И делфинът, като добър кон, увеличи скоростта си. Ловците неволно възкликнаха.

Необикновеният ездач се обърна. Щом видя хората, той се плъзна с бързината на гущер от гърба на делфина и се скри зад тялото му. Мярна се само зелена ръка, която тупна животното по гърба. Послушният делфин се потопи във водата заедно с чудовището.

Странната двойка направи полукръг във водата и изчезна зад подводната скала...

Цялата тази необикновена езда зае не повече от минута, но зрители-те дълго не можаха да се опомнят от изумление.

Ловците се развикаха, разбягаха се по палубата, като се хващаха за главата. Индианците паднаха на колене и заклинаха бога на морето да ги пощади. Един млад мексиканец от страх се покатери на гротмачтата и се разкрещя оттам. Негрите се спуснаха в трюма и се свряха в един ъгъл.

За лов вече не можеше и да се мисли. Педро и Балтазар с голяма мъка вдвориха ред. „Медуза“ вдигна котва и се насочи на север.

НЕСПОЛУКАТА НА ЗУРИТА

Капитанът на „Медуза“ се спусна в каютата си, за да обмисли станалото.

– Просто да полудее човек! – каза си Зурита, като изля на главата си кана с топла вода. – Морското чудовище говори на най-чисто кастилско наречие! Какво е това? Дяволска работа ли? Безумие ли? Но как може цялата команда едновременно да обезумее? Дори един и същи сън не може да се присъни на двама души едновременно. А ние всички видяхме „морския дявол“. За това спор няма. Значи, той все пак съществува, колкото и невероятно да е. – Зурита отново обля главата си и надникна през илюминатора, за да се освежи.

– Както и да е – продължаваше той малко поуспокоен, – но това чудовищно същество е надарено с човешки разум и може да извършва

---

6. Лидинг – на английски „водач“. Б.а.

разумни постъпки. То, изглежда, се чувствува еднакво добре и във водата, и на повърхността. И може да говори испански. Значи възможно е да се влезе в разговор с него. Ами какво би било, ако... Какво би било, ако човек рече да хване чудовището, да го опитоми и да го застави да лови бисери! Тази способна да живее във водата жаба сама може да замени цяла дружина ловци. И колко изгодно би било това! Тъй или иначе, полага се на всеки ловец да се дава четвъртината от неговия лов. А тази жаба няма да струва нищо. Ами че така за съвсем кратко време могат да се спечелят стотици хиляди, милиони пезети!

Зурита потъна в мечти. Досега той се надяваше да забогатее, като търси бисерни миди там, дето никой не ловува. Персийският залив, западният бряг на Цейлон, Червеното море, австралийските води – всички тези богати с бисерни миди места се намират далеч и хората отдавна търсят там бисери. Да иде в Мексиканския или Калифорнийския залив, към островите Тома и Маргарита? Да отплува към бреговете на Венецуела, където се добиват най-хубавите американски бисери, Зурита не можеше. Неговата шхуна беше прекалено стара за това, пък и ловците му бяха недостатъчно – с една дума, работата трябваше да се разгърне на широка нога. А Зурита нямаше достатъчно пари. Затова си и стоеше край бреговете на Аржентина. Но сега! Сега той би могъл да забогатее за една година, само да успее да залови „морския дявол“.

Ще стане най-богатият човек в Аржентина, дори може би и в Америка. Парите ще му отворят път към властта. Името Педро Зурита ще бъде в устата на всички. Но трябва да бъде много предпазлив. И преди всичко – да запази това в тайна.

Зурита се изкачи на палубата, събра целия екипаж, включително и готвача, и рече:

– Знаете ли какво стана с онези, които разпространяваха слуховете за „морския дявол“!? Полицията ги арестува и те седят в затвора. Длъжен съм да ви предупредя, че същото ще се случи и с всеки от вас, който се изпусне да каже, дори и дума за това, че е видял „морския дявол“. Ще ви тикнат в затвора и там ще си изгниете. Ясно ли ви е? Затова ако ви е мил животът, никому ни дума за „дявола“!

„Всъщност никой няма и да им повярва: всичко това твърде много прилича на приказка“ – помисли си Зурита и като извика в каютата си Балтазар, посвети единствено него в своя план.

Балтазар изслуша внимателно господаря си, помълча малко и каза:

– Да, така е, „Морският дявол“ струва колкото стотици ловци. Добре е да имаш на служба „дявола“. Но как да се улови?

– С мрежа – отговори Зурита.

– Той ще разреже мрежата, както разпра корема на акулата

– Можем да поръчаме метална мрежа.

– А кой ще иде да го лови? Само да споменеш думата „дявол“ пред нашите ловци, и коленете им се разтреперват от страх. И за торба злато няма да се съгласят.

– А ти, Балтазар?

Индианецът сви рамене:

– Аз още никога не съм ходил на лов за „морски дяволи“. Да го издебне човек навярно няма да е лесно, а да го убие, в случай че е от плът и кръв, не е трудно. Но на вас ви трябва жив „дявол“.

– Ти не се ли страхуваш от него, Балтазар? Какво мислиш за „морския дявол“?

– Какво мога да мисля за ягуара, който лети над морето, или за акулата, която се катери по дърветата? Непознатият звяр е винаги по-страшен. Но аз обичам да ходя на лов за страшни зверове.

– Ще те възнаградя богато! – Зурита стисна ръката на Балтазар и доразви пред него своя план. – Колкото по-малко хора участвуват в тази работа, толкова по-добре. Ти поговори с всички арауканци. Те са храбри и съобразителни. Избери пет-шест души, не повече. Ако нашите не се съгласят, намери другаде. „Дяволът“ се придържа към бреговете. Преди всичко трябва да се проследи къде е леговището му. Тогава лесно ще го хванем с мрежата.

Зурита и Балтазар бързо се заловиха за работа. По поръчка на Зурита беше изработена телена мрежа, която напомняше голяма бъчва с отворено дъно. Отвътре Зурита обтегна тънки конопени мрежи, за да се заплете в тях „дяволът“ като в паяжина. Уредиха си сметките с ловците и ги освободиха. От екипажа на „Медуза“ Балтазар успя да придума само двама индианци от племето араукан да участвуват в улавянето на „дявола“. Други трима успя да привлече в Буенос Айрес.

Решиха да започнат проследяването на „дявола“ в същия залив, където екипажът на „Медуза“ го беше видял за първи път. За да не събудят подозрение у „дявола“, шхуната хвърли котва на няколко километра от малкия залив. От време на време Зурита и спътниците му се занимаваха с риболов, като че ли именно това беше целта на плаването им. В същото време трима от тях поред зорко следяха какво става във водите на залива, скрити зад камъните на брега.

Втора седмица вече изтичаше, а „дяволът“ не се мяркаше никакъв.

Балтазар бе завързал познанство с крайбрежните жители, фермери

индианци, продаваше им евтино риба и като разговаряше с тях за различни неща, незабелязано отваряше дума за „морския дявол“. От тези разговори старият индианец разбра, че правилно са избрали мястото на лова. Мнозина от индианците, които живееха близо до залива, бяха чували звука от рог и бяха виждали стъпки по пясъка. Те уверяваха, че петата на „дявола“ е човешка, но пръстите му са доста удължени. Понякога индианците бяха забелязвали на пясъка отпечатък от гръб – той бе лежал на брега.

„Дяволът“ не причиняваше зло на крайбрежните жители и те бяха престанали да обръщат внимание на следите, които той оставяше от време на време, за да напомни за себе си. Но самия „дявол“ никой не беше виждал.

„Медуза“ престоя в залива две седмици, като привидно се занимаваше с риболов. Две недели Зурита, Балтазар и наетите индианци не свляха очи от повърхността на океана, но „морският дявол“ не се появяваше. Зурита почна да се безпокои. Той беше нетърпелив и освен това – скъперник. Всеки ден му струваше пари, а този „дявол“ ги принуждаваше да чакат. Педро почна вече да се съмнява. Ако „дяволът“ е свръхестествено същество, няма да могат да го хванат с никакви мрежи. Пък е и опасно да си имаш работа с такъв дявол – Зурита беше суеверен. Дали да не покани за всеки случай на „Медуза“ свещеник с кръст и светите дарове? Нови разходи! А може би „морският дявол“ съвсем не е дявол, а някакъв шегобиец, добър плувец, който се е нагласил като дявол, за да плаши хората? А делфинът? Но той, като всяко друго животно, може да се опитоми и дресира. Дали да не зареже цялата тая работа?

Зурита обеща награда на този, който пръв забележи „дявола“, и реши да почака още няколко дни.

За голяма негова радост в началото на третата седмица „дяволът“ най-сетне започна да се появява.

След дневния лов Балтазар бе оставил край брега пълната си с риба лодка. Рано на следващата сутрин трябваше да дойдат купувачи за рибата. Балтазар отиде до една ферма да навести познат индианец, а когато се върна на брега, намери лодката си празна. Балтазар веднага реши, че това е работа на „дявола“.

„Възможно ли е да е излял толкова риба?“ – учуди се Балтазар.

През същата тази нощ един от дежурните индианци беше чул звук от тръба южно от залива. След още два дни рано сутринта младият арауканец съобщи, че най-после е успял да проследи „дявола“. Той доплувал с делфина. Но този път „дяволът“ не го бил яхнал, а плувал редом с

делфина, като се държал с ръка за „юздата“ му – широк кожен нашийник. В залива „дяволът“ снел нашийника от делфина, потупал животното и се скрил в дъното на залива, в подножието на една отвесна скала. Делфинът изплувал на повърхността и изчезнал.

Зурита изслуша арауканеца, поблагодари му, обеща да го награди и рече:

– Днес през деня „дяволът“ едва ли ще изплува от убежището си. Тогава ще трябва да огледаме дъното на залива. Кой ще се заеме с това?

Никой обаче не искаше да слиза на дъното на океана и да рискува да се срещне лице с лице с тайнственото чудовище.

Балтазар пристъпи напред.

– Аз! – каза кратко той. Балтазар беше верен на думата си.

„Медуза“ все още стоеше на котва. Всички освен дежурните слязоха на брега и се отправиха към отвесната скала над залива. Балтазар се завърза с едно въже, за да могат да го изтеглят, ако бъде ранен, взе нож, стисна между краката си камък и се спусна на дъното.

Арауканците очакваха с нетърпение връщането му, взирайки се в петното, което се мяркаше в синкавата мъгла на засенчения от скалите залив.

Изминаха четиридесет, петдесет секунди, минута... Балтазар не се връщаше. Най-после той дръпна въжето и го изтеглиха на повърхността. След като си поотдъхна. Балтазар каза:

– Тесен проход води в една подземна пещера. Там е тъмно като в корема на акула. „Морският дявол“ може да се крие само в тази пещера. Стената наоколо е гладка.

– Отлично! – извика Зурита. – Щом е тъмно – толкова по-добре! Ние ще хвърлим мрежите си и рибката ще се улови.

Малко след залез слънце с помощта на здрави въжета индианците спуснаха телената мрежа във водата пред входа на пещерата. Краищата на въжетата закрепиха на брега. Балтазар бе завързал за въжетата звънчета, които трябваше да звъннат и при най-лекото докосване до мрежата.

Зурита, Балтазар и петимата арауканци се настаниха на брега и зачакаха мълчаливо. На шхуната не беше останал никой.

Стъмваше се бързо. Луната изгря и нейните лъчи се отразяваха върху повърхността на океана. Беше тихо. Необикновено вълнение обхвана всички. Може би ей сега щяха да видят тайнственото същество, което всяваше ужас сред рибарите и ловците на бисери.

Нощните часове се нижеха бавно. Хората задрямаха.

Изведнъж звънчетата звъннаха. Всички скочиха, спуснаха се към въжетата и почнаха да изтеглят мрежата. Тя беше тежка. Въжетата потрепваха. Някой се мяташе в мрежата.

Най-после мрежата се показа на повърхността на океана, а в нея, под бледата светлина на луната, се гърчеше тялото на получовек-полуживотно. Огромни очи и сребристи люспи блестяха на лунната светлина. „Дяволът“ правеше невероятни усилия да освободи ръката си, омотана в мрежата. И успя. Той извади ножа, който висеше на тънко ремъче на бедрото му и почна да реже мрежата.

– Да имаш да вземаш, не можеш я разряза! – тихо прошепна Балтазар, увлечен от зрелището.

За негова изненада обаче ножът се справи с телената преграда. С ловки движения „дяволът“ разширяваше все повече отвора, докато ловците бързаха колкото се може по-скоро да измъкнат мрежата на брега.

– По-силно! Хо-оп! – викаше вече Балтазар.

Но точно в този момент, когато изглеждаше, че пляквата е вече в ръцете им, „дяволът“ се измъкна през пробитата от него дупка, падна във водата и като вдигна цял фонтан от блестящи пръски, изчезна в глъбините.

Ловците отчаяно отпуснаха мрежата.

– Хубаво ножче! Телта реже! – с възхищение каза Балтазар. – Подводните ковачи са по-добри от нашите!

Навел глава, Зурита гледаше във водата с такова изражение, сякаш там бе потънало цялото му богатство.

После вдигна глава, дръпна буйния си мустак и тропна с крак.

– Не, въпреки всичко не! – извика той – По-добре да пукнеш в подводната си пещера, отколкото аз да се откажа от тебе. Няма да пожалея пари, ще изпиша водолази, ще покрия целия залив с мрежи и капани, но ти няма да ми избягаш от ръцете!

Той беше смел, настойчив и упорит. Ненапрасно в жилите на Педро Зурита течеше кръвта на испанските завоеватели. Пък и имаше за какво да се бори!

Оказа се, че „морският дявол“ не е свръхестествено, всемогъщо същество. Той явно бе направен от плът и кръв, както казваше Балтазар. Значи, човек можеше да го улови, да го върже на верижка и да го застави да вади от дъното на океана богатства за Зурита. Балтазар ще го намери; ако ще би самият бог на морето Нептун със своя тризъбец да застане в защита на „морския дявол“!

ДОКТОР САЛВАТОР

Зурита започна да привежда в изпълнение заплахата си. Той издигна по дъното на залива много телени заграждения, опъна във всички посоки мрежи, постави капани. Но негови жертви засега бяха само рибите – „морският дявол“ сякаш бе потънал в земята. Той не се показва повече и с нищо не напомняше за себе си. Напразно опитоменият делфин се появяваше всеки ден в залива, гмуркаше се и подсвиркваше, сякаш канеше своя тайнствен приятел да се разходят. Приятелят му не се показваше и делфинът изведнаж подсвирна сърдито за последен път и отплува в откритото море. Времето се развали. Източният вятър разлюля гладката шир на океана. Водите на залива се размътиха от пясъка, който се вдигаше от дъното. Разпенените гребени на вълните скриваха дъното. Никой не можеше да види какво става под водата.

Часове наред Зурита можеше да стои на брега и да гледа веригите от огромни вълни. Те прииждаха една след друга, сгромолясваха се като шумни водопади, а долните слоеве вода със съскане заливаха мокрия пясък, търкаляха камъчета и черупки и допълзяваха до краката на Зурита.

– Не, така не може – казваше Зурита. – Трябва да се измисли нещо друго. „Дяволът“ живее на дъното на морето и не желае да напусне убежището си. Значи, за да го хванем, трябва ние да отидем при него – да се спуснем на дъното. Това е ясно!

И като се обърна към Балтазар, който майстореше нов, сложен капан, Зурита рече:

– Тръгвай веднага за Буенос Айрес и донеси оттам два водолазни костюма с кислородни резервоари. Обикновеният водолазен костюм с маркуч за сгъстения въздух няма да върши работа. „Дяволът“ може да пререже маркуча. Освен това ще ни се наложи може би да направим едно малко подводно пътешествие. Не забравяй да вземеш и електрически фенери.

– Искате да отидете на гости у „дявола“ ли? – попита Балтазар.

– Разбира се, но с тебе, старче!

Балтазар кимна с глава и се отпрати на път. Той донесе не само водолазни костюми и фенери, но и два дълги, особено изкривени бронзови ножа.

– Сега вече не могат да правят такива – рече той. – Това са старинни араукански ножове, с които моите прадеди някога разпаряли

коремите на белите – на вашите прадеди, с извинение!

Тази историческа справка не се хареса на Зурита, но ножовете той одобри.

– Ти си много предвидлив, Балтазар!

На следния ден призори, въпреки силното вълнение, Зурита и Балтазар навлякоха водолазните костюми и се спуснаха на морското дъно. Те оправиха трудно опънатите пред входа на подводната пещера мрежи и се промъкнаха в тесния проход. Заобикаляше ги пълен мрак. Водолазите стъпиха на крака, извадиха ножовете си и запалиха фенерите. Изплашените от светлината дребни рибки се пръснаха, а после доплуваха до фенера и се завъртяха в синкавия му лъч като рой насекоми.

Зурита ги пропъди с ръка: блясъкът на люспите им го заслепяваше. Пещерата беше доста голяма: висока не по-малко от четири метра и широка пет-шест метра. Водолазите огледаха ъглите. Пещерата беше празна и необитаема. Само ята от дребни рибки, изглежда, търсеха тук закрила от морското вълнение и хищниците.

Зурита и Балтазар се придвижиха напред, като стъпваха предпазливо. Пещерата постепенно се стесняваше. Изведнаж Зурита се спря изумен. Лъчът на фенерчето освети дебела желязна решетка, която преграждаше пътя им. Зурита не вярваше на очите си. Той хвана с ръка желязните пръчки и почна да ги дърпа, опитвайки се да отвори желязната преграда. Но решетката не се поддаваше. Зурита я освети с фенерчето и се убеди, че тя е здраво заидана в гладките стени на пещерата и има панти и вътрешна ключалка. Това беше нова загадка.

„Морският дявол“ трябва да бе не само разумно, но и изключително надарено същество. Той е съумял да опитоми делфина, позната му е обработката на металите. Най-последно можал е да направи на дъното на морето здрава желязна преграда, която охранява жилището му. Но това е невероятно! Та той не е могъл да кове желязото под водата! Значи той не живее във водата или най-малко излиза за продължително време на сушата.

Слепите очи на Зурита тупаха силно, сякаш във водолазния му шлем нямаше достатъчно кислород, макар че бе прекарал във водата само няколко минути. Зурита даде знак на Балтазар и те излязоха от подводната пещера – нямаше какво повече да правят тук – и се издигнаха на повърхността. Арауканците, които ги очакваха с нетърпение, се зарадваха много, когато видяха водолазите здрави и читави.

Зурита свали шлема си, отдъхна малко и попита:

– Какво ще кажеш, Балтазар?

Арауканецът разпери широко ръце.

– Ще кажа, че дълго трябва да висим тук. „Дяволът“ вероятно се храни с риба, а риба там има достатъчно. С глад няма да го принудим да излезе от пещерата. Ще се наложи да взривим решетката – това е единственият изход.

– А не мислиш ли, Балтазар, че пещерата може да има два изхода: единият откъм залива, а другият – откъм сушата?

– Балтазар не е помислял за това.

– Тогава трябва да помислиш. Как не се сетихме досега да огледаме околността? – рече Зурита.

И те се заеха да проучат брега.

Близко до брега Зурита попадна на висока стена от бял камък, която ограждаше огромен участък земя – не по-малко от десет хектара. Зурита обиколи стената. По цялото ѝ протежение намери само една порта, направена от дебели железни плочи. В тази порта имаше малка желязна вратичка със закрыта отвътре шпионка.

„Истински затвор или крепост“ – помисли Зурита. – „Странно! Фермерите не строят такива дебели и високи стени. По стената няма ни отвор, ни пролука, през които човек би могъл да надникне вътре.“

Местността наоколо беше дива и безлюдна: голи сиви скали, обрасли тук-там с бодливи храсти и кактуси. Долу – заливът.

Няколко дни Зурита броди покрай стената, като наблюдаваше продължително желязната врата. Но вратата не се отваряше, никой не влизаше и не излизаше през нея, никакъв звук не долиташе отвътре.

Една вечер Зурита се върна на палубата на „Медуза“, извика Балтазар и го попита:

– Ти знаеш ли кой живее в крепостта над залива?

– Зная, питах вече за това индианците, които работят на фермите. Там живее Салватор.

– А какъв е той, този Салватор?

– Бог – отговори Балтазар.

Зурита повдигна изненадано гъстите си черни вежди.

– Ти се шегуваш, Балтазар, нали?

Индианецът едва забележимо се усмихна.

– Казвам това, което съм чул. Много индианци наричат Салватор божество, спасител.

– Че от какво ги спасява?

– От смъртта. Казват, че той е всесилен. Салватор може да прави чудеса. Той държи в ръцете си живота и смъртта. На сакатите прави

нови крака, живи крака, на слепите дава зорки като на орел очи и дори възкресява мъртвите.

– Проклятие! – измърмори Зурита, като подръпваше отдолу нагоре буйните си мустаци. – В залива – „морски дявол“, над залива – „бог“. Не мислиш ли, Балтазар, че „дяволът“ и „богът“ могат да си помагат взаимно?

– Мисля, че би трябвало да се махнем оттук колкото е възможно по-скоро, докато още не сме се побъркали от всичките тези чудеса.

– Ти самият виждал ли си някого от излекуваните от Салватор?

– Да, виждал съм. Показаха ми един човек със счупен крак. След като прекарал известно време при Салватор, човекът взел да тича като мустанг. Видях и един възкресен от Салватор индианец. Цялото село разправя, че когато го носели при Салватор, индианецът бил студен труп – с разцепен череп и открит мозък. А излязъл от дома на Салватор жив и весел. Оженил се след смъртта си. Взел добра девойка. Виждал съм и деца на индианци...

– Значи Салватор приема външни хора?

– Само индианци. И те идват при него откъде ли не: от Огнена Земя и Амазонка, от пустинята Атакама и Асунсьон.

Като получи тези сведения от Балтазар, Зурита реши да замине за Буенос Айрес. Там той узна, че Салватор лекува индианците и се ползува сред тях със славата на чудотворец. Зурита се обърна към лекари и научи, че Салватор е талантлив и дори гениален хирург, но е много странен, като мнозина знаменити хора. Името на Салватор било широко известно в научните кръгове на Стария и Новия свят. В Америка той се прославил със своите смели хирургически операции. Когато положението на болните се смятало за безнадеждно и лекарите се отказвали да правят операция, викали Салватор. Той никога не отказвал. Неговата смелост и находчивост били безгранични. През време на империалистическата война той бил на френския фронт, където се занимавал предимно с черепни операции. Хиляди хора дължели на него спасението си. След сключването на мира заминал за родината си – Аржентина. Лекарската практика и сполучливите спекулации със земя донесли на Салватор огромно състояние. Той купил голям участък земя недалеч от Буенос Айрес, оградил го с огромна стена – една от неговите странности – и след като се заселил там, прекратил всякаква практика. Занимавал се само с научна работа в своята лаборатория. Сега лекувал и приемал само индианци, които го наричали „слязъл на земята бог“.

Зурита успя да научи още една подробност от живота на Салватор.

Там, където сега се намират обширните владения на Салватор, преди войната се издигала малка къща с градина, също така обградена с каменна стена. През цялото време, докато Салватор се намирал на фронта, един негър и няколко огромни кучета охранявали този дом. Жива душа не пропускали в двора тези неподкупни пазачи.

В последно време Салватор се обкръжил с още по-голяма тайнственост. Не приемал у дома си дори своите бивши другари от университета.

Когато научи всичко това, Зурита реши:

– Щом Салватор е лекар, той няма право да откаже да прегледа болен. Защо да не се разболея? Ще проникна в дома на Салватор като болен, а после ще видим!

Зурита се отправи към желязната порта, която охраняваше владенията на Салватор, и почна да чука. Той чука дълго и упорито, но никой не му отваряше. Вбесен, Зурита грабна един голям камък и взе да удря с него по вратата, като вдигна шум, който би могъл да събуди и мъртвите.

Далеч зад стената залаяха кучета и шпионката на вратичката най-после се пооткрехна.

– Какво има? – попита някой на развален испански език.

– Болен, отворете по-скоро – отговори Зурита.

– Болните не чукат така – спокойно възрази същият глас и в шпионката надникна нечие око. – Докторът не приема.

– Той няма право да откаже своята помощ на болен човек – гореще се Зурита.

Шпионката се затвори, чуха се отдалечаващи се крачки. Само кучетата продължаваха отчаяно да лаят.

След като изразходва целия си запас от ругатни, Зурита се върна на шхуната.

Да се оплаче от Салватор в Буенос Айрес? Но това няма да даде никакъв резултат. Зурита трепереше от гняв. Буйните му черни мустаци бяха застрашени от сериозна опасност, тъй като той постоянно ги дърпаше от вълнение и те се отпуснаха надолу като стрелката на барометър, сочещ ниско налягане.

Малко по малко той се успокои и почна да обмисля какво да предприеме по-нататък.

Докато размишляваше, загорелите му от слънцето пръсти все често дърпаха нагоре разрешените му мустаци. Барометърът се покачваше.

В края на краищата Зурита се изкачи на палубата и неочаквано за

всички даде заповед да вдигат котва.

„Медуза“ се отправи към Буенос Айрес.

– Добре – рече Балтазар. – Колко време изгубихме напразно! Да върви по дяволите този „дявол“ заедно с „бога“!

БОЛНАТА ВНУЧКА

Слънцето печеше безмилостно. По прашния път, покрай тучните житни, царевични и овесени ниви вървеше стар, изтощен индианец. Дрехите му бяха скъсани. Той носеше на ръце болно дете, покрито от лъчите на слънцето с вехто одеялце. Очите на детето бяха полузатворени. На шията му се виждаше огромен оток. От време на време, когато старецът се спъваше, детето дрезгаво простенваше и подвиваше клепа-чи. Старецът се спираше и духаше загрижено в лицето на детето, за да го освежи.

– Дано само го занеса живо! – прошепна той и забърза. Когато се приближи до железната порта, индианецът премести детето върху лявата си ръка и с дясната удари четири пъти по портата.

Шпионката на малката вратичка се пооткрехна, в отворстието се мярна нечие око, резетата заскриптяха и вратичката се отвори.

Индианецът плахо прекрачи прага. Пред него стоеше стар негър със съвсем побелели, къдрави коси, облечен в бяла престилка.

– При доктора, детето е болно – рече индианецът.

Негърът мълком кимна с глава, заключи вратата и със знак покани стареца да го последва.

Индианецът се огледа. Намираше се в малък двор, застлан с широки каменни плочи. От едната страна дворът беше заграден с висока външна стена, а от другата – с една по-ниска стена, която преграждаше двора от вътрешната част на имението. Нямаше нито една тревичка, нито едно зелено храстче – истински тъмничен двор. В ъгъла, до вратата на втората стена, се издигаше бяла къща с големи широки прозорци. На земята край къщата се бяха разположили индианци – мъже и жени. Мнозина бяха с деца. Почти всички деца изглеждаха съвсем здрави. Едни от тях играеха с мидички на „чифт-тек“, други мълчаливо се боричкаха – негърът с побелелите коси строго следеше децата да не вдигат шум.

Старият индианец покорно се отпусна на земята в сянката на къщата и почна да духа в неподвижното, посиняло лице на детето. Близо до индианеца седеше стара индианка с подут крак. Тя погледна детето,

легнало върху коленете на индианеца, и попита:

– Щерка ли ти е?

– Внучка – отговори старецът.

Жената поклати глава и рече:

– Блатният дух се е вселил във внучката ти. Той е по-силен от злите духове. Той ще прогони блатния дух и внучката ти ще оздравее.

Индианецът утвърдително кимна.

Негърът с бялата престилка обиколи болните, погледна детето на стария индианец и посочи вратата на къщата.

Индианецът влезе в голяма стая, постлана с каменни плочи. Сред стаята беше поставена тясна дълга маса, покрита с бяла покривка. Отвора се втора врата с матови стъкла и в стаята влезе доктор Салватор в бяла престилка – висок, широкоплещест, мургав. Освен черните му вежди и ресници на главата на Салватор нямаше нито един косъм. По всяка вероятност той я бръснеше постоянно, тъй като кожата на главата му беше загоряла от слънцето също така силно, както и на лицето му. Доста големият гърбав нос, малко издадената напред остра брадичка и плътно стиснатите му устни придаваха на лицето му жестоко и дори хищно изражение. Кафявите му очи гледаха студено. Под този поглед индианецът се почувствува смутен. Старецът се поклонил ниско и поднесе към доктора детето. С бързо, уверено и в същото време предпазливо движение Салватор пое болното момиченце от ръцете на индианеца, разгъна дрипите, с които беше увито, и ги захвърли в ъгъла на стаята, като улучи точно поставеното там сандъче. Индианецът закрета към сандъчето, за да си вземе дрипите, но Салватор строго го спря:

– Остави, не пипай!

След това сложи момиченцето на масата и се наведе над него. Беше застанал с профил към индианеца. И изведнаж на стареца се стори, че това не е доктор, а кондор, надвесен над малка птичка. Салватор почна да опипва с пръсти отока по шията на детето. Пръстите му също поразиха индианеца. Това бяха дълги, необикновено гъвкави пръсти. Те можеха сякаш да се превиват в ставите не само надолу, но и встрани, и дори нагоре. Далеч не страхливият индианец се мъчеше да не се поддаде на страха, който му вдъхваше този тайнствен човек.

– Прекрасно! Великолепно! – мълвеше Салватор, като че ли се любуваше на отока, опипвайки го с пръсти.

Когато завърши прегледа, Салватор обърна лице към индианеца и каза:

– Сега е новолуние. Ела след един месец, в следващото новолуние,

и ще получиш момиченцето си оздравяло.

Той отнесе момиченцето зад стъклената врата, където се намираха банята, операционната и болничните стаи.

А негърът вече въвеждаше в приемната нова пациентка – старичката с болния крак.

Индианецът се поклони ниско пред стъклената врата, която се затвори след Салватор, и излезе.

Точно след двадесет и осем дни същата стъклена врата се отвори. На прага стоеше момиченцето в нова рокличка, здраво и румено. То плахо погледна дядо си. Индианецът се спусна към него, грабна го на ръце, разцелува го и огледа шията му. От отока не беше останало и следа. Само малък, едва забележим червеникав белег напомняше за операцията.

Момиченцето отблъскваше дядо си с ръце и дори извика, когато той го целуна и убоде с отдавна небръснатата си брада. Трябваше да го остави на пода. След момиченцето влезе Салватор. Сега докторът дори се усмихна, поразроши косите на момиченцето и каза:

– Е, прибори си момиченцето. Донесе го точно навреме. Още няколко часа – и дори и аз нямаше да бъда в състояние да му върна живота.

Лицето на стария индианец се сбръчка, устните му се разтрепераха, от очите му рухнаха сълзи. Той отново вдигна на ръце момиченцето, притисна го към гърдите си, падна на колене пред Салватор и с пресекващ от сълзи глас рече:

– Вие спасихте живота на внучката ми. Какво друго може да ви предложи за награда един беден индианец освен живота си?

– За какво ми е твоят живот? – учуди се Салватор.

– Аз съм стар, но съм още силен – продължи индианецът, без да става от пода. – Ще занеса внучката си на майка й – моята дъщеря – и ще се върна при вас. Искам да ви подаря целия остатък от живота си за доброто, което ми направихте. Ще ви служа вярно като куче. Моля ви, не ми отказвайте тази милост!

Салватор се замисли.

Той приемаше трудно и много предпазливо нови прислужници, въпреки че работата за тях би се намерила. И дори немалко работа – Джим не се справяше с градината. Този индианец изглеждаше подходящ човек, макар че докторът би предпочел негър.

– Ти ми подаряваш живота си и молиш да приема подаръка ти. Добре. Нека бъде така, както ти искаш. Кога можеш да дойдеш?

– Няма да се е изпълнила още първата четвърт от луната, когато аз ще бъда вече тук – каза индианецът и целуна края на Салваторовата престилка.

– Как се казваш?

– Аз ли?... Кристо – Христофор.

– Върви, Кристо. Ще те чакам.

– Хайде, внучке! – обърна се Кристо към момиченцето и отново го взе на ръце.

Девоичето заплака. Кристо побърза да излезе.

ЧУДНАТА ГРАДИНА

Когато след една седмица Кристо се появи, доктор Салватор го погледна изпитателно в очите и рече:

– Слушай внимателно, Кристо. Вземам те на служба. Ще получаваш квартира, храна и добра заплата...

Кристо замаха с ръце.

– На мене не ми трябва нищо, само да работя при вас.

– Мълчи и слушай – продължи Салватор. – Ще имаш всичко. Но ще изисквам от тебе едно: трябва да мълчиш за онова, което ще видиш тук.

– По-скоро ще си отрежа езика и ще го хвърля на кучетата, отколкото да кажа макар и една дума.

– Внимавай да не ти се случи такова нещастие – предупреди го Салватор. И като извика негъра с бялата престилка, докторът му заповяда: – Заведи го в градината и го предай на Джим.

Негърът се поклони мълчаливо, изведе индианеца от бялата къща, преведе го през познатия вече на Кристо двор и почука на желязната вратичка на втората стена. Отвътре се чу кучешки лай, вратичката изскърца и бавно се отвори. Негърът бутна Кристо да влезе в градината, извика с гърлен глас нещо на един друг негър, който стоеше зад вратичката, и си отиде.

Кристо изплашено се притисна до стената. С лай, подобен на рев, срещу него тичаха непознати, жълточервеникави животни с тъмни петна. Ако Кристо се срещнеше с тях в пампасите, веднага би ги взел за ягуари. Но животните, които се спуснаха срещу него, лаеха като кучета. На Кристо му беше безразлично сега какви животни са го нападнали. Той се хвърли към близкото дърво и почна да се катери по клоните му с изненадваща бързина. Негърът изсъска на кучетата като разярена кобра.

Това изведнъж ги успокои. Те престанаха да лаят, легнаха на земята и сложиха глави върху протегнатите си напред лапи, поглеждайки изкрито негъра.

Негърът отново изсъска, но този път обърнат към седналия на дървото Кристо, и взе да му маха с ръце – подканваше го да слезе.

– Какво съскаш като змия? – рече Кристо, без да напуска убежището си. – Да не си си глътнал езика?

Негърът само измуча сърдито. „Сигурно е ням – помисли Кристо и си спомни предупреждението на Салватор. Нима Салватор реже езиците на слугите, които издават неговите тайни? Може би и езикът на този негър е отрязан...“ И внезапно такъв страх обзе Кристо, че той едва не падна от дървото. Дося му се на всяка цена да избяга оттук, и то колкото е възможно по-скоро. Той пресметна наум колко далеч от стената е дървото, на което се беше качил. Не, няма да успее да прескочи... Но негърът се приближи до дървото, хвана индианеца за крака и нетърпеливо го затегли надолу. Трябваше да се подчини. Кристо скочи от дървото, усмихна се, колкото можа по-любезно, протегна ръка и приятелски попита:

– Джим?

Негърът кимна.

Кристо стисна здраво ръката му. „Щом си се озовал в ада, трябва да си добре с дяволите“ – помисли той и продължи на глас:

– Ти ням ли си?

Негърът не отговори.

– Нямах ли език?

„Как ли да погледна в устата му?“ – помисли Кристо. Но Джим явно нямаше намерение да встъпва дори в мимически разговор. Той хвана Кристо за ръката, заведе го при жълто-червеникавите животни и им изсъска нещо. Животните станаха, приближиха се до Кристо, подушиха го отвсякъде и спокойно се отдалечиха. На Кристо му олекна малко на сърцето. Джим махна с ръка и поведе Кристо из градината.

След нерадостния двор, заслан с каменни плочи, градината поразяваше с изобилието си от зеленина и цветя. Тя се простираше на изток, като се снишаваше постепенно по посока на морския бряг. Посипани с натрошени червеникави черупки пътеки я кръстосаха в разни страни. Край пътеките растяха кактуси с най-странни форми, синкавозелени сочни агави⁷, метлички с множество жълтозелени цветчета. Цели горички от прасковени и маслиненни дръвчета защитаваха със сянката си гъстата трева, изпъстрена с ярки цветя. Всред зеленината на тревата

блестяха басейни, облицовани по краищата с бял камък. Високи фонтани освежаваха въздуха.

Градината ехтеше от разногласни крясъци, пеене и чуруликане на птици, от рев, писък и вой на животни. Никога още Кристо не бе виждал толкова чудновати животни. В тази градина живееха необикновени зверове.

Ето, пътеката пресече шестокрак гушер с блестяща медно-зелена люспеста броня. От едно дърво висеше змия с две глави. Кристо ужасен отскочи настрана от влечугото, което насочваше към него двете си глави със съскащи червени уста. Негърът отговори на змията с още по-силно съскане. Тя разлюля във въздуха главите си, после се смъкна от дървото и се скри в тръстиковите гъсталаци. Още една дълга змия се отдалечи пълзешком от пътеката, като се опираше на двете си лапи. Зад една телена мрежа грухтеше прасенце. То бе вперило в Кристо единственото си голямо око, разположено в средата на челото му.

Два бели плъха, сраснали един за друг, тичаха по розовата пътека като някакво двуглаво и осмокрако чудовище. От време на време това еднородно същество почваше да се бори само със себе си: десният плъх теглеше надясно, левият – наляво, като и двата пищяха сърдито. Побеждаваше обаче винаги десният. Край пътеката пасяха сраснали „сиамски близнаци“ – две тънкорунни овце. Те не се караха като плъховете. Помежду им, изглежда, отдавна вече се бе установило пълно единство на волите и желанията. Едно уродливо животно поразни особено Кристо: голямо, съвсем голо розово куче. А на гърба му, сякаш израснала от тялото на кучето, се виждаше малка маймунка – нейните гърди, ръце, глава. Кучето се приближи до Кристо и махна с опашка. Маймунката въртеше глава, размахваше ръце, потупваше с длани гърба на кучето, с което образуваше едно цяло, и крещеше, загледана в Кристо. Индианецът пхна ръка в джоба си, извади бучка захар и я подаде на маймунката. Но някой бързо отклони ръката му. Зад гърба на Кристо се чу съскане. Индианецът се обърна – беше Джим. Старият негър обясни на Кристо, с жестове и мимика, че маймунката не бива да се храни. И в същия момент едно врабче с глава на малък папагал подхвъркна, измъкна бучката захар от пръстите на Кристо и изчезна в храстите. По-нататък, на ливадата, измуча кон с кравешка глава.

Две лами префучаха през поляната, размахвайки конските си

---

7. Агава – растение със сочни, месести листа. От влакната му правят тъкани, а от сока му приготвят „пулке“ – любимото питие на местните жители. Б.а.

опашки. От тревата, от гъстите храсталаци, от клоните на дърветата гледаха към Кристо необикновени влечуги, животни и птици: кучета с кошешки глави, гъски с глави на петли, рогати глигани, шрауси канду с орлови клюнове, овни с тяло на пума...

На Кристо му се струваше, че сънува. Той търкаше очи, мокреше главата си със студена вода от фонтаните, но нищо не помагаше. В басейните видя змии с рибешки глави и хриле, риби с жабешки крака, огромни жаби с дълго като на гушер тяло.

И отново изпита желание да избяга отгук.

Но ето че Джим изведе Кристо на една широка площадка, посипана с пясък. В средата на площадката, заобиколена с палми, се издигаше вила от бял мрамор, построена в мавритански стил. През стълбата на палмите се мяркаха арки и колони. Медни фонтани с форма на делфини изхвърляха струи вода в прозрачни басейни, в които плуваха игриви златни рибки. Най-големият фонтан пред главния вход изобразяваше юноша, възседнал един делфин, подобен на митичния Тритон⁸, захапал спираловиден рог.

Зад вилата се намираха няколко жилищни и служебни постройки, а по-нататък следваха гъсталаци от бодливи кактуси, които стигнаха до една бяла стена.

„Пак стена!“ – помисли си Кристо.

Джим въведе индианеца в малка прохладна стая. Той му обясни с жестове, че тя ще бъде негова, и се отдалечи като остави Кристо сам.

ТРЕТАТА СТЕНА

Постепенно Кристо свикна с този необикновен свят, който го заобикаляше. Всички животни, птици и влечуги, които пълнеха градината, бяха добре опитомени. С някои от тях Кристо завърза дори дружба. Кучетата с кожа на ягуар, които така го бяха изплашили първия ден, вървяха по петите му, ближеха ръцете му и се галеха. Ламите ядяха хляб от ръцете му. Папагалите кацах на рамото му.

За градината и животните се грижеше дванадесет негри, също така мълчаливи или неми като Джим. Кристо никога не бе ги чул да говорят дори помежду си. Всеки от тях вършеше работата си мълчаливо. Джим

---

8. Тритон – според гръцката митология бог на морските вълни. Тръбейки с раковина, той предизвиквал или прекратявал вълнението на морето. Изобразявали го често възседнал делфин. Б.а.

беше нещо като техен началник. Той надзираваше негрите и разпределяше задълженията им. А Кристо, за негова собствена изненада, беше назначен за помощник на Джим. Работата на Кристо не беше чак толкова много, хранеха го добре. Той не можеше да се оплаче от живота си. Само едно нещо го безпокоеше – това зловещо мълчание на негрите. Той бе уверен, че Салватор е отрязал езиките на всички. И когато от време на време Салватор видеше при себе си Кристо, индианецът всеки път си мислеше: „Ще ми отреже езика“.

Но скоро той престана да се страхува толкова за езика си.

Веднъж Кристо видя Джим, заспал под сянката на маслинените дървета. Негърът лежеше по гръб, с разтворена уста. Кристо се възползува от това, надникна предпазливо в устата на спящия и се убеди, че езикът на стария негър е на мястото си. Тогава индианецът се поуспокои.

Салватор разпределяше строго своя ден. От седем до девет часа сутринта докторът приемаше болни индианци, от девет до единадесет оперираше, а после се прибираше във вилата си и се занимаваше там в лабораторията. Той оперираше животни и след това дълго ги изучаваше. След като привършваше наблюденията си, Салватор изпращаше тези животни в градината. Когато понякога чистеше в къщи, Кристо проникваше и в лабораторията. Всичко, което бе видял там, го поразяваше. В стъклени буркани, пълни с някакви разтвори, пулсираха различни органи. Отрязани ръце и крака продължаваха да живеят. И когато тези живи, отделени от тялото части почваха да боледуват, Салватор ги лекуваше и възстановяваше угасващия им живот. Всичко това ужасяваше Кристо. Той предпочиташе да се намира сред живите уроди в градината.

Въпреки доверието, което Салватор оказваше на индианеца, Кристо не смееше да проникне зад третата стена. А това извънредно много го интересуваше. Веднъж по пладне, когато всички почиваха, Кристо притича до високата стена. Зад нея той чу детски гласове – различни индиански думи. Понякога обаче към детските гласове се присъединяваха други, още по-тънки и пискливи гласове, които сякаш се препираха с децата и говореха на някакво непознато наречие.

Един ден, когато срещна Кристо в градината, Салватор се приближи до него и като го гледаше, както обикновено, право в очите, каза:

– Вече цял месец работиш при мен, Кристо, и аз съм доволен от теб. В долната градина се разболя един от прислужниците ми. Ти ще го заместиш. Там ще видиш много нови неща. Но не забравяй нашата уговорка: дръж здраво езика си зад зъбите, ако не искаш да го изгубиш.

– Аз вече почти се отучих да говоря всред вашите неми слуги, докторе – отвърна Кристо.

– Толкова по-добре. Мълчанието е злато. Ако мълчиш, ще получиш много златни пезети. Надявам се, че след две седмици ще вдигна на крака болния си слуга. Между другото, ти познаваш ли добре Андите?

– Аз съм се родил в планините.

– Чудесно! Трябва да попълня менажерията си с нови животни и птици. Ще те взема със себе си. А сега си върви. Джим ще те заведе в долната градина.

С много неща вече бе свикнал Кристо. Но онова, което видя в долната градина, надмина всичките му очаквания.

На обширна, сгряна от слънцето ливада играеха голи деца и маймуни. Това бяха деца от различни племена. Между тях имаше и съвсем малки – на не повече от три години, а най-големите бяха около дванайсет годинки. Децата бяха пациенти на Салватор. Много от тях бяха прекарвали тежки операции и дължаха живота си на Салватор. Оздравяващите деца играеха, тичаха из градината, а после, когато възстановяваха силите си, родителите си ги прибираха в къщи.

Освен деца тук имаше и маймуни, двуопашати маймуни, Маймуни без снопче козина по тялото си. Най-поразителното беше това, че всички маймуни – коя по-добре, коя по-зле – умееха да говорят. Те се препираха с децата, караха се, пищяха пронизително. Но все пак маймуните се спогаждаха с децата и се караха с тях не повече, отколкото и децата помежду си.

Понякога Кристо не можеше да разбере това маймуни ли са, или са хора. Когато се запозна с градината, Кристо забеляза, че тя беше по-малка от горната градина и се спуща към залива още по-стръмно, опирайки до една отвесна като стена скала. Морето по всяка вероятност се намираще недалеч от тази стена. Отвъд стената долиташе шумът от разбиващите се в брега морски вълни.

След няколко дни Кристо огледа тази скала и се убеди, че тя е изкуствена. В гъстите глициниеви храсталаци той откри сива желязна врата, боядисана в цвета на скалата и напълно сливаща се с нея.

Кристо се ослуша. Иззад скалата не се чуваше никакъв звук освен пляска на вълните. За къде водеше тази тясна врата? Към брега на морето ли?

Изведнъж долетя тревожен детски вик. Децата гледаха към небето. Кристо повдигна глава и видя малък червен детски балон, който се носеше бавно над градината. Вятърът го отнасяше към морето.

Този обикновен детски балон, прелетял над градината, развълнува силно Кристо. Той стана неспокоен. И щом се върна оздравелият вече слуга, Кристо отиде при Салватор и му каза:

– Докторе! Скоро ще заминем за Андите може би за дълго. Позволете ми да отида да се видя с дъщеря си и с внучката си.

Салватор не обичаше слугите му да напушат имението и предпочиташе те да нямат семейство. Кристо мълчаливо чакаше, вперил поглед в Салватор.

Салватор изгледа студено индианеца и му напомни:

– Не забравяй споразумението ни. Дръж си езика! Върни се най-късно след три дни. Почакай!

Салватор влезе в другата стая и изнесе оттам кожена кесия, в която подрънкваха златни пезети.

– Това е за внучката ти. И за твоето мълчание.

НАПАДЕНИЕТО

– Ако той не дойде и днес, ще се откажа от твоята помощ, Балтазар, и ще намеря по-ловки и по-надеждни хора – каза Зурита, като подръпваше нервно буйните си мустаци.

Сега Зурита беше облечен в бял градски костюм и носеше панамена шапка. Той се беше срещнал с Балтазар в околностите на Буенос Айрес, там, където свършват обработените ниви и започват пампасите.

Облечен в бяла блуза и сини раирани панталони, Балтазар седеше мълчаливо край пътя и от време на време смутено поскубваше изгорената от слънцето трева. Той почваше да се разкайва, загдето бе изпратил своя брат Кристо да шпионира Салватор.

Кристо беше десет години по-стар от Балтазар. Въпреки възрастта си той беше още силен и пъргав човек. Бе хитър като котка от пампасите. И все пак не беше надежден човек. Опитвал бе да се занимава със селското стопанство – видя му се скучно. След това отвори малка кръчма на пристанището, но се пристрасти към виното и скоро се разори. През последните години Кристо се занимаваше с най-тъмни сделки, като пущаше в ход своята необикновена хитрост, а понякога и вероломство. Такъв човек беше подходящ за шпионин, но не можеше да му се вярва. Ако имаше полза, той можеше да предаде и родния си брат. Балтазар знаеше това и се безпокоеше не по-малко от Зурита.

– Уверен ли си, че Кристо е видял балона, който ти пусна?

Балтазар сви рамене неопределено. Искаше му се час по-скоро да захвърли всичко това, да се прибере в къщи, да намокри гърлото си със студена вода и вино и да си легне рано-рано.

Последните лъчи на залязващото слънце осветиха кълбетата прах, които се вдигаха зад могилата. В същото време се чу остро, проточено изсвирване.

Балтазар трепна.

– Това е той!

– Ех, най-послед!

Кристо идваше към тях с бодра походка. Той не приличаше вече на изтощен стар индианец. Като свирна закачливо още веднъж, Кристо се приближи и се ръкува с Балтазар и Зурита.

– Е, какво, запозна ли се с „морския дявол“? – попита го Зурита.

– Още не, но той е там. Салватор крие „дявола“ зад четири стени. Най-важното е направено: аз служа на Салватор и той ми вярва. Номерът с болната внучка мина много добре. – Кристо се засмя, като присви лукавите си очи. – Когато оздравя, тя за малко не развали цялата работа. Аз я прегръщам и целувам, както се полага на любещ дядо, а тя, глупачката, се дърпа и едва не заплака. – Кристо отново се засмя.

– Откъде намери тази своя внучка?

– Пари не се намират, но момиченца – колкото щеш – отвърна Кристо. – Майката на детето е доволна. Аз получих от нея пет книжни пезети, а тя – оздравяла шерка.

За това, че беше получил от Салватор доста тежка кесия със златни пезети, Кристо не спомена. Разбира се, той не помисляше да даде парите на майката на момиченцето.

– Чудеса стават при Салватор. Истинска менажерия. – И Кристо почна да разказва за онова, което беше видял.

– Това е много интересно – рече Зурита, като палеше пура, – но ти не си видял най-главното – „дявола“. Какво мислиш да правиш по-нататък, Кристо?

– По-нататък ли? Ще предприема малка разходка из Андите – И Кристо разказа, че Салватор се готви да отиде на лов за животни.

– Отлично! – извика Зурита. – Имението на Салватор се намира далеч от населени места. В негово отсъствие ще нападнем владенията му и ще отвлечем „морския дявол“.

Кристо поклати отрицателно глава.

– Ягуарите ще ви разкъсат главите и вие няма да можете да намерите „дявола“. Пък и с глава няма да го намерите, щом аз не го намерих!

– Тогава ето какво – рече Зурита, като помисли малко, – ще устроим засада, когато Салватор тръгне на лов; ще го хванем в плен и ще поискаме откуп – „морския дявол“.

Кристо с умело движение дръпна от страничния джоб на Зурита стърчащата там пура.

– Благодаря. Засада – това е по-добре. Но Салватор ще ви измами: ще обещае откуп но няма да го даде. Тези испанци... – Кристо се закашля.

– А какво предлагаш ти тогава? – вече с раздражение попита Зурита.

– Търпение, Зурита. Салватор има доверие в мен, но само до четвъртата стена. Трябва докторът да ми се доверява както на самия себе си, и тогава ще ми покаже „дявола“.

– Е, и какво?

– Е, и това. Салватор ще бъде нападнат от бандити – и Кристо тикна пръст в гърдите на Зурита, – а аз – удари се той по гърдите, – честният арауканец, ще му спася живота. Тогава за Кристо няма да има тайна в дома на Салватор. („И кесията ми ще се напълни със златни пезети“ – завърши той мислено.)

– Виж ти, това не е лошо!

И те се наговориха по кой път Кристо да поведе Салватор.

– В навечерието на деня, в който ще тръгнем, ще хвърля през оградата един червен камък. Бъдете готови.

Независимо от това, че планът на нападението беше обмислен твърде старателно, едно непредвидено обстоятелство за малко не развали работата.

Зурита, Балтазар и още десет главорези, събрани от пристанището, облечени в дрехи на гаучо и добре въоръжени, чакаха на коне своята жертва далеч от имението.

Беше тъмна нощ. Ездачите се заслушваха в очакване да доловят тропота на конски копита.

Но Кристо не знаеше, че Салватор тръгва на лов не така, както се е тръгвало преди години. Бандитите неочаквано чуха бързо приближаващ се шум на мотор. Зад височината блеснаха ослепително светлините на фарове. Огромен червен автомобил прелетя край ездачите, преди те да съобразят какво става.

Зурита ругаше отчаяно. Това развесели Балтазар.

– Не се тревожете, Бедро – рече индианецът. – През деня е горещо, те пътуват нощем. Салватор има две слънца на колата си. А през деня

ще почиват. Можем да го настигнем там, където спрат да почиват. – И като пришпори коня си, Балтазар препусна след автомобила. След него тръгнаха и останалите.

Два часа по-късно конниците неочаквано забелязаха далече напред огън.

– Това са те. Нещо им се е случило. Стойте тук, аз ще се промъкна до тях пълзешком и ще разбера какво става. Вие ме почакайте.

И Балтазар скочи от коня си и запълзя като смок.

След един час той се върна.

– Колата им не върви. Развалила се е. Поправят я. Кристо стои на пост. Трябва да побързаме.

Останалото се свърши много бързо. Бандитите налетяха. Салватор не успя и да се опомни, когато им завързаха ръцете и краката – на него, на Кристо и на тримата негри.

Един от наемните бандити, главатар на шайката – Зурита предпочиташе да стои в сянка, – поиска от Салватор доста голяма сума като откуп.

– Ще платя, освободете ме – отговори Салватор.

– Това е само за теб. Но също толкова ще трябва да платиш и за спътниците си – съобрази бандитът.

– Такава сума не мога да дам веднага – отговори Салватор, като помисли малко.

– Тогава смърт за него! – извикаха бандитите.

– Ако не приемеш нашите условия, на разсъмване ще те убием – каза бандитът.

Салватор вдигна рамене и отвърна:

– Такава сума нямам на ръка.

Спокойствието на Салватор порази дори бандита. Като захвърлиха зад автомобила вързаните, бандитите почнаха да тършуват и намериха запасите от спирт за колекциите. Те изпиха спирта и се нагъркаляха пияни по земята.

Малко преди разсъмване някой предпазливо допълзя до Салватор.

– Аз съм – тихо прошепна Кристо. – Успях да си развържа ремъците. Издебнах бандита с пушката и го убих. Останалите са пияни. Шофьорът е поправил колата. Трябва да побързаме.

Всички насядаха бързо в автомобила, негрът шофьор запали мотора, колата трепна и се понесе по пътя. Отзад се чува викове и безредна стрелба. Салватор стисна здраво ръката на Кристо. Чак след заминаването на Салватор Зурита научи от бандитите, че Салватор се е съгласил

да даде откуп. „Нямаше ли да бъде по-просто – мислеше си Зурита – да получа откупа, вместо да се опитвам да отвлека «морския дявол», за когото още не се знае какво представлява?“ Но случаят беше пропуснат, оставаше им да чакат вести от Кристо.

Кристо се надяваше, че Салватор ще дойде при него и ще каже: „Кристо, ти ми спаси живота. Сега за теб няма тайни в моите владения. Ела, ще ти покажа «морския дявол».“

Но Салватор нямаше такова намерение. Той награди щедро Кристо, заедно го беше спасил, и потъна в своите научни занимания.

Без да губи време, Кристо се зае да изследва четвъртата стена и нейната врата. Тя дълго не се предаваше, но в края на краищата Кристо успя да открие нейния секрет. Когато опипваше веднъж вратата, той натисна случайно една малка издатина. Изведнъж вратата се отмести и се отвори. Тя се оказа тежка и дебела като врата на огнеупорна каса. Кристо бързо се вмъкна през отвора на вратата, която веднага се затръшна след него. Това малко го обезпокои. Той почна да оглежда вратата, да натиска издатините, но вратата не се отваряше.

– Сам се хванах в капана – измърмори Кристо.

Но нямаше какво да се прави. Оставаше му да разгледа това последно, непознато владение на Салватор.

Кристо навлезе в гъсто залесената градина. Тя цялата представляваше една малка котловина, заобиколена от всички страни с висока стена от изкуствени скали. Тук се чуваше не само пляска на крайбрежните вълни, но и шумоленето на камъчетата по пясъчните плитчини.

В градината имаше дървета и храсти, които растат обикновено във влажна почва. Сред големите сенчести дървета, които предпазваха добре от лъчите на слънцето, шуртяха многобройни поточета. Десетки фонтани разпръсваха ситни водни капки и овлажняваха въздуха. Беше влажно, както по ниските брегове на Мисисипи. В средата на градината се издигаше малка каменна къща с плосък покрив. Целите ѝ стени бяха покрити с бръшлян. Зелените щори на прозорците бяха спуснати. Къщата изглеждаше необитаема.

Кристо стигна до края на градината. До стената, която отделяше имението от залива, се намираше огромен, гъсто заобиколен с дървета квадратен басейн, с площ не по-малка от петстотин квадратни метра и дълбочина около пет метра.

При приближаването на Кристо от гъсталака изскочи някакво изплашено същество и се хвърли в басейна, като вдигна облаци водни пръски. Кристо се спря развълнуван. Той е! „Морският дявол“! Най-последно

Кристо ще го види.

Индианецът се приближи към басейна и впери очи в прозрачната вода. На дъното на басейна върху белите каменни плочи беше клекнала голяма маймуна. Тя гледаше изпод водата към Кристо със страх и любопитство. Кристо не можеше да се опомни от изумление: майmunата дишаше под водата. Гърдите ѝ ту се издигаха, ту се снишаваха.

Когато дойде на себе си от изненадата, Кристо неволно се засмя; „морският дявол“, който всяваше ужас сред рибарите, се оказа една земноводна маймуна. „Какво ли няма по този свят“ – помисли си старият индианец.

Кристо беше доволен: най-после успя да разбере всичко. Но сега пък се чувствуваше разочарован. Майmunата съвсем не напомняше онова чудовище, за което разправяха очевидците. Какво ли не правят страхът и въображението?

Трябваше обаче да помисли за връщането. Кристо тръгна обратно към вратичката, покачи се на едно високо дърво край оградата и с риск да си счупи краката, скочи от високата стена.

Едва бе успял да се изправи на крака, когато чу гласа на Салватор:

– Кристо, къде си?

Кристо грабна оставеното на пътеката гребло и почна да събира сухите листа.

– Тук съм.

– Ела насам, Кристо – каза Салватор, като се приближи до замаскираната в скалата желязна врата. – Гледай, тази врата се отваря ей така. – И Салватор натисна известната вече на Кристо издатина върху грапавата повърхност на вратата.

„Докторът закъсня, аз видях вече «дявола»“ – помисли си Кристо.

Салватор и Кристо влязоха в градината. Салватор отмина обвитата в бръшлян къщичка и се отправи към басейна. Майmunата още седеше във водата и от дишането ѝ нагоре летяха мехурчета.

Кристо учудено извика, сякаш я виждаше за пръв път. Но скоро след това той трябваше да се изненада истински.

Салватор не обърна никакво внимание на майmunата. Той само махна с ръка срещу нея, сякаш тя му пречеше. Майmunата веднага изплува на повърхността, изскочи от басейна, изтръска се и се покатери на едно дърво. Салватор се наведе, опипа тревата и натисна силно една малка зелена плочка. Чу се глух шум. На дъното по краищата на басейна зейнаха отвори. След няколко минути басейнът беше празен. Отворите се затвориха шумно. Някъде отстрани се отдели желязна стълбичка,

която водеше към дъното на басейна.

– Да вървим, Кристо!

Те слезоха в басейна. Салватор стъпи върху една плоча и изведнаж се появи нов отвор – в средата на басейна, широк един квадратен метър. Железни стъпала водеха някъде под земята.

Кристо последва Салватор в подземие. Вървяха доста дълго. Отгоре през отвора проникваше бледа светлина. Но тя скоро изчезна. Обкръжи ги пълен мрак. Крачките им отекваха глухо в подземния коридор.

– Внимавай къде стъпваш, Кристо, вече стигаме!

Салватор спря и почна да опипва с ръка стената. Щракна електрически ключ и ярка светлина заля всичко наоколо. Намираха се в сталактитова пещера, пред една бронзова врата с лъвски глави, които държеха халки между зъбите си. Салватор дръпна една от халките. Тежката врата се отвори плавно и те влязоха в тъмна зала. Отново щракна електрически ключ. Актово кълбо освети огромна пещера, едната страна на която беше стъклена. Доктора превключи светлината, пещерата потъна в мрак, а силни прожектори осветиха пространството отвъд стъклената стена. Това беше огромен аквариум – по-скоро стъклен дом на дъното на морето. Отдолу се издигаха водорасли и коралови храсти, а всред тях плуваха игриви рибки. И изведнаж Кристо видя, че от гъсталаците излиза човекоподобно същество с големи изпъкнали очи и жабешки лапи. Тялото на неизвестното същество беше покрито с блестящи сребристо-синкави люспи. С бързи и умели движения това същество доплува до стъклената камера и шумно затвори след себе си вратата. Водата от камерата бързо се изтичаше. Неизвестното същество отвори вратата и влезе в пещерата.

– Свали очилата и плавниците си – каза Салватор.

Неизвестното същество послушно свали очилата и плавниците си и Кристо видя пред себе си строен и красив младеж.

– Запознайте се: Ихтиандър – човекът-риба или по-право амфибия, тъй нареченият „морски дявол“ – представи Салватор младежа.

Младежът се усмихна приветливо, подаде ръка на индианеца и каза на испански:

– Здравейте!

Кристо мълком стисна подадената му ръка. Той беше така поразен, че не можеше да отрони нито дума.

– Негърът, слугата на Ихтиандър, се разболя – продължи Салватор. – Ще оставя тебе при Ихтиандър за няколко дни. Ако се справиш с новите си задължения, ще те направя негов постоянен прислужник.

Кристо безмълвно кимна.

ДЕНЯТ НА ИХТИАНДЪР

Още е нощ, но скоро ще се разсъмне.

Въздухът е топъл и влажен, напоен със сладкия мирис на магнолии, туберози и резеда. Нито един лист не трепва. Тишина. Ихтиандър върви по посипаната с пясък пътечка на градината. На пояса му ритмично се полюляват ножът, очилата, плавниците „жабешките лапи“. Само под краката му изхрущява черупчестият пясък. Пътечката едва се вижда. Затулили са я тъмните, безформени петна на храстите и дърветата. От басейни те се издигат изпарения. Понякога Ихтиандър докосва някое, клонче. Росата обсипва косите и пламналата му буза.

Пътечката рязко извира надясно и води надолу. Въздухът става все по-свеж и по-влажнен. Ихтиандър чувства под краката си каменните плочи, забавя крачки и спира. Снема големите си очила с дебели стъкла, плавниците. Издишва въздуха от дробовете си и скача в басейна. Водата го обгръща с приятна свежест, пронизва с хлад хрилете му. Цепнатините на хрилете почват ритмично да се движат – човекът се е превърнал в риба.

Няколко силни замахания с ръце – и Ихтиандър е на дъното на басейна. Младежът плува уверено в непрогледния мрак. Протяга ръка, напипва железната скоба в каменната стена. До нея е втора, трета скоба... Така той стига до тунела, пълен догоре с вода. Тръгва по дъното, като преодолява студеното насрещно течение. Отблъсква се с крак по дъното, изплува нагоре – и сякаш се потопява във вана с топла вода. Нагрялата от слънцето вода от басейните в градината тече над тунела към откритото море. Сега Ихтиандър може да плува по течението. Той кръстосва ръце на гърдите си, ляга по гръб и плува с главата напред.

Краят на тунела е близо. Там долу, до самия изход към океана, от пролуките на скалата под силно налягане се издига нагоре горещ извор. В струите му шумят камъчета и черупки от дъното.

Ихтиандър ляга по гърди и се вира пред себе си. Тъмно е. Той протяга ръка напред. Водата става малко но-хладна. Дланите му докосват железна решетка, чиито пръчки са покрити с мека и плъзгава морска растителност и с грапави черупчици на миди и охлюви. Младежът се улавя за решетката, намира сложната ключалка и я отваря. Тежката кръгла решетчеста врата, която загражда изхода на тунела, бавно се

открехва. Ихтиандър се промъкна в образувалата се пролука. Вратата на решетката шумно се затваря. Човекът-амфибия се отправя към океана, като загребва вода с ръцете и краката си. Във водата е все още тъмно. Само тук-таме в черната бездна се мяркат синкавите искри на ноктилука⁹ и мътночервени медузи. Скоро обаче ще съмне и светещите-животни едно след друго гасят своите фенерчета.

Ихтиандър усеща в хрилете си хиляди леки убождания – почва да диша по-трудно. Това показва, че е отминал скалистия полуостров. Отвъд полуострова морската вода винаги е замърсена с алуминиев окис, пясък и отпадъци от различни вещества. Водата е обезсолена – наблизно в океана се влива река.

„Чудно как речните риби могат да живеят в мътната сладка вода“ – мисли си Ихтиандър. – „Сигурно техните хриле не са така чувствителни към пясъчинките и тинестите частици.“

Ихтиандър се издига малко по-нагоре, обръщайки се рязко надясно, на юг, после се спуска в дълбините. Тук водата е по-чиста. Озовал се е в студеното подводно течение, което следва бреговата линия от юг на север, до устието на река Парана, която отклонява студеното течение на изток. Това течение минава на голяма дълбочина, но горната му граница се намира на петнадесет-двадесет метра от повърхността. Сега Ихтиандър може да се остави пак на течението – то ще го отнесе навътре в открития океан.

Може и да се подремне. Опасност няма: още е тъмно и морските хищници спят. Толкова приятно е да си дремнеш преди изгрев слънце! Кожата усеща промяната на температурата на водата, подводните течения.

Ето, ухото долавя глух грохот, след него втори, трети. Трополят котвени вериги: в залива, на няколко километра от Ихтиандър, вдигат котва рибарски шхуни. Скоро ще съмне. А ето и някакъв далечен-далечен ритмичен тътнеж. Това са витлото и моторите на „Харъкс“ – големия английски презокеански параход, който извършва рейса между Буенос Айрес и Ливърпул. „Харъкс“ е още на около четиридесет километра. А как се чува! Звукът преминава през морската вода със скорост хиляда и петстотин метра в секунда. Колко е красив „Харъкс“ нощем – истински плуващ град, залят от светлини! Но за да го видиш през нощта, трябва още от вечерта да отплуваш далеч в открито море. В Буенос Айрес „Харъкс“ пристига при изгрев слънце, вече със загасени светлини.

---

9. Ноктилука – едноклетъчно морско камшичесто животно. Б.пр.

Не не бива повече да дреме: витлата, кормилото и моторите на „Харъкс“, трептенията на неговия корпус, светлините на илюминаторите и прожекторите му ще разбудят обитателите на океана. Делфините навярно първи са чули приближаването на „Харъкс“ и с гмуркането си са предизвикали преди няколко минути лекото вълнение, което накара Ихтиандър да застане нащрек. И сигурно вече са се понесли срещу парахода.

От различни страни се носи тракането на корабни мотори – пристанището и заливът се събуждат. Ихтиандър отваря очи, разтърсва глава, сякаш за да прогони съвсем дрямката, замахва с ръце, ритва с крака и излиза на повърхността.

Той предпазливо подава глава от водата и се оглежда. Наблизо няма нито лодки, нито шхуни. Ихтиандър се показва до пояс и се задържа така, като движи бавно крака. Ниско над водата летят корморани и чайки, докосват понякога с гърди или с края на крилото си огледалната й повърхност и оставят по нея бавно изчезващи кръгове. Крясъците на белите чайки приличат на детски плач. Свистейки с огромните си криле, които предизвикват вятър, над главата на Ихтиандър прелетява грамаден, снежно бял албатрос-буревестник. Крилата му са черни, клонът – червен, с жълто накрая, а краката му – оранжеви. Той се отправя към залива. Ихтиандър го изпраща с много завистлив поглед. Разперени, траурните крила на птицата са не по-малко от четири метра. Ех, да имаше и той такива криле!

На запад нощта потъва зад далечните планини. Изтокът вече алее. Гладката повърхност на океана едва забележимо се накъдря, появяват се малки, златисти струйки. Издигайки се нагоре, белите чайки порозовяват. По бледата водна шир залъкатушват пъстри, сребристи и сини пътечки: това са първите пориви на вятъра. Сините пътечки стават все повече. Вятърът се засилва. На пясъчния бряг се появяват перестите, жълтобели езичета на приборя. Водата край брега става зелена.

Приближава се цяла флотилия рибарски лодки и шхуни. Баща му беше заповядал да не се появява пред очите на хората. Ихтиандър се гмурка дълбоко във водата и намира студеното течение. То го отнася още по-далеч от брега, на изток, в сред открития океан. Обкръжава го синьовиолетовият мрак на морските гълбини. Плуват риби, те изглеждат светлозелени, с тъмни петна и резки. Червени, оранжеви, лимонено-жълти и кафяви риби непрекъснато сноват като рояци пъстри пеперуди.

Отгоре се чува бучене, водата тъмнее. Ниско над нея прелита военен водосамолет. Веднъж такъв един водосамолет бе кацнал върху

водата. Ихтиандър незабелязано се улови за желязната подпора на лодките му и... за малко не заплаши с живота си. Водосамолетът неочаквано се издигна над водата. Ихтиандър скочи от десет метра височина.

Младежът повдига глава. Светлината на слънцето почти се вижда над него. Наближава пладне. Водната повърхност вече не прилича на огледало, в което се отразяват крайбрежните камъни, едрите риби, самият Ихтиандър. Сега огледалото се е изкривило, огънало и се движи непрекъснато.

Ихтиандър изплува на повърхността. Вълните го люлеят. Той поглежда навън. Издига се на гребена на една вълна, спуска се, отново се издига. Охо, какво става около него! Крайбрежните вълни вече шумят, реват и търкалят камъни. Близо до брега водата е станала жълтозелена. Духа остър югозападен вятър. Вълните нарастват. По гребените им се мяркат бели зайчета. Водни пръски обливат непрекъснато Ихтиандър. Това му е приятно.

„Защо ли – мислеше си той, – когато плуваш срещу вълните, те изглеждат тъмносини, а когато се обърнеш назад – струват ти се бледи?“

От върховете на вълните отскачат ята риби – хвърчащи дългоперки. Те ту се издигат, ту се спускат, избягвайки гребените и ладийките между тях, прелитат стотина метра, падат във водата и след минута-две отново изскачат от нея. Бели чайки се мятат насам-натам и плачат. Порят въздуха с широките си криле най-бързите птици – фрегатите. Огромен, закрит клон, остри нокти, тъмнокафяви пера със зеленикав металически блясък, оранжева гуша. Това е самецът. А недалеч от него лети друг фрегат – по-светъл, с бели гърди; това е самката. Тя пада като камък във водата и след секунда в кривия и клон пърха сребристоксиня рибка. Летят буревестници-албатроси. Ще има буря. Срещу буреносния облак вероятно вече се носи прекрасната смела птица паламедея. Тя винаги посреща бурята с песен. Тогава рибарските шхуни и кокетните яхти се отправят бързо към брега, за да се скрият от бурята. Настъпва зеленикав здрач, но през водните пластове още може да се различи къде се намира слънцето – голямо светло петно. Това е достатъчно, за да определи посоката. Трябва да достигне брега, преди облакът да покрие слънцето, иначе – сбогом закуска! А отдавна вече е гладен. В тъмнината не би могъл да намери ни брега, ни подводните скали. Ихтиандър усилено работи с ръце и крака – плува така, както плуват жабите.

От време на време той ляга по гръб и проверява курса си по едва забележимата светлинка в гъстия синьозелен полумрак. Понякога се взира внимателно напред – не се ли вижда брегът. По хрилете и кожата си

уеща как се променя водата: близо до брега тя не е така плътна, а е посолена и в нея има повече кислород – приятна и лека вода. Той опитва водата на вкус с език. Така старият, опитен моряк, преди още да е видял земята, разбира, че тя приближава по признаци, известни само на него.

Постепенно става по-светло. Отдясно и отляво стърчат отдавна познатите му очертания на подводните скали. Между тях има малко плато, а зад тях – каменна стена. Ихтиандър нарича това място подводен залив. Тук е тихо дори по време на най-силна буря.

Колко много риби са се събрали в подводния залив! Гъмжат като в котле с вряща рибена чорба. Едни са дребни, тъмни, с жълта напречна ивица по средата на тялото и с жълта опашка, други – с полегати тъмни линии, червени, светлосини, тъмносини. Те ту изчезват изведнъж, ту също така неочаквано се появяват на същото място. Изплуваш горе, огледаш се наоколо – гъмжи от риби, а долу вече са изчезнали, сякаш са потънали вдън земята.

Ихтиандър дълго не можеше да разбере защо става така, докато веднъж не хвана с ръце една рибка. Нейното телце беше голямо колкото длан, но съвсем плоско. Затова отгоре рибите се забелязваха трудно.

Ето я и закуската. На равната площадка край отвесната скала има много стриди. Ихтиандър се приближава, ляга на площадката край самите миди и почва да яде. Изважда стридите от черупките им и ги слага в устата си. Той е свикнал да яде под водата: като сложи хапката в уста, умело изхвърля водата през полустиснатите си устни. Той поглъща всъщност малко морска вода заедно с храната си, но е свикнал с нея.

Около Ихтиандър се полюляват водорасли – изпъстрените с дупчици зелени листа на агава, перестите зелени листа на мексиканската каулерйа, нежнорозовите нитофили. Но сега всички те изглеждат тъмносини: светлината във водата е дрезгава – гръмотевиците и бурята продължават. От време на време се чува глух тътнеж. Ихтиандър поглежда нагоре.

Защо притъмня така внезапно? Над самата глава на Ихтиандър се появява тъмно петно. Какво ли е това? Закуската е привършена. Може да хвърли поглед на повърхността. Ихтиандър предпазливо се издига към тъмното петно над главата си, като се плъзга покрай отвесната скала. Оказа се, че върху водата е кацнал огромен албатрос. Оранжевите крака на птицата са съвсем близо до Ихтиандър. Той протяга ръце нагоре и хваща албатроса за краката. Изплашената птица разперва мощните си криле и се издига нагоре, като измъква от водата Ихтиандър. Но във въздуха тялото на Ихтиандър изведнъж натежава и албатросът пада

тежко заедно с него върху вълната, като покрива младежа със своята пухкава, мека гръд. Ихтиандър не чака буревестникът да го клъвне с червената си човка по главата, гмурка се във водата и след няколко секунди изплува на друго място. Албатросът отлита на изток и се скрива зад водните грамади на бушуващия ураган.

Ихтиандър лежи по гръб. Бурята е вече отминала. Гръмотевиците се чуват далеч някъде на изток. Но вали като из ведро. Ихтиандър замижава от удоволствие. После отваря очи, надига се, наполовина потопен във водата, и се оглежда. Младежът е на гребена на една висока вълна. Всичко наоколо – небето, океанът, вятърът, облаците, дъждът, вълните – се е смесило в едно мокро, въртящо се кълбо, което бучи, шуми, реве, тътне. Бяла пяна кипи по гребените на вълните и яростно се вие по двете им страни. Водните грамади се издигат стремително нагоре и се сгромолясват като лавини, надигат се талази, плющи поройният дъжд, бясно вие вятърът.

Онова, което плаши сухоземния жител, радва Ихтиандър. Разбира се, той трябва да бъде предпазлив, иначе върху него ще се сгромоляса водната грамада. Но той умее да се справя с вълните не по-зле от риба. Трябва само да ги познаваш: една вълна те носи ту нагоре, ту надолу, а друга, току-виж, те преметне презглава. Той знаеше и онова, което става под вълните, знаеше как стихват те, когато спре вятърът. Отначало изчезват дребните вълни, после големите, но ритмичното мъртво вълнение остава още дълго. Той обичаше да се премята презглава в крайбрежните вълни, но разбираше, че това е опасно. Веднъж една вълна бе преобърнала неочаквано Ихтиандър, той удари силно главата си в дъното и загуби съзнание. Обикновен човек би се удавил, но Ихтиандър се окопоти във водата.

Дъждът бе престанал. Той отмина с бурята някъде на изток. Вятърът промени посоката си. От тропическия север лъхна топлина. От облаците се показаха късчета синьо небе. Промъкнаха се слънчевите лъчи и се стрелнаха по вълните. На югоизток, на тъмното, още мрачно небе, се показва двойна дъга. Океанът стана неузнаваем. Сега той не е тъмнокуршумен, а син, с ярко-зелени петна в местата, където падат слънчевите лъчи.

Слънце! Само небето и океанът, брегът и далечните планини се промениха. Какъв прекрасен, лек и влажен е въздухът след гръмотевици и буря! Ихтиандър ту поема с дробовете си чистия, здрав, морски въздух, ту започва бързо да диша с хриле. Единствен той между хората знае колко леко се диша, след като вятърът, бурята, вълните и дъждът

размезят небето с океана, въздуха с водата и наситят обилно водата с кислород. Тогава се оживяват всички риби, всички морски обитатели. След бурята и гръмотевиците от морските джунгли, от тесните процепи на скалите, от гъсталаците чудновати корали и морски гъби изплуват дребни рибки, след тях се появяват скритите в гълбинните едри риби и, най-последно, когато всичко утихне, излизат нежните, слаби медузи, прозрачните, почти безтегловни рачета, сифонофорите, гребенките, венерините пояси.

Един слънчев лъч падна върху вълната. Водата наоколо изведнъж стана зелена, заблестяха дребните водни мехурчета, засъска пяна... Недалеч от Ихтиандър играят приятелите му – делфините, и поглеждат към него с весели, лукави и любопитни очи. Лъскавите им тъмни гърбове се мяркат сред вълните. Делфините се плискат, подсвиркват, гонят се едни друг. Ихтиандър се смее, ловко плува и се гмурка заедно с тях. Струва му се, че и океанът, и делфините, и небето, и слънцето са създадени само за него.

Ихтиандър повдига глава и с присвити очи гледа към слънцето. То клони на запад. Скоро ще се стъмни. Днес не му се иска да се връща в къщи рано. Ще се люлее ей така, докато не потъмнее синьото небе и по него не се покажат звездите.

Скоро обаче бездействието му омръзва. Близко до него минават дребни морски животни. Той може да ги спаси. Ихтиандър се надига и оглежда далечния бряг. Там – на плиткото, до пясъчната ивица. Там най-вече е необходима неговата помощ. Там вилнеят крайбрежните морски вълни.

След всяка буря този бесен прибор изхвърля на брега купища водорасли и морски обитатели – медузи, криви морски раци, морски звезди, а от време на време и по някой непредпазлив делфин. Медузите загиват много бързо, някои от рибките успяват да стигнат до водата, но повечето от тях умират на пясъка. Рациите почти винаги се връщат в океана. Понякога те сами излизат на брега, полакомени от изхвърлените на пясъка жертви на бурята.

Ихтиандър обичаше да спасява тези обречени на загиване морски животни. С часове бродеше той след бурята по брега и спасяваше тези, които още можеха да бъдат спасени. Радваше се, когато видеше как хвърлената от него във водата риба почва да плува, маха весело с опашката си.

Радваше се всеки път, когато полумъртвите риби, които плуваха във водата на една страна или по корем, най-последно се съживяваха.

Когато прибираще от брега някоя голяма риба и я носеше към водата, рибата трепереше в ръцете му, а Ихтиандър се смееше и я убеждаваше да не се мята, а да потърпи още малко. Разбира се, той би излял тази същата риба с удоволствие, ако я хванеше гладен в океана. Но то беше неизбежно зло. Затова пък тук на брега Ихтиандър беше покровител приятел, спасител на морските обитатели.

Обикновено Ихтиандър се връщаше на брега по същия начин по който отплуваше – като използваше подводните морски течения. Но днес не му се искаше да остава за дълго под водата – толкова красиви бяха сега океанът и небето. Младежът се гмуркаше, плуваше известно време под водата и отново се появяваше на повърхността, подобно на морските птици, които ловят риба.

Последните лъчи на слънцето угаснаха. На запад все още догаря жълта ивица. Мрачни вълни като тъмносиви сенки се гонят една друга. След прохладния въздух във водата е така топло! Наоколо е тъмно, но не е страшно. Никой не напада никого в този час. Дневните хищници вече спят, а нощните още не са излезли на лов.

Ето и това, което му трябва: северното течение, което се намира съвсем близо до повърхността на океана. Неуспокоеното мъртво вълнение леко разлюлява тази подводна река нагоре-надолу, но тя продължава бавно да тече от горещия север към студения юг. А много по-надолу върви обратното, студеното течение – от юг на север. Ихтиандър често използва тези течения, когато плува продължително покрай брега.

Днес той беше се отдалечил доста на север. Сега това топло течение ще го заведе до тунела. Само дано не задреме и да не го отминее, както му се беше случило веднъж. Ихтиандър ту слага ръце на главата си, ту ги протяга встрани, разтваря бавно и отново свива краката си – прави гимнастика. Течението го носи на юг. Топлата вода и бавните движения на ръцете и краката му действуват успокоително.

Ихтиандър гледа нагоре – пред него свод, целият осеян с дребни като пращинки звезди. Това са ноктилуците, които са запалили своите фенерчета и се издигат на повърхността на океана. Тук-таме в мрака се мяркат синкави и възрозови светещи мъглявини – плътни струпвания на най-дребни светещи животинки. Бавно плуват къмба, излъчващи мека зеленикава светлина. Съвсем близо до Ихтиандър свети медуза – тя прилича на лампа, покрита с оригинален абажур от дантели и дълги ресни. При всяко движение на медузата ресните ѝ леко се полюшват като от слаб ветрец. По плитчините вече са светнали морските звезди. В дълбочините бързо сноват огньовете на едрите нощни хищници. Те се гонят,

въртят се, загасват и отново пламват.

Пак плитчина. Чудноватите стъбла и клончета на коралите са осветени отвътре със светлосин, розов, зелен и бял пламък. Някои корали горят с бледа, блещукаща светлина, а други – като нажежен до бяло метал.

От сушата нощем се виждат по небето само малки, далечни звезди, понякога – и луна. А тук има хиляди звезди, хиляди луни, хиляди разноцветни слънца, пламтящи с мека, нежна светлина. Нощта в океана е много по-красива от нощта на сушата.

И за да ги сравни, Ихтиандър се издига над водата.

Въздухът се е затоплил. Над главата му е тъмносиният свод на небето, осяян със звезди. Над хоризонта виси сребристият диск на луната. От нея по целия океан се е проточила сребърна пътечка. Откъм пристанището долита ниският, плътен и продължителен глас на параходна сирена. Гигантът „Харъкс“ се готви за обратен път. Но колко е късно! Скоро ще се съмне. Ихтиандър е отсъствувал почти цяло денонощие.

Баща му навярно ще се сърди.

Ихтиандър се насочва към тунела, пъха ръка между пръчките, отваря желязната решетка и плува в тунела всред пълен мрак. На връщане той трябва да плува долу – в студеното течение, което върви от морето към градинските басейни.

Лек тласък по рамото го събужда. Той е в басейна. Издига се бързо към повърхността. Започва да диша с белите си дробове, поемайки въздуха, напоен с познатия му мирис на цвета.

След няколко минути Ихтиандър вече спи дълбоко в леглото си, както му заповядваше неговият баща.

ДЕВОЙКАТА И МУРГАВИЯТ

Веднъж Ихтиандър плуваше в океана след силна буря. Когато излезе на повърхността, той забеляза върху вълните недалеч от себе си някакъв предмет, приличен на къс бяло корабно платно, което бурята е откъснала от някоя рибарска шхуна. Когато доплува по-близо, той с изненада видя, че това е човек – жена, млада девойка. Тя бе завързана за една дъска. Нима тази красива девойка е мъртва? Ихтиандър бе така развълнуван от находката си, че за първи път изпита враждебно чувство към океана.

Може би девойката е само в безсъзнание? Той оправи безпомощно

клюмналата ѝ глава, хвана се за дъската и заплува към брега.

Ихтиандър плуваше бързо, напрягайки всичките си сили, и само от време на време се спираше за малко, за да оправи главата на девойката, която се смъкваше от дъската. Той ѝ шепнеше като на риба, озовала се в беда:

– Потърпи малко!

Искаше девойката да отвори очи, но се и страхуваше от това. Искаше да я види жива, но се боеше, че тя ще се изплаши от него. Дали да сваля очилата и плавниците си? Но това ще му отнеме време, пък и без плавници ще плува по-трудно. И той отново напрягаше сили, като тласкаше дъската с девойката към брега.

Ето и ивицата, където се разбиват вълните. Тук трябва да бъде предпазлив. Вълните сами го понасят към брега. От време на време Ихтиандър спуска крак и опипва дъното. Най-после той стъпва на плиткото, изнася девойката на брега, отвързва я от дъската, пренася я в сянката на една дюна, обраснала с храсти, и почва да я свестява – да ѝ прави изкуствено дишане.

Стори му се, че клепачите ѝ трепнаха, миглите ѝ се помръднаха. Ихтиандър сложи ухо на гърдите на девойката и чу слабите удари на сърцето и. Тя е жива... Искаше му се да крещи от радост.

Девойката полуотваря очи, поглежда Ихтиандър и по лицето ѝ се изписва ужас. После отново затваря очи. Ихтиандър е огорчен и радостен едновременно. Все пак той спаси девойката. Сега трябва да си отиде, за да не я плаши. Но може ли да я остави сама, такава безпомощна? Докато размишляваше, Ихтиандър долови нечии тежки бързи стъпки. Нямахме време за колебания. Младежът се хвърли във вълните, гмурна се, заплува под водата към каменната верига, изплува на повърхността и като се криеше между крайбрежните скали, почна да наблюдава брега.

Изад една дюна се появи мургав човек с мустаци и къса, остра брадичка, с широкопола шапка на глава. Той тихо възкликна на испански:

– Ето я, слава богу! – почти дотича до нея, после неочаквано рязко зави към океана и се потопи в разбиващите се вълни. Цял измокрен, той се затича към девойката, почна да ѝ прави изкуствено дишане (защо му е то сега?) и се наведе над лицето ѝ... Целуна я. Почна да говори нещо бързо и развълнувано. Ихтиандър долавяше само отделни думи:

– Аз ви предупреждавах... Беше безумие... Добре, че се сетих да ви привържа за дъската...

Девойката отваря очи, повдига глава. На лицето ѝ се появява израз на страх, който се сменя с изненада, гняв, недоволство. Човекът с

брадичката продължава да говори нещо разпалено и помага на девойката да стане. Но тя е още слаба и той отново я слага на пясъка. Едва след половин час можаха да тръгнат. Минаха недалеч от камъните, зад които се криеше Ихтиандър.

Девойката се обърна към човека със сомбрерото и намръщено каза:

– Значи вие ми спасихте живота, така ли? Благодаря ви. Бог да ви възнагради!

– Не бог, а само вие можете да ме възнаградите – отговори мургавият.

Девойката сякаш не чу думите му. Тя помълча малко и рече:

– Странно. А ми се стори, че до мен стоеше някакво чудовище.

– Разбира се, че ви се е привидяло – отговори спътникът ѝ. – А може би е бил дяволът, който ви е помислил за мъртва и е искал да завладее душата ви. Прочетете си една молитва и се облегнете на мен. Никакъв дявол няма да посмее да ви докосне, когато сте с мен.

И те отминаха – прекрасната девойка и този лош, мургав човек, който уверяваше девойката, че той я е спасил. Но Ихтиандър не можеше да го изобличи в лъжа. Нека постъпват, както си искат – той направи това, което бе по силите му.

Девойката и спътникът ѝ се скриха зад дюните, а Ихтиандър все още гледаше след тях. После обърна глава към океана. Какъв огромен и пустинен е той!...

Крайбрежните вълни бяха изхвърлили на пясъка една синя риба със сребърно коремче. Ихтиандър се огледа – нямаше никого. Той изтича от своето скривалище, грабна рибата и я хвърли в морето. Рибата заплува, но Ихтиандър, кой знае защо, се натъжи. Той вървеше по пустия бряг, събираше риби и морски звезди и ги носеше във водата. Работата постепенно го увлече. Неговото постоянно добро настроение се възвърна. Така той се занимава чак до смрачаване, като се потапяше във водата само когато крайбрежният вятър обгаряше и изсушаваше хрилете му.

СЛУГАТА НА ИХТИАНДЪР

Салватор беше решил да отиде в планините без Кристо, който се грижеше добре за Ихтиандър. Това много зарадва индианеца: в отсъствието на Салватор той можеше да се среща по-лесно с Балтазар.

Кристо беше успял вече да му съобщи, че е открил „морския дявол“. Оставаше само да обмислят как да стане отвличането на

Ихтиандър.

Кристо живееше сега в малката бяла къща, обвита в бръшлян и се виждаше често с Ихтиандър. Те се сприятелиха бързо. Лишен от обществото на хора, Ихтиандър се привърза към стария индианец, който му разказваше за живота на сушата. Ихтиандър знаеше за живота в морето много повече, отколкото най-известните учени, и посвещаваше Кристо в тайните на подводния свят.

Ихтиандър доста добре познаваше географията, известни му бяха океаните, моретата, най-важните реки; имаше отделни познания по астрономия, мореплаване, физика, ботаника и зоология. Но за хората знаеше малко. Нещо за расите, населяващи земята, за историята на народите имаше смътна представа, а за политическите и икономическите отношения между хората знаеше не повече от петгодишно дете.

През деня, когато настъпваше горещината, Ихтиандър се спускаше в подземната пещера и отплуваше нанякъде. В бялата къщичка се явяваше, когато горещината намаляваше, и оставаше там до сутринта. Но ако валеше дъжд или в морето имаше буря, той прекарваше целия ден в къщичката. Във влажно време той се чувствуваше добре на сушата.

Къщичката беше малка, само с четири стаи. Едната от стаите, близо до кухнята, обитаваше Кристо. До нея се намираще трапезарията, по-натък – голяма библиотека. Ихтиандър знаеше испански и английски. И най-сетне, последната, най-голямата стая, беше спалнята на Ихтиандър. Всред стаята имаше басейн. До едната стена беше поставен креват. От време на време Ихтиандър спеше на кревата, но предпочиташе басейна. Но когато заминаваше, Салватор заповяда на Кристо да следи Ихтиандър да спи на обикновено легло поне три пъти в седмицата. Вечер Кристо отиваше при Ихтиандър и мърмореше като стара бавачка, ако младежът не се съгласяваше да си легне в кревата.

– Но на мене ми е много по-приятно и по-удобно да спя във водата – протестираше Ихтиандър.

– Докторът заръча да спиш на кревата – трябва да слушаш баща си.

Ихтиандър наричаше Салватор свой баща, но Кристо се съмняваше в тяхното родство. Кожата на лицето и ръцете на Ихтиандър беше доста светла, но тя беше може би избледняла от продължителното му престояване под водата. Правилният овал на лицето на Ихтиандър, правият нос, тънките устни и големите му светли очи напомняха лицето на индианец от племето араукана, към което принадлежеше и самият Кристо.

Кристо изпитваше голямо желание да види какъв цвят има кожата на тялото на Ихтиандър, покрито плътно от люспестия му костюм,

направен от някаква неизвестна материя.

– Няма ли да си съблечеш дрехата за през нощта? – обърна се той веднъж към младежа.

– Че защо? Люспестата ми дреха не ми пречи, тя е много удобна. Не задържа дишането на хрилете и кожата, а същевременно ми е сигурна защита: нито зъбите на акула, нито остър нож могат да пробият тази броня – отговори Ихтиандър, като си лягаше в кревата.

– А защо си слагаш очила и плавници? – попита Кристо, разглеждайки странните ръкавици, сложени до леглото.

Те бяха направени от зеленикава гума, пръстите – удължени чрез тънки, коленчати тръстикови стебла, пъхнати в каучука и снабдени с плавателни ципи. Пръстите на плавниците за краката бяха удължени още повече.

– Плавниците ми помагат да плувам бързо. А очилата предпазват очите ми, когато бурята повдига пясък от дъното. Аз не ги слагам винаги. Но с очилата виждам по-добре под водата. Без очила там всичко ми е като в мъгла. – И като се усмихна, Ихтиандър продължи: – Когато бях малък, баща ми разрешаваше да поиграя понякога с децата, които живеяха в съседната градина. Много се зачудих, когато видях веднъж, че те плуват в басейна без плавници. „Нима може да се плува без плавници?“ попитах ги аз. А те не разбраха за какво говоря, понеже не бях плувал пред тях.

– Ти и сега ли излизаш в залива? – заинтересува се Кристо.

– Разбира се. Само че минавам през страничния подводен тунел. Някакви лоши хора за малко не ме уловиха с мрежа и сега съм много внимателен.

– Хм... Значи има и друг подводен тунел, който води към залива?

– Дори няколко. Колко е жалко, че не можеш да плуваш с мене под водата! Щях да ти покажа чудни неща. Защо хората не могат да живеят под водата? Щяхме да се повозим с тебе на моя морски кон.

– На морския ти кон ли? Това пък какво е?

– Един делфин. Аз съм го опитомил. Горкият! Веднъж бурята го беше изхвърлила на брега и той си бе наранил силно плавника. Аз го замъкнах до водата. Това беше трудна работа: на суша делфините са много по-тежки, отколкото във водата. Изобщо при вас тук всичко е по-тежко. Дори собственото ти тяло. Във водата се живее по-леко. И така, замъкнах аз делфина, но той не можеше да плува – значи не можеше и да се храни. Почнах да му давам риба – дълго, цял месец. През това време той не само свикна, но се и привърза към мен. Станахме приятели.

Другите делфини също ме познават. Колко весело е да играеш в морето с делфините! Вълни, водни капки, слънце, вятър, шум! На дъното е също хубаво. Сякаш плуваш в гъст син въздух. Тишина. Не усещаш тялото си. То става свободно, леко, покорно, на всяко твое движение... Аз имам много приятели в морето. Храня малките рибки, както вие – птиците, и те навсякъде ме следват на цели ята.

– А врагове нямаш ли?

– Имам и врагове: акулите, октоподите. Но не се страхувам от тях. Имам нож.

– Ами ако те издебнат незабелязано?

Ихтиандър се учуди на този въпрос.

– Та нали аз ги чувам още отдалеч?

– Чуваш ги под водата ли? – учуди се на свой ред Кристо. – Дори и тогава, когато се приближават към тебе тихо?

– Ами да. Какво чудно има тук? Чувам ги и с ушите си, и с цялото си тяло. Че те раздвижат водата – и трептенията вървят преди тях. Щом почувствувам тези трептения, аз се оглеждам.

– Дори и когато спиш ли?

– Разбира се.

– Но рибите...

– Рибите загиват не от внезапното нападение, а защото не могат да се защитават от по-силния си неприятел. А аз – аз съм по-силен от всички тях. И морските хищници знаят това. Те не се осмеляват да се приближават до мене.

„Зурита е прав: заради такъв морски юнак си струва да се потрудиш – помисли си Кристо. – Но не е лесно да го уловиш във водата. Чувам с цялото си тяло! Май че само с капан може да се хване. Трябва да предупредя Зурита.“

– Колко е красив подводният свят! – не преставаше да се възхищава Ихтиандър. – Не, никога няма да сменя морето с вашата душна и прашна земя.

– Че защо нашата земя? Ти също си син на земята – рече Кристо. – Коя е била майка ти?

– Не зная – неуверено каза Ихтиандър. – Баща ми казва, че тя е умряла, когато съм се родил.

– Но тя е била, разбира се, жена, човек, а не риба.

– Може би – съгласи се Ихтиандър.

Кристо се разсмя.

– Я ми кажи сега, защо си правеше шеги и причиняваше

неприятности на рибарите, режеше им мрежите, изхвърляше рибата от лодките им?

– Защото те ловяха повече риба, отколкото можеха да изядат.

– Но те ловяха риба за продан.

Ихтиандър не разбра.

– За да могат и другите хора да ядат – поясни индианецът.

– Та хората толкова ли са много? – изненада се Ихтиандър. – Не им ли стигат сухоземните птици и животни? Защо идват в океана?

– Така изведнаж не мога да ти обясня това – рече Кристо, като се прозяваше. – Време е за сън. Внимавай, не се пъхай във ваната си, защото баща ти ще бъде недоволен. – И Кристо се отдалечи.

Рано на другата сутрин Кристо не завари вече Ихтиандър. Каменният под беше мокър.

– Пак е спал във ваната – мърмореше индианецът. – А после сигурно е отплувал в морето.

На закуска Ихтиандър се яви с голямо закъснение.

Той беше разстроен от нещо. Почопли с вилницата бифтека си и рече:

– Пак пържено месо.

– Пак – строго отговори Кристо. – Така поръча докторът. А ти пак си се наял в морето със сурова риба, нали? Така съвсем ще отвикнеш от готвена храна. И си спал във ваната. Не искаш да спиш на кревата – хрилете ти ще отвикнат от въздуха и после ще се оплакваш, че те пробжда понякога в гърдите. И закъсня за закуска. Като си дойде докторът, ще му се оплача от тебе. Ти никак не ме слушаш.

– Не му казвай, Кристо. Не искам да го огорчавам. – Ихтиандър наведе глава и се замисли. После изведнъж погледна индианеца с големите си печални в момента очи и рече: – Кристо, аз видях една девойка. Никога не съм виждал нещо по-прекрасно – дори на дъното на океана...

– А защо тогава приказваше против нашата земя? – отвърна Кристо.

– Плувах на делфина покрай брега и недалеч от Буенос Айрес я видях на брега. Очите ѝ са сини, а косите златисти. – И Ихтиандър добави: – Тя обаче ме видя, изплаши се и избяга. Защо сложих очилата и плавниците си? – После мълча известно време и заговори съвсем тихо: – Веднъж спасих някаква девойка, която се давеше в океана. Тогава не забелязах как изглежда. Ами ако е същата? Струва ми се, че и нейните коси бяха златисти. Да, да... Спомням си... – Младежът се замисли, приближи до огледалото и за първи път в живота си се огледа в него.

– И какво направи после?

– Чаках я, но тя не се върна. Кристо, нима тя никога вече не ще дойде на брега?

„Май че е добре това, дето му харесва тази девойка“ – мислеше Кристо. Колкото и да хвалеше града, досега той не можа да придума Ихтиандър да посети Буенос Айрес, където Зурита лесно би могъл да отвлече младежа.

– Девойката може и да не дойде на брега, но аз ще ти помогна да я намериш. Ще облечеш градски костюм и ще отидем заедно в града.

– И ще я видя ли? – възкликна Ихтиандър.

– Там има много девойки. Може би ще видиш и тази, която седяла на брега.

– Да вървим още сега!

– Сега е вече късно. Не е лесно да стигнем до града пешком.

– Аз ще преплувам с делфина, а ти ще тръгнеш по брега.

– Колко си бърз – отговори Кристо. – Ще тръгнем заедно утре на разсъване. Ти ще изплуваш в залива, а аз ще те чакам с костюма на брега. Пък и костюм ще трябва да се намери. („През нощта ще успее да се срещна с брат си“ – помисли си Кристо.) И така, утре на разсъване.

В ГРАДА

Ихтиандър изплува от залива и излезе на брега. Кристо го чакаше вече с бял костюм в ръце. Ихтиандър погледна костюма така, сякаш му бяха донесли змийска кожа, въздъхна и почна да се облича. Индианецът му помогна да си завърже връзката и като огледа Ихтиандър, остана доволен от вида му.

– Да вървим – весело каза Кристо.

Индианецът искаше да поразии Ихтиандър и го поведе по главните улици на града – авеню д'Алвар, Вертис, показа му площад Виктория с катедралата и кметството в мавритански стил, площада Фуерто и площада Двадесет и пети май¹⁰ с обелиска на свободата, заобиколен с прекрасни дървета, както и двореца на президента.

Но Кристо се излъга. Шумът, движението на големия град, задухата, навалицата съвсем замаяха Ихтиандър. Той се опитваше да намери в

---

10. На 25 май 1810 г. провинциите Ла Плата образували революционен съюз – „Хунта“, арестувани били представителите на местната власт, провъзгласено било местно правителство и обявено отделяне от Испания. Б.а.

тылната от хора девойката, хващаше често Кристо за ръката и шепнеше:

– Тя е!... – но веднага виждаше, че се е излъгал. – Не, това е друга...

Настъпи пладне. Горещината стана непоносима. Кристо предложи да се отбият да хапнат в едни малък ресторант, който се помещаваше в приземен етаж. Тук беше прохладно, но шумно и задушно. Мръсни, зле облечени хора пушеха зловонни пури. Ихтиандър се задъхваше от дима, а освен това хората спореха високо, като размахваха смачкани вестници и крещяха непознати за него думи. Ихтиандър изпи голямо количество студена вода, но не се докосна до яденето и натъжено каза:

– По-лесно е да се намери позната рибка в океана, отколкото човек в този водовъртеж от хора. Вашите градове са отвратителни. Тук е задушно и мирише на лошо. Гърдите започнаха да ме болят. Искам да се върнем в къщи, Кристо.

– Добре – съгласи се Кристо. – Ще се отбием само при един мой приятел и после ще си тръгнем.

– Не искам да ходя при хора.

– На път ни е. Няма да се бавя.

Кристо плати сметката и излезе с Ихтиандър на улицата. Младежът дишаше тежко и вървеше с наведена глава след Кристо покрай белите здания, край градините с кактуси, с маслиници и прасковени дървета. Индианецът го водеше при своя брат Балтазар, който живееше на Новото пристанище. Край морето Ихтиандър жадно взе да вдишва влажния въздух. Искаше му се да смъкне дрехите си и да се хвърли в морето.

– Сега ще стигнем – рече Кристо, като поглеждаше плахо спътника си.

Преминаха железопътните линии.

– Пристигнахме. Тук е – каза Кристо и двамата се спуснаха в едно полутъмно магазинче.

Когато очите на Ихтиандър свикнаха с полумрака, той се озърна смаян около себе си. Магазинчето напомняше кътче от морското дъно. Лавиците и дори част от пода бяха отрупани с черупки от морски миди – дребни, едри, спираловидни, двуразделни. От тавана висяха нанизани корали, морски звезди, препарирани морски риби, изсушени раци, чудновати морски обитатели. На тезгяха, под едно стъкло, бяха поставени кутии с бисери. В една кутия имаше розови бисери „ангелска кожа“, както ги наричаха ловците на бисери. Ихтиандър се успокои малко сред тези познати предмети.

– Почини си, тук е прохладно и тихо – каза Кристо, като предложи

на младежа овехтял плетен стол.

– Балтазар! Гутиере! – извика индианецът.

– Ти ли си, Кристо? – отвърна глас от другата стая. – Ела тук!

Кристо се наведе, за да мине през ниската вратичка, която водеше към другата стая.

Това беше лабораторията на Балтазар. Тук той възстановяваше загубения от влагата цвят на бисерите с помощта на слаб разтвор от киселина. Кристо затвори плътно вратата след себе си. Слаба светлина падаше през малкото прозорче до тавана и осветяваше шишенцата и стъклените ванички върху изтритата, потъмняла маса.

– Здравей, братко! Къде е Гутиере?

– Отиде у съседката за ютия. Само за дантелки и корделки мисли.

Ей сега ще се върне – отговори Балтазар.

– А Зурита?

– Изчезна някъде, проклетникът. Вчера малко се поскарахме с него.

– Все заради Гутиере ли?

– Зурита се чуди как да ѝ угоди. А тя си знае своето: – Не искам и не искам! Какво да я правиш! Капризна и упорита. Много си въобразява. Не разбира, че всяка индианска девойка, дори и най-голямата хубавица да е, ще смята за щастие да се омъжи за такъв човек. Собствена шхуна си има, цяла дружина ловци на бисери – мърмореше Балтазар, като изплакваше бисерите в разтвора. – Сигурно Зурита от мъка пак се налива с вино.

– Ами сега какво да правим?

– А ти доведе ли го?

– Седи ей там.

Балтазар се приближи до вратата и любопитно погледна през ключалката.

– Не го виждам.

– Седнал е на стола до тезгяха.

– Не го виждам. Там е Гутиере.

Балтазар бързо отвори вратата и влезе заедно с Кристо в магазинчето. Ихтиандър беше изчезнал. В тъмния ъгъл стоеше девойка – осиновената дъщеря на Балтазар, Гутиере. Девойката беше прочута с красотата си далеч зад пределите на Новото пристанище. Но тя беше свенлива и своенравна. „Не!“ беше думата, която тя най-често изговаряше с напевен, но твърд глас. Педро Зурита харесваше Гутиере. Той искаше да се ожени за нея. И старият Балтазар нямаше нищо против да се сроди със собственика на шхуната и да влезе в съдружие с него. Но на всички

предложения на Зурита девойката упорито отговаряше: „Не!“.

Когато баща ѝ и Кристо влязоха в стаята, девойката стоеше с наведена глава.

– Здравей, Гутиере – каза Кристо.

– Къде е младежът? – попита Балтазар.

– Аз не крия младежи – отговори тя усмихната. – Когато влязох, той ме погледна така странно, сякаш се изплаши, скочи от мястото си, улови се изведнъж за гърдите и избяга. Докато се усетя, той беше вече на вратата.

„Значи тя е била“ – помисли си Кристо.

ОТНОВО В МОРЕТО

Ихтиандър тичаше задъхан по протежение на морския бряг. Щом се измъкна от този страшен град, той рязко сви от пътя и се отправи към морето. Там се скри между крайбрежните камъни, огледа се, съблече се бързо, скри дрехите в камъните, изтича към морето и се хвърли във водата.

Въпреки умората си той никога не бе плувал толкова бързо. Рибите бягаха изплашени от него. Чак когато се отдалечи на няколко мили от града, Ихтиандър изплува по-близо до повърхността и взе да се придържа към брега. Тук вече се чувствуваше като у дома си. Всеки подводен камък, всяка вдлъбнатина по морското дъно му бяха познати. Ето тук, проснати на пясъчното дъно, живеят домоседите писии, по-нататък растат червени коралови храсти, които крият между клонките си дребни рибки-червеноперки. В тази потънала рибарска лодка са се настанили две семейства октоподи; те неотдавна се сдобиха с малки. Под сивите камъни се въдят раци. Ихтиандър обичаше с часове да наблюдава живота им. Познаваше техните малки радости при сполучлив лов и техните скърби при загуба на щипка или нападение на октопод. А близо до крайбрежните скали имаше много стриди.

Най-последно, като стигна близо до залива, Ихтиандър подаде глава над водата. Той видя само делфини, които си играеха всред вълните, и извика силно и проточено. Един голям делфин подсвирна весело в отговор и бързо заплува към своя приятел, като ту се гмуркаше, ту отново показваше над гребените на вълните своя лъскав черен гръб.

– По-бързо, Лидинг, по-бързо! – извика Ихтиандър и се отправи срещу него. Младежът се вкопча за делфина. – Да се отдалечим по-

скоро отгук, напред!

И подчинявайки се на ръката на младежа, делфинът бързо заплува към открито море, срещу вятъра и вълните. Той пенеше вълните, разсичаше ги с гърди и летеше, но тази скорост се струваше на Ихтиандър все още недостатъчна.

– Хайде, Лидинг, по-бързо, по-бързо!

Ихтиандър съвсем изтощи делфина, но това препускане по вълните не го успокои. Той се плъзна изведнаж от лъскавия гръб и се отпусна в морето, като остави своя приятел в недоумение. Делфинът почака малко, подсвирна, гмурна се във водата, изплува отново, подсвирна недоволно още веднъж, обърна се с рязък удар на опашката си и заплува към брега, като от време на време се обръщаше назад. Неговият приятел не се показваше на повърхността и Лидинг се присъедини към стадото си, посрещнат радостно от младите делфини. Ихтиандър се спускаше все по-дълбоко и по-дълбоко в мрачните глъбини на океана. Искаше да остане сам, да се съвземе от новите впечатления, да обмисли всичко, което беше научил и видял. Той влезе навътре в океана, без да се замисля за опасностите. Искаше да разбере защо е такъв – чужд и на морето, и на сушата.

Ихтиандър се спускаше надолу все по-бавно. Водата ставаше поплътна и вече го натискаше, той дишаше все по-трудно. Тук цареше гъст сивозелен мрак. Морските обитатели бяха по-малко и много от тях той не познаваше – никога още не беше слизал толкова на дълбоко. И за първи път Ихтиандър изпита страх пред този мълчалив, мрачен свят. Той бързо се издигна на повърхността и заплува към брега. Слънцето залязваше и пронизваше водата с червени лъчи. Тук тези лъчи се смесваха със синевата на вълните, преливаха в нежни розово-виолетови и зеленикавосини тонове. Ихтиандър беше без очила и затова отдолу виждаше морската повърхност така, както я виждат рибите: изпод водата повърхността не изглежда плоска, а във вид на конус, сякаш Ихтиандър се намираще на дъното на огромна фуния. Краищата на този конус бяха сякаш заобиколени с червена, жълта, зелена, синя и виолетова ивица. Вън от конуса се разстилал блестящата водна повърхност, в която се отразяваха като в огледало подводните предмети: скалите, водораслите и рибите.

Ихтиандър се обърна по гърди, заплува към брега и седна между подводните скали, недалеч от крайбрежната плитчина. Рибарите бяха слезли от лодките си във водата и я теглеха към брега. Един беше спуснал краката си до коленете във водата. Ихтиандър виждаше над водата

безкрак рибар, а във водата – само неговите крака, които отново се отразяваха в огледалната водна повърхност. Друг рибар се беше потопил във водата до раменете. И във водата се показва странно, безглаво, но четирикрако същество, сякаш на двама еднакви хора бяха отсекли главите и поставили раменете на единия човек върху раменете на другия. Когато хората наближиха брега, Ихтиандър ги видя така, както ги виждат рибите: сякаш отразени в сфера. Виждаше ги от главата до краката още преди те да се приближат до брега. Ето защо той винаги успяваше да изчезне, преди хората да могат да го забележат.

Тези странни туловища с четири ръце без глави и глави без туловища се сториха сега на Ихтиандър неприятни. Хора... Те вдигат толкова много шум, пушат ужасни пури, миришат на лошо! Не, с делфините му е по-добре – те са чисти и весели. Ихтиандър се усмихна и си спомни как веднъж пи делфиново мляко.

Далеч на юг има малък залив. Острите подводни скали и пясъчната ивица пречат на корабите от морето да имат достъп до него. Брегът им е скалист и стръмен. Този залив не се посещава нито от рибари, нито от ловци на бисери. Плиткото му дъно е покрито с гъст килим от водорасли. В топлата вода има много риба. Години наред в този залив идваше един женски делфин и раждаше тук, в топлата вода, делфинчетата си – две, четири, понякога и шест. Младите делфини забавляваха много Ихтиандър и той по цели часове ги наблюдаваше, спотаен неподвижно в гъстите водорасли. Делфинчетата ту се премятаха смешно на повърхността, ту сучеха мляко от майка си, блъскайки се едно друго с муцуни. Ихтиандър почна предпазливо да ги опитомява: ловеше рибки и гощаваше с тях делфинчетата. Малко по малко младите делфини и майка им свикнаха с Ихтиандър. Той вече играеше с малките, ловеше ги, подхвърляше ги, закачаше ги. Изглежда, че това им харесваше – те не се отделяха от младежа и се спущаха вкупом към него всеки път, когато той се покажеше в залива с подаръци за тях – вкусни рибки или още по-вкусни малки нежни октоподи.

Веднъж, когато познатият му женски делфин беше родил делфинчета и те бяха още сукалчета – не ядяха нищо, а се хранеха само с майчиното си мляко, – Ихтиандър си помисли: защо пък и той самият да не опита вкуса на делфиновото мляко. И незабелязано се промъкна под женския делфин, обгърна го с ръце и почна да суче мляко. Делфинът не очакваше такова нападение и в ужас се втурна навън от залива. Ихтиандър веднага пусна изплашеното животно. Млякото имаше силно подчертан вкус на риба. Изплашеният делфин, освободен от неочакваното

сукалче, изчезна някъде във водната бездна, малките му се объркаха и взеха да се мятат като обезумели наоколо. Дълго време се мъчи Ихтиандър да събере глупавите малки делфинчета, докато най-сетне не се появи майка им и не ги отведе в съседното заливче. Чак след много дни Ихтиандър успя да си възвърне тяхното доверие и приятелство.

Кристо се разтревожи не на шега. Ихтиандър не се появи три денонощия. Най-после се върна изморен, побледнял, но доволен.

– Къде се губи? – попита строго индианецът, зарадван от появяването му.

– Бях на дъното – отвърна Ихтиандър.

– А защо си толкова бледен?

– Аз... аз едва не загинах – излъга Ихтиандър за първи път в живота си и разказа на Кристо една история, която се беше случила с него много по-рано.

В океанските дълбини се издига скалисто плато, а в средата му се намира овална вдлъбнатина – истинско подводно, планинско езеро. Ихтиандър плуваше над това подводно езеро. Порази го необикновеният светлосив цвят на дъното му. Той слезе по-надолу и когато се вгледа, остана поразен: под него се намираще истинско гробище на различни морски животни – от дребни рибки до акули и делфини. Имаше скорошни жертви. Но около тях не гъмжеше както обикновено дребни хищници – раци и риби. Всичко беше мъртво и неподвижно. Само тук-таме от дъното към повърхността се издигаха мехурчета от някакъв газ. Ихтиандър плуваше над края на вдлъбнатината. Той се спусна още по-ниско и внезапно почувствува остра болка в хрилете, задух и виене на свят. Почти в безсъзнание, той почна безпомощно да пада и най-после слезе до края на котловината. Слепите му очи тупаха силно, сърцето му биеше до пръсване и червена мъгла забулваше очите му. И нямаше от кого да очаква помощ. Внезапно той забеляза, че близо до него се спущаше акула, която се гърчеше в конвулсии. Навярно тя го бе преследвала, докато сама не се бе озовала в отровните мъртви води на подводното езеро. Коремът и слабините ѝ се издигаха и спадаха, устата ѝ беше отворена, белите ѝ остри зъби – оголени. Акулата издъхваше. Ихтиандър изтръпна от ужас. Стиснал челюсти и мъчейки се да не пропуска вода през хрилете си, Ихтиандър изпълзя на четири крака на брега на езерото, после се изправи и тръгна. Зави му се свят и той отново падна. След това се отблъсна с крака от сивите камъни, замахна с ръце и се намери вече на десет метра от езерото.

След като завърши разказа си, Ихтиандър добави онова, което

някага беше научил от Салватор.

– В тази котловина вероятно са се натрупали някакви вредни газове – може би сероводород или въглероден двуокис – каза Ихтиандър. – Разбираш ли, на повърхността на океана тези газове се окисляват и не ги усещаш, но в самата котловина където се образуват, те са силно концентрирани. Е, а сега дай да закуся, гладен съм.

Ихтиандър хапна набързо, сложи очилата и плавниците си и тръгна към вратата.

– Ти само за тях ли си дойде? – попита Кристо, като сочеше очилата. – Защо не ми кажеш какво ти е?

В характера на Ихтиандър се бе появила нова черта: той бе станал прикрит.

– Не питай, Кристо, аз и сам не зная какво ми е. – И младежът бързо излезе от стаята.

ЕДНО МАЛКО ОТМЪЩЕНИЕ

Когато видя неочаквано синеоката девойка в магазинчето на продавача на бисери Балтазар, Ихтиандър толкова се смути, че избяга навън и се втурна към морето. Сега отново му се искаше да се запознае с девойката, но не знаеше как да направи това. Най-лесното беше да потърси помощта на Кристо и да отиде заедно с него. Но младежът нямаше желание да се срещне с нея в присъствието на Кристо. Всеки ден Ихтиандър плуваше до онова място на брега на морето, където беше видял за първи път девойката. Скрит зад крайбрежните скали, той седеше там от сутрин до вечер с надеждата, че ще я види. Когато стигаше до брега, той сваляше очилата и плавниците си и се преобличаше в белия костюм, за да не изплаши девойката. Често прекарваше на брега по цяло денонощие, като нощем се връщаше в морето, хранеше се с риба и стриди и заспиваше тревожно, а рано на другата сутрин, още преди изгрев слънце, беше отново на своя наблюдателен пост.

Една вечер той се реши да отиде до магазинчето на продавача на бисери. Вратата беше отворена, но край тезгяха седеше старият индианец – девойката я нямаше. Ихтиандър се върна на брега. Девойката се беше изправила на скалистия бряг, облечена в лека бяла рокля, със сламена шапка на глава.

Ихтиандър се спря нерешително. Тя очакваше някого. Разхождаше се насам-натам, поглеждаше от време на време към пътя. Не

забелязваше Ихтиандър, който се беше спрял зад издатината на една скала.

Но ето че девойката взе да маха с ръка на някого. Ихтиандър погледна натам и забеляза един млад, висок и широкоплещест човек, който идваше бързо по пътя. Ихтиандър не беше виждал още никога такива светли коси и очи, каквито имаше този непознат. Великанът се приближи до девойката, подаде ѝ широката си ръка и ласкаво каза:

– Здравей, Гутиере!

– Здравей, Олсен! – отговори тя. Непознатият стисна силно малката ръка на Гутиере. Ихтиандър ги погледна недружелюбно. Стана му тъжно и той едва не заплака.

– Донесе ли я? – попита великанът, като гледаше бисерната огърлица на Гутиере. Тя кимна с глава.

– Баща ти няма ли да разбере?

– Не – отвърна девойката. – Това са мои собствени бисери и аз мога да разполагам с тях, както си искам.

Гутиере и Олсен разговаряха тихо и се приближиха до самия край на скалистия бряг. После Гутиере разкопча бисерната си огърлица, хвана краищата ѝ с ръце, издигна я нагоре и почна да ѝ се любува.

– Виж как красиво блестят бисерите под лъчите на залеза. Вземи я, Олсен...

Олсен вече беше протегнал ръка, когато изведнъж огърлицата се изплъзна от ръцете на Гутиере и падна в морето.

– Какво направих! – извика девойката.

Огорчени, Олсен и Гутиере продължаваха да стоят край морето.

– Дали не може да се извади? – рече Олсен.

– Тук е много дълбоко – отвърна Гутиере и добави: – Какво нещастие, Олсен!

Ихтиандър видя колко се наскърби девойката. Той веднага забрави, че тя искаше да подари бисерите на светлоокия великан. Не можа да остане равнодушен към скръбта на девойката: той излезе иззад скалата и решително се приближи към Гутиере.

Олсен смръщи вежди, а Гутиере с любопитство и изненада погледна Ихтиандър – тя позна в него младежа, който беше избягал така внезапно от магазинчето.

– Струва ми се, че вие изпуснахте в морето една бисерна огърлица? – попита Ихтиандър. – Ако искате, аз ще я извадя.

– Дори и баща ми, най-добрият ловец на бисери, не би могъл да я извади оттук – възрази девойката.

– Аз ще се опитам – скромно отговори Ихтиандър. И за голямо учудване на Гутиере и на нейния спътник младежът се хвърли от високия бряг в морето, без да се съблече дори, и изчезна във вълните.

Олсен не знаеше какво да мисли.

– Кой е той? Откъде попадна тук?

Измина минута, втора, а младежът не се появяваше.

– Загинал е – тревожно каза Гутиере, загледана във вълните.

Ихтиандър не искаше девойката да разбере, че може да стои дълго под водата. Увлечен от търсенето, той не пресметна времето и остана под водата малко повече, отколкото можеше да издържи един ловец на бисери. Когато изплува на повърхността, той каза усмихнато:

– Малко търпение! На дъното има много камъни и е трудно да се търси. Но аз ще я намеря! – И той отново се гмурна.

Гутиере беше присъствувала неведнаж на лов на бисери. Тя се учуди, че след като бе стоял почти две минути под водата, младежът дишаше равномерно и не изглеждаше изморен.

След две минути главата на Ихтиандър отново се появи на повърхността. Лицето му сияеше от радост. Той вдигна ръка над водата и показа огърлицата.

– Беше се закачила за ръба на една скала – каза Ихтиандър със съвсем спокоен глас, без да се задъхва, сякаш беше излязъл от съседната стая. – Ако огърлицата бе попаднала в някоя пукнатина, щеше да се наложи да я търся по-дълго.

Той бързо се изкатери по скалите, приближи до Гутиере и ѝ подаде огърлицата. От дрехите му се стичаха потоци вода, но той не обръщаше никакво внимание на това.

– Вземете!

– Благодаря ви – каза Гутиере, като гледаше младежа с още по-голямо любопитство.

Настъпи мълчание. И тримата не знаеха какво да правят по-нататък. Гутиере не се решаваше да предаде огърлицата на Олсен пред Ихтиандър.

– Струва ми се, вие искахте да дадете бисерите на него – каза Ихтиандър, като сочеше Олсен.

Олсен се изчерви, а смутената Гутиере каза

– Да, да – и подаде огърлицата на Олсен, който мълчаливо я пое и сложи в джоба си.

Ихтиандър беше доволен. Това бе едно малко отмъщение от негова страна. Великанът получи като подарък изгубените бисери от ръцете на

Гутиере, но всъщност му ги даде той – Ихтиандър.

И след като се поклони на девойката, Ихтиандър бързо закричи по пътя. Радостта от този му успех обаче не продължи дълго. Вълнуваха го нови мисли и въпроси. Той не познаваше добре хората. Кой е този русокос великан? Защо Гутиере му подарява своята огърлица? За какво говореха те до скалата?

Тази нощ Ихтиандър отново летеше с делфина по вълните и плашеше в мрака рибарите със своите викове.

Целия следващ ден Ихтиандър прекара под водата. С очила, но без плавници, той пълзеше по пясъчното дъно, за да търси бисерни миди. Вечерта се върна при Кристо, който го посрещна със сърдито мърморене. На сутринта, облечен вече, младежът отиде край скалата, където се бяха срещнали Гутиере и Олсен. Надвечер, при залез слънце, както и предишния път, първа дойде Гутиере.

Ихтиандър излезе от скривалището си и се приближи към девойката. Щом го видя, Гутиере му кимна с глава като на познат и усмихнато го попита:

– Вие следите ли ме?

– Да – отговори просто Ихтиандър, – откакто ви видях за първи път... – и продължи смутено: – Вие подарихте огърлицата си на този... Олсен. Но вие се любувахте на бисерите, преди да му ги дадете. Обичате ли бисерите?

– Да.

– Тогава вземете ей това... от мене. – И той ѝ подаде един бисер.

Гутиере добре знаеше цената на бисерите. Бисерът, който лежеше върху дланта на Ихтиандър, надминаваше всичко, което тя беше видяла и знаеше за бисерите от разказите на баща си. Огромният чисто бял бисер с прекрасна форма тежеше не по-малко от двеста карата и струваше навярно около милион златни пезети. Смаяна, Гутиере гледаше ту необикновения бисер, ту красивия юноша, който беше застанал пред нея. Силен, гъвкав, здрав, но малко свенлив, облечен в измачкан бял костюм, той не приличаше на богатите младежи от Буенос Айрес. И предлагаше на нея – девойката, която почти не познаваше – такъв подарък.

– Но вземете го – вече по-настойчиво повтори Ихтиандър.

– Не – отговори Гутиере, като поклати глава. – Не мога да приема от вас такъв ценен подарък.

– Това съвсем не е ценен подарък – пламенно възрази Ихтиандър. – На дъното на океана има хиляди такива бисери.

Гутиере се усмихна. Ихтиандър се смути, изчерви се и след кратко

мълчание добави:

– Хайде, моля ви.

– Не.

Ихтиандър посърна: беше се обидил.

– Ако не искате да го вземете за себе си – настояваше той, – вземете го тогава за този... Олсен. Той няма да откаже.

Гутиере се засегна.

– Той не ги взема за себе си – сурово отговори тя. – Вие не знаете нищо.

– Значи не искате?

– Не.

Тогава Ихтиандър захвърли бисера далеч в морето, кимна мълчаливо, обърна се и тръгна към пътя.

Тази постъпка смая Гутиере. Тя продължаваше да стои неподвижно. Да хвърли в морето милионно състояние като обикновено камъче! Стана й съвестно. Защо огорчи този странен младеж?

– Почакайте, къде отивате?

Но Ихтиандър продължаваше да върви с ниско наведена глава. Гутиере го настигна, хвана го за ръцете и го погледна в лицето. По страните на младежа течаха сълзи. Той не беше плакал никога и сега недоумяваше защо предметите стават замъглени и неясни, сякаш плуваше без очила под водата.

– Простете ми, аз ви огорчих – каза девойката, като му стисна ръцете.

НЕТЪРПЕНИЕТО НА ЗУРИТА

След това събитие Ихтиандър доплуваше всяка вечер до брега, недалеч от града, взимаше скрития сред камъните костюм, обличаше се и се появяваше до скалата, където идваше Гутиере. Те се разхождаха по брега и беседваха оживено. Кой беше новият приятел на девойката? Тя не можеше да отговори на това. Той беше разсъдлив, остроумен, знаеше много неща, неизвестни на Гутиере, а в същото време не разбираше такива прости неща, които знаеше всяко градско хлапе. Как можеше да се обясни това? Ихтиандър не обичаше да говори за себе си. Не му се искаше да разкрива истината. Девойката разбра само, че е син на лекар – човек, по всяка вероятност твърде състоятелен. Той бе възпитал сина си далеч от града и от хората и му бе дал много своеобразно и едностранно

образование.

Понякога те се заседяха дълго на брега. В краката им плискаха крайбрежните вълни... Блещукаха звезди. Разговорът секваше, Ихтиандър беше щастлив.

– Време е да си ходим – казваше девойката.

Ихтиандър ставаше неохотно, изпращаше я до предградието, после бързо се връщаше на брега, хвърляше дрехите си и поемаше с плуване към къщи. Сутрин, след закуска, той вземаше със себе си голям бял хляб и се отправяше към залива. Сядаше на пясъчното дъно и почваше да храни рибките. Те се приближаваха към него, заобикаляха го на рояци, плъзгаха се между ръцете му и лакомо грабеха размекнатия хляб направо от пръстите му. Понякога между тези рояци се вмъкваша едри риби и подгонваха дребните. Ихтиандър ставаше и прогонваше с ръце хищниците, докато малките рибки се криеха зад гърба му.

Младежът почна да събира бисери и да ги слага в една подводна пещера. Работеше с удоволствие и скоро събра цяла купчина отбрани бисери. Ихтиандър се превръщаше, без сам да съзнава това, в най-богатия човек в Аржентина, а може би и в цяла Южна Америка. Ако поиска, може да стане и най-богатият човек в света. Но той не мислеше за богатство.

Така спокойно си течаха дните. Ихтиандър съжаляваше, че Гутtiere живее в прашния, душен и шумен град. Ако можеше и тя да живее под водата, далеч от шума и хората! Колко хубаво щеше да бъде тогава! Той би й показал нов, непознат свят, прекрасните цветя на подводните поляни. Но Гутtiere не може да живее под водата. А той не може да живее на сушата. И без това той прекарва твърде много време на въздух. И то не остава безнаказано: все по-често и по-силно започват да го болят гърдите, когато седи с девойката на брега на морето. Но дори и когато болката става нетърпима, той не си отива, преди девойката сама да си тръгне. И още едно нещо безпокои Ихтиандър: за какво приказваше Гутtiere със светлокосия великан? Ихтиандър все се канеше да я попита, но го беше страх да не я обиди.

Една вечер девойката каза на Ихтиандър, че на другия ден няма да дойде.

– Защо? – попита той недоволно.

– Заета съм.

– С какво?

– Човек не бива да бъде толкова любопитен – отговори девойката усмихнато. – Не ме изпращайте – добави тя и си отиде.

Ихтиандър влезе в морето. Той прекара цялата нощ, легнал на покритите с мъх камъни. Беше тъжен. На разсъмване заплува към къщи.

Недалеч от залива той видя, че рибари стрелят от лодките си по делфини. Един голям делфин, ранен от куршум, подскочи високо над водата и тежко се отпусна в нея.

– Лидинг! – ужасен прошепна Ихтиандър.

Един от рибарите вече беше скочил в морето и чакаше кога ранено животно ще изплува на повърхността. Но делфинът се показва почти на сто метра далеч от ловеца и като си пое тежко въздух, отново се гмурна под водата.

Рибарят заплува бързо към делфина. Ихтиандър се притече на помощ на приятеля си. Ето, делфинът изплува още веднъж и в същото време рибарят го хвана за перката и повлече беззащитното животно към лодката си.

Ихтиандър настигна под водата рибаря и го стисна със зъби за крака. Рибарят помисли, че го е захапала акула и почна отчаяно да рита. Защищавайки се, рибарят наслуки удари врага си с ножа, който държеше в другата си ръка. Ударът засегна Ихтиандър в шията, незащитена от люспи.

Ихтиандър отпусна крака на рибаря и той бързо заплува към лодката. Делфинът и Ихтиандър, и двамата ранени, се насочиха към залива. Младежът заповяда на Лидинг да го следва и се гмурна в една подводна пещера. Водата достигаше тук само до половината на пещерата. През процеците проникваше въздух. Тук делфинът можеше да си отдъхне в безопасност. Ихтиандър прегледа раната му. Тя не беше опасна. Куршумът беше влязъл под кожата и заседнала тлъстината. Ихтиандър успя да го извади с пръсти. Делфинът търпеливо понесе това.

– Ще зарасне – рече Ихтиандър и нежно потупа по гърба приятеля си.

Сега трябваше да помисли и за себе си. Ихтиандър бързо преплува подводния тунел, излезе в градината и влезе в бялата къщичка.

Кристо се изплаши, когато видя своя питомец ранен.

– Какво ти е?

– Раниха ме рибари, когато защитавах един делфин – рече Ихтиандър.

Кристо не му повярва.

– Да не си бил пак в града без мене? – попита той подозрително, като превързваше раната му. Ихтиандър мълчеше.

– Повдигни люспестата си кожа – рече Кристо и откри малко

рамото на Ихтиандър.

На рамото му индианецът забеляза червеникав белег. Този белег стресна Кристо.

– С весло ли те удариха? – попита той, като опипваше рамото.

Но подутина нямаше. Изглежда, че това беше белег от рождение.

– Не – отговори Ихтиандър.

Младежът отиде да си почине в своята стая, а старият индианец подпря глава на ръцете си и се замисли. Той дълго седя така, после стана и излезе от стаята.

Кристо бързо се отправи към града, влезе задъхан в магазинчето на брат си, изгледа подозрително Гутиере, която седеше край тезгяха, и попита:

– Баща ти в къщи ли е?

– Там е – отговори девойката, като посочи с глава вратата на другата стая.

Кристо влезе в лабораторията и затвори след себе си вратата. Той завари брат си да промива бисери в колбите. Балтазар пак беше ядосан.

– Да полудее човек с вас! – почна да мърмори той. – Зурита се сърди защо не си довел досега „морския дявол“, Гутиере изчезва някъде по цели дни. Тя не иска и да чуе за Зурита. Повтаря все едно и също: не, та не. А Зурита казва: „Омръзна ми да чакам. Ще взема да я отведа насила. Ще поплаче, ще поплаче и ще й мине!“ От него всичко може да се очаква.

Кристо изслуша оплакванията на брат си и каза:

– Слушай, не можах да доведа „морския дявол“, защото и той като Гутиере излиза често сам от къщи за цял ден. А не иска да дойде в града с мене. Съвсем престана да ме слуша. Докторът има да ми се кара, че съм се грижил лошо за Ихтиандър...

– Значи трябва по-скоро да го хванем или отвлечем, а ти ще напуснеш Салватор, преди да се е върнал, и...

– Почакай, Балтазар. Не ме прекъсвай, братко. С Ихтиандър не бива да бързаме.

– Защо да не бързаме?

Кристо въздъхна, сякаш не се решаваше да изкаже съображенията си.

– Знаеш ли... – почна той.

В същия миг в магазинчето влезе някой и те чува високия глас на Зурита.

– Ето го на! – измърмори Балтазар, като пусна бисера във ваната. –

Пак той!

А Зурита отвори шумно вратата и влезе в лабораторията.

– И двете братчета са тук. Още ли ще ме заблуждавате вие мене? – попита той, като стрелкаше с поглед ту единия, ту другия.

Кристо стана, усмихна се любезно и рече:

– Правя всичко, каквото мога. Търпение! „Морският дявол“ не е проста рибка. Него не можеш извади изведнаж от вира! Един път успях да го доведа тук – вас ви нямаше. „Дяволът“ разгледа града, той не му хареса и сега вече не иска да идва.

– Като не иска, да не идва. На мене ми омръзна да чакам. Тази седмица съм решил да свърша две неща наведнаж. Салватор не се ли е върнал още?

– Очакват го тези дни.

– Значи трябва да се бърза. Чакайте гости. Аз подбрах надеждни хора. Ти, Кристо, ще ни отвориш вратата, а с останалото аз сам ще се оправя. Ще кажа на Балтазар, когато всичко бъде готово. – И като се обърна към Балтазар, добави: – А с тебе ще поговоря още утре. Но помни едно, че това ще бъде наистина последен разговор.

Братята мълком се поклониха. Когато Зурита се обърна с гръб към тях, любезните усмивки изчезнаха от лицата на индианците. Балтазар тихо изруга. Кристо сякаш обмисляше нещо.

В магазинчето Зурита говореше тихо на Гутиере.

– Не! – чуха братята отговора на Гутиере. Балтазар съкрушено поклати глава.

– Кристо – извика Зурита. – Върви след мен, днес ти ще ми бъдеш нужен.

НЕПРИЯТНА СРЕЩА

Ихтиандър се чувствуваше твърде зле. Раната на шията го болеше. Имаше температура... Трудно дишаше на сушата.

На сутринта, въпреки лошото си състояние, той отиде на брега при скалата, за да се срещне с Гутиере. Тя дойде по пладне.

Беше непоносима горещина. От нажежения въздух и от ситния бял прах Ихтиандър почна да се задъхва. Той искаше да останат на морския бряг, но Гутиере бързаше – трябваше да се върне в града.

– Татко излиза по работа и аз трябва да оставам в магазинчето.

– Тогава ще ви изпратя – рече младежът и те тръгнаха по стръмния

прашен път, който водеше към града.

Насреща им, навел ниско глава, вървеше Олсен. Той беше загрижен за нещо и мина покрай тях, без да забележи Гутиере. Но девойката го извика.

– Трябва да му кажа само две думи – рече Гутиере, обръщайки се към Ихтиандър, и като се върна назад, приближи до Олсен. Те почнаха тихо и бързо да си говорят. Изглежда, че девойката го убеждаваше в нещо.

Ихтиандър вървеше на няколко крачки зад тях.

– Добре, тази вечер, след полунощ – чу той гласа на Олсен. Великаният стисна ръката на девойката, кимна с глава и бързо продължи пътя си.

Когато Гутиере се върна при Ихтиандър, цялото му лице беше пламнало. Искаше му се да поговори най-после с Гутиере за Олсен, но не намираше думи.

– Аз не мога – почна той задъхан, – трябва да разбера... Олсен... вие криете от мене някаква тайна. Трябва да се срещнете с него тази нощ. Обичате ли го?

Гутиере хвана Ихтиандър за ръката, погледна го нежно и усмихнато попита:

– Вярвате ли ми?

– Вярвам ви... Знаете, че ви обичам – сега Ихтиандър разбираше тази дума, – но аз... но на мене ми е така тежко!

Това беше истина. Ихтиандър страдаше от неизвестността, но в момента чувствуваше освен това и остра, пронизваща болка в гърдите. Дишаше тежко. Руменината изчезна от бузите му и сега лицето му беше бледо.

– Вие не сте добре – разтревожено каза девойката. – Успокойте се, моля ви се! Мило мое момче!... Аз не исках да ви казвам всичко, но за да ви успокоя, ще ви го разкажа. Слушайте!

Край тях прелетя някакъв конник, но щом видя Гутиере, рязко обърна коня си и се приближи до младите. Ихтиандър погледна мургавия, не млад вече мъж с завити нагоре буйни мустаци и малка, остра брадичка.

Някъде някога Ихтиандър беше виждал вече този човек. Дали не в града? Не.

...Да, там, на брега на морето.

Конникът потупа няколко пъти с камшик ботуша си, огледа подозрително и враждебно Ихтиандър и подаде ръка на Гутиере. Когато

хвана ръката ѝ, той неочаквано повдигна девойката към седлото, целуна ѝ ръка и се разсмя.

– Хванах ли ви! – Той пусна ръката на намръщилата се Гутиере и продължи насмешливо и в същото време с раздражение: – Къде се е чуло и видяло годеница да се разхожда с млади хора в навечерието на сватбата си?

Гутиере се ядоса, но той не ѝ даде време да отговори:

– Баща ви отдавна ви чака. Аз ще дойда в магазинчето след един час.

Ихтиандър вече не чуваше последните му думи. Той изведнъж усети, че му притъмнява пред очите, някаква топка заседна в гърлото му, дишането му спря. Той не можеше да стои повече на въздух.

– Значи вие... все пак ме измавихте – продума той с посинели устни.

Искаше му се да говори – да изкаже цялата си мъка или да узнае всичко, но болката в гърдите му ставаше непоносима, той почти губеше съзнание.

Изведнаж Ихтиандър се обърна, затича се към стръмната скала на брега и се хвърли в морето.

Гутиере извика и се олюля. После се спусна към Педро Зурита.

– По-скоро!... Спасете го!

Но Зурита не се помръдна.

– Нямам обичай да преча на хората да се давят, щом те желаят това – рече той.

Гутиере изтича към брега, за да се хвърли във водата. Зурита пришпори коня си, настигна девойката, хвана я за раменете, сложи я на седлото пред себе си и препусна по пътя.

– Нямам обичай да преча на другите, ако другите не ми пречат. Ето, така е по-добре. Хайде, опомнете се, Гутиере!

Но Гутиере не отговаряше. Тя беше в безсъзнание. Чак пред магазинчето на баща си тя се свести.

– Кой беше този млад човек? – попита Педро.

Гутиере погледна Зурита с нескриван гняв и рече:

– Оставете ме!

Зурита се намръщи. „Глупости – помисли си той. – Героят на нейния роман се хвърли в морето. Толкова по-добре!“ И като се обърна към магазинчето, Зурита извика:

– Татко! Балтазар! Е-хей!...

Балтазар изтича навън.

– Прибери си дъщерята. И ми благодари. Аз я спасих – тя едва не се хвърли в морето след един младеж с приятна външност. Ето че за втори път вече спасявам живота ѝ, а тя продължава да ме избягва. Е, скоро ще се сложи край на цялото това упорство. – Той високо се изсмя. – Ще се върна след един час. Не забравяйте уговореното!

С унизителни поклони Балтазар пое от ръцете на Педро дъщеря си. Зурита пришпори коня и замина.

Бащата и дъщерята влязоха в магазинчето. Гутиере безсилно се отпусна на един стол и закри с ръце лицето си. Балтазар притвори вратата и като ходеше напред-назад из магазинчето, почна развълнувано и убедително да ѝ говори нещо. Но никой не го слушаше. Все едно, че говореше на изсушените raci и морските таралежи, които лежах по полиците.

„Хвърли се в морето – мислеше си девойката, като си припомняше лицето на Ихтиандър. – Нещастникът! Най-напред Олсен, а после тази неприятна среща със Зурита. Как посмя той да ме нарече своя годеница! Сега всичко е загубено!...“

Гутиере плачеше. Беше ѝ мъчно за Ихтиандър. Скромнен, срамежлив, нима можеше да го сравни човек със суетните и надменни младежи от Буенос Айрес?

„Какво да правя сега? – мислеше тя. – Да се хвърля в морето като Ихтиандър ли? Да се самоубия?“ А Балтазар продължаваше да говори:

– Разбираш ли, Гутиере? Та това е пълно разорение. Всичко, което виждаш в магазинчето ни, принадлежи на Зурита. Моя стока няма дори и една десета част! Бисерите получаваме от Зурита за продажба на консигнация. Но ако ти му откажеш още веднъж, той ще си вземе всичката стока и повече няма да има работа с мене! Та това е разорение! Пълно разорение! Хайде, бъди умно момиче, съжали своя стар баща...

– Доизкажи се: „...и се омъжи за него“. Не! – рязко отговори Гутиере.

– По дяволите! – изкрещя въбсен Балтазар. – Щом е така, тогава... тогава... не аз, а самият Зурита ще се справи с тебе! – И старият индианец влезе в лабораторията си, като затръшна шумно вратата.

БОЙ С ОКТОПОДИ

Щом се хвърли в морето, Ихтиандър забрави за известно време всички свои тежки земни преживявания. След зноя и задухата на сушата

прохладната вода го успокои и освежи. Боджите в гърдите му изчезнаха. Задиша дълбоко и равномерно. Необходима му беше пълна почивка и той се стараеше да не мисли за онова, което се бе случило на земята.

Ихтиандър искаше да прави нещо, да се движи. С какво ли би могъл да се захване? Обичаше да скача в тъмните нощи от някоя висока скала във водата така, че веднага да достига дъното. Но сега беше обяд и по морето се мяркаха черните дъна на рибарските лодки.

„Ето какво ще направя. Ще трябва да подреда пещерата“ – помисли си Ихтиандър.

В отвесната скала на залива се намираще пещера с голяма сводеста арка, откъдето се откриваше прекрасна панорама към подводната равнина, която се спускаше полегато към морските гълбини. Ихтиандър отдавна бе харесал тази пещера. Но преди да се настани в нея, трябваше да изсели оттам предишните ѝ обитатели – многочислените семейства на октоподите.

Ихтиандър си сложи очилата, въръжи се с дългия си, малко изкривен остър нож и смело заплува към пещерата. Влизането в пещерата беше малко страшно и Ихтиандър реши да застави враговете си да излязат навън. Край една потънала лодка той беше забелязал отдавна дълга риболовна вила. Младежът я взе в ръка, застана пред входа на пещерата и започна да движи тризъбеца напред и назад. Недоволни от нападението на този непознат враг, октоподите се размърдаха. По краищата на арката се появиха дълги, змиевидни пипала. Те предпазливо се приближаваха към тризъбеца. Ихтиандър го отдръпваше още преди пипалата да успеят да го уловят. Тази игра продължи няколко минути. Ето вече десетки пипала, прилични на косите на медузата Горгона, шареха по краищата на арката. Най-после един стар огромен октопод изгуби търпение и реши да накаже дръзкия пришълец. Октоподът излезе от пещерата, като мърдаше заплашително пипалата си. После бавно заплува към неприятеля, като изменяше цвета си, за да уплаши Ихтиандър. Ихтиандър отплува настрана, хвърли тризъбеца и се приготви за бой. Той знаеше колко е трудно за човека с неговите две ръце да се бори с враг, който има осем дълги крака-пипала.

Преди да отрежеш единия крак на октопода, другите седем ще хватат ръката ти и ще я стегнат. И младежът се стремеше да насочи удара на ножа си право в тялото на октопода. Ихтиандър остави чудовището да се доближи до него толкова, че краищата на пипалата му да го достигат, а тогава неочаквано се хвърли напред, към средата на извиващите се пипала, към главата на октопода.

Тази изненадваща хватка винаги намираше октопода неподготвен. Минаха не по-малко от четири секунди, докато животното успее да прибере краищата на пипалата си и да обвие с тях врага си. Но това време бе достатъчно за Ихтиандър, за да разсече с бърз, безпогрешен удар тялото на октопода, да засегне сърцето му и да пререже двигателните му нерви. И огромните пипала, които вече го обхващаха, изведнаж се разхлабиха и безжизнено се отпуснаха надолу.

– Единият е готов!

Ихтиандър отново грабна тризъбеца. Този път срещу него изплуваха два октопода едновременно. Единият идваше право срещу Ихтиандър, а другият се опитваше да заобиколи и да го нападне изотзад. Ставаше опасно. Ихтиандър смело се спусна срещу октопода, който беше срещу него, но преди да успее да го убие, вторият октопод обви отзад шията му. Младежът бързо прониза крака на октопода и го преряза до самата си шия. После се обърна с лице към октопода и отсече пипалата му. Оскатеният октопод се залюля бавно и се спусна на дъното. А Ихтиандър вече се разправяше с октопода, който беше пред него.

– Три – продължаваше да брои Ихтиандър. Наложил се обаче да прекрати за известно време сражението. От пещерата изплува цял отред октоподи, но пролятата кръв размъти водата. В тази червенокафява мъгла предимството можеше да бъде на страната на октоподите, които умееха да откриват врага си пипнешком. А Ихтиандър не ги виждаше. Той се отдалечи малко от мястото на сражението и там, където водата беше чиста, уби още един октопод, който беше изплувал от кървавия облак.

Битката продължи с прекъсвания няколко часа. Когато най-сетне последният октопод беше убит и водата се избистри, Ихтиандър видя, че на дъното лежат мъртвите тела на октоподите и отсечените им пипала, които помръдваха слабо. Ихтиандър влезе в пещерата. Там имаше още няколко октоподчета – на големина колкото юмрук и с пипала, не по-дебели от един пръст. Ихтиандър мислеше да ги убие, но му дожали за тях. „Да се опитам да ги дресирам. Няма да е зле, ако имам такива пазачи!“

Като очисти пещерата от големите октоподи Ихтиандър реши да мебелира подводното си жилище. Той домъкна от къщи една маса с железни крачета и мраморен плот и две китайски вази. Масата намести в средата на пещерата, постави върху нея вазите, а в тях насипа пръст и посади морски цветя. Размивана от водата, пръстта известно време се виеше над вазите, като дим, но после водата се избистри. Само цветята, клатени от слабото вълнение, се полюляваха леко, сякаш ги духаше

ветрец.

До едната стена на пещерата имаше издатина, прилична на естествена каменна скамейка. Новият стопанин на пещерата с удоволствие се изтегна на тази скамейка. Макар че тя беше каменна, тялото му почти не я усещаше във водата.

Тази подводна стая с китайски вази на масата беше фантастична. Множество любопитни риби дойдоха да видят необикновеното жилище. Те сновяха между крачетата на масата, приближаваха се към цветята във вазите, сякаш ги миришеха, мушкаха се под главата на Ихтиандър. Едно мраморно попче надникна в пещерата, махна уплашено с опашка и отплува. По белия пясък изпълзя огромен рак, вдигна щипката си и я отпусна, сякаш да поздрави стопанина, и се настани под масата.

Подводната стая забавляваше Ихтиандър. „С какво ли още да украся дома си? – помисли той. – Ще посадя пред входа най-красивите подводни растения, ще посипя пода с бисери, а край стените ще наредя мидени черупки. Какво ли би казала Гутиере, ако видеше подводната ми стая?... Но тя ме лъже. А може и да не ме лъже. Защото не успя да ми разкаже за Олсен.“ Ихтиандър се натъжи. Щом престана да работи, той отново се почувствува самотен, различен от другите хора. „Защо никой друг човек не може да живее под водата? Само аз мога. Дано по-скоро се върне баща ми. Ще го попитам.“

Изпитваше желание да покаже новото си подводно жилище поне на едно живо същество. „Лидинг“ – спомни си Ихтиандър за делфина. Младежът взе една спираловидна черупка, изплува на повърхността и затръби. Скоро се чу познатото подсвирване – делфинът никога не се отдалечаваше от залива.

Когато животното доплува, Ихтиандър ласкаво го прегърна и му каза:

– Ела с мене. Лидинг, ще ти покажа новата си стая... Ти никога не си виждал маса и китайски вази.

И Ихтиандър се гмурна във водата, като заповяда на делфина да го последва.

Лидинг обаче се оказа извънредно неспокоен гост. Едър и тромав, той предизвика такова вълнение в пещерата, че вазите по масата се разлюляха. Отгоре на това той успя да блъсне муцуната си в крачето на масата и да я преобърне. Вазите изпопадаха и ако това се беше случило на сушата, щяха да се счупят. Но тук всичко мина благополучно, ако не се смята уплахата на рака, който с неочаквана бързина и някак странишком побягна към скалата.

„Какъв си несръчен!“ – помисли Ихтиандър за приятеля си, като поставяше масата в дъното на пещерата и вдигаше вазите. После младежът прегърна делфина и продължи да разговаря с него:

– Остани тук с мен, Лидинг!

Но делфинът скоро започна да клати глава и да проявява безпокойство. Той не можеше да остава продължително под водата. Необходим му беше въздух. Затова замахна с плавниците си, измъкна се от пещерата и се издигна на повърхността.

„Дори Лидинг не може да живее с мене под водата“ – печално помисли Ихтиандър, когато остана сам. – „Само рибите могат. Но те пък са глупави и страхливи...“

И той се отпусна на каменното си легло. Слънцето залезе. В пещерата стана тъмно. Лекото движение на водата приспиваше Ихтиандър. Изморен от вълненията през деня и от работата, младежът се унесе в полусън.

НОВИЯТ ПРИЯТЕЛ

Олсен седеше на един голям баркас и гледаше през борда водата. Слънцето току-що се бе издигнало над хоризонта и с полегатите си лъчи осветяваше до самото дъно прозрачната вода на малкия залив. Няколко индианци пълзяха по бялото пясъчно дъно. От време на време те излизаша на повърхността, за да си поемат дъх, и отново се потопяваха във водата. Олсен зорко наблюдаваше ловците. Въпреки ранния час бе вече горещо. „Защо и аз да не се освежа и да не се гмурна веднъж-дваж?“ – помисли си той, съблече се бързо и се хвърли във водата. Никога досега Олсен не се беше гмуркал на дъното, не това му хареса и той се убеди, че може да остава под водата по-дълго от привикналите индианци. Олсен се присъедини към ловците и бързо се увлече от новото за него занимание.

Когато се гмурна за трети път, Олсен забеляза, че двамата индианци, които бяха коленичили на дъното, скочиха и изплуваха на повърхността с такава бързина, сякаш ги преследваше акула или риба трион. Олсен се обърна назад.

Към него бързо плуваше едно странно същество, получовек, полу-жаба, със сребриста, люспеста кожа, огромни изпъкнали очи и жабешки лапи. То отхвърляше лапите си по жабешки и се движеше напред със силни тласъци. Преди коленичилият Олсен да успее да се изправи,

чудовището вече беше до него и хвана ръката му с жабешката си лапа. Изплашеният Олсен все пак успя да забележи, че това същество имаше красиво човешко лице, което загрозяваха само изпъкналите му блестящи очи. Странното същество беше забравило, че се намира под водата, и почна да говори нещо. Олсен не можеше да чуе думите му. Той виждаше само как то мърда устните си.

Неизвестното същество държеше здраво с двете си лапи ръката на Олсен. Със силно движение на краката Олсен се отблъсна от дъното и бързо заплува към повърхността, като действуваше със свободната си ръка. Чудовището се повлече след него, без да го изпуска. Когато излезе на повърхността, Олсен се хвана за борда на баркаса, праметна крак, качи се на баркаса и отблъсна от себе си този получовек с жабешки лапи така, че той шумно плесна във водата. Намиращите се на баркаса индианци скочиха във водата и с голяма бързина заплуваха към брега.

Но Ихтиандър отново се приближи до баркаса и се обърна към Олсен на испански език:

– Слушайте, Олсен, аз трябва да поговоря с вас за Гутиере.

Това обръщение смая Олсен не по-малко от срещата под водата. Олсен беше смел човек, със здрави нерви. Щом тайнственото същество знае името му и познава Гутиере, значи то е човек, а не чудовище.

– Слушам ви – отговори Олсен.

Ихтиандър се качи на баркаса и седна на носа с подвити под себе си крака и кръстосани на гърдите лапи. „Очила!“ – помисли Олсен, като разглеждаше внимателно блестящите изпъкнали очи на неизвестното същество.

– Моето име е Ихтиандър. Веднъж аз ви извадих една огърлица от дъното на морето.

– Но тогава вие имахте човешки очи и ръце.

Ихтиандър се усмихна и разтърси жабешките си лапи.

– Свалят се – кратко отговори той.

– Така си и мислех.

Индианците с любопитство наблюдаваха иззад скалите този странен разговор, въпреки че не можеха да чуят думите.

– Обичате ли Гутиере? – попита Ихтиандър след кратко мълчание.

– Да, аз обичам Гутиере – отговори просто Олсен. Ихтиандър въздъхна тежко.

– И тя ли ви обича?

– И тя ме обича.

– Ами че тя обича мене.

– Това е нейна работа – вдигна рамене Олсен.

– Как така нейна работа? Та нали е ваша годеница?

Лицето на Олсен изрази удивление, но той отговори с предишното си спокойствие:

– Не, тя не ми е годеница!

– Лъжете!-избухна Ихтиандър. – Аз лично чух как мургавият човек на коня каза, че тя е годеница.

– Моя ли?

Ихтиандър се смути. Не, мургавият човек не беше казал, че Гутиере е годеница на Олсен. Но възможно ли е младата девойка да бъде годеница на този мургав човек, толкова стар и неприятен? Нима се случват такива неща? Мургавият е навярно неин роднина... Ихтиандър реши да поведе разпита по друг път.

– А вие какво правехте тук? Търсехте бисери ли?

– Право да си кажа, не ми се харесват тези ваши разпитвания – намръщено отговори Олсен. – И ако не знаех някои неща за вас от Гутиере, щях да ви изхвърля от баркаса и с това бих сложил край на разговора ни. Не се хващайте за ножа си. Аз мога да ви разбия главата с веслото, преди да успеете да станете. Но не намирам за нужно да крия от вас, че наистина търсех тук бисери.

– Големия бисер, който аз хвърлих в морето ли? Гутиере ли ви каза това?

Олсен кимна с глава. Ихтиандър тържествуваше.

– Ето, виждате ли? Аз ѝ казвах, че вие няма да се откажете от този бисер. Предлагах ѝ да вземе бисера и да ви го даде. Тя не се съгласи, а сега вие сам го търсите.

– Да, защото сега той не принадлежи на вас, а на океана. И ако го намеря, аз няма да бъда задължен никому.

– Толкова ли обичате бисерите?

– Аз не съм жена, за да обичам играчки – възрази Олсен.

– Но бисерите могат... как се казва това? Да! Да се продадат – спомни си Ихтиандър не особено ясната за него дума – и да получите много пари.

Олсен отново кимна с глава утвърдително.

– Значи вие обичате парите?

– Всъщност какво искате вие от мене? – вече с раздражение попита Олсен.

– Искам да разбера защо Гутиере ви подарява бисери. Защото вие сте искали да се ожените за нея, нали?

– Не, аз нямах намерение да се женя за Гутиере – каза Олсен. – Пък и да съм имал, сега е вече късно да се мисли за това. Гутиере стана жена на друг.

Ихтиандър побледня и хвана Олсен за ръката.

– Нима на онзи, мургавия?

– Да, тя се омъжи за Педро Зурита.

– Но нали тя... Струва ми се, че тя ме обичаше – тихо каза Ихтиандър.

Олсен го изгледа със съчувствие, запали спокойно късичката си лула и рече:

– Да, мисля, че ви обичаше. Но нали вие пред очите ѝ сте се хвърлили в морето и сте се удавили – поне така вярваше тя.

Ихтиандър изненадано погледна Олсен. Младежът никога не беше казал на Гутиере, че може да живее под водата. Не му беше минавало и през ум, че девойката е могла да приеме като самоубийство неговото скачане от скалата.

– Снощи аз видях Гутиере – продължи Олсен. – Вашата гибел я е наскърбила дълбоко. „Аз съм виновна за смъртта на Ихтиандър“ – ето какво ми каза тя.

– Но защо толкова скоро се е омъжила за друг? Та нали тя... та нали аз ѝ спасих живота. Да, да! Отдавна имам впечатлението, че Гутиере прилича на девойката, която се давеше веднъж в океана. Аз я изнесох на брега и се скрих между камъните. А после дойде този мургавият – веднага го познах – и взе да я уверява, че той я бил спасил.

– Гутиере ми е разказвала за това – рече Олсен. – Тя и до днес не знае кой е нейният спасител – Зурита или странното същество, което се мярнало пред нея, когато тя почнала да се свестява. Защо не ѝ казахте, че вие сте я спасили?

– Неудобно е човек да говори сам за себе си. При това аз не бях напълно уверен, че съм спасил именно Гутиере, докато не видях Зурита. Но как е могла тя да се съгласи? – разпитваше Ихтиандър.

– Как е станало това – бавно продума Олсен, – и аз самият не разбирам.

– Разкажете ми, каквото знаете – помоли го Ихтиандър.

– Аз работя във фабриката за копчета, приемам черупки от бисерни миди. Там именно се запознах с Гутиере. Тя донасяше черупки – баща ѝ я изпращаше, когато биваше зает. Запознахме се и се сприятелихме. Срещяхме се понякога на пристанището, разхождахме се край морския бряг. Тя ми разказваше за своята мъка: за нея искал да се ожени един

богат испанец.

– Този същият ли? Зурита?

– Да, Зурита. Бащата на Гутиере, индианецът Балтазар, имал голямо желание да се осъществи този брак и всякак се мъчел да склони дъщеря си да не отказва на такъв завиден кандидат.

– Че с какво е толкова завиден? Стар, отвратителен, мирише на лошо – не се сдържа Ихтиандър.

– За Балтазар Зурита е прекрасен зет. Още повече, че Балтазар дължал на Зурита голяма сума. Зурита можел да разори Балтазар, ако Гутиере откажела да се омъжи за него. Представете си какъв живот водеше девойката. От една страна – досадното ухажване на този кандидат, а от друга – вечните упреци, караници и заплахи на бащата...

– А защо Гутиере не е изгонила Зурита? Защо вие, такъв едър и силен, не набихте Зурита?

Олсен учудено се усмихна: „Ихтиандър не е глупав, а задава такива въпроси. Къде е живял и къде е възпитаван той?“

– Това не е толкова просто, както ви се струва на вас – отвърна Олсен. – В защита на Зурита и на Балтазар щяха да застанат законът, полицията, съдът. – Ихтиандър все още не разбираше. – С една дума, това не биваше да се прави.

– Добре, но защо тогава тя не е избягала?

– Да се избяга, беше по-лесно. И тя реши да избяга от баща си, а аз обещах да ѝ помогна. Самият аз отдавна се готвех да напусна Буенос Айрес и да замина за Северна Америка и предложих на Гутиере да дойде с мен.

– Искате да се жените за нея, нали? – попита Ихтиандър.

– Я гледай какъв бил той! – усмихна се отново Олсен. – Нали ви казах, че бяхме приятели с нея. Какво би могло да стане по-късно – не зная...

– А защо не заминахте?

– Защото нямахме пари за път.

– Нима пътуването с „Хоръкс“ струва толкова скъпо?

– С „Хоръкс“! С „Хоръкс“ засега могат да пътуват само милионери.

Какво приказвате, Ихтиандър, да не сте паднали от луната?

Ихтиандър се смути, изчерви се и реши да не задава вече въпроси, защото те разкриваха на Олсен, че той не знае и най-простите неща.

– Ние нямахме достатъчно пари дори за товарнопътнически кораб. А пък и след пристигането там също щяха да ни трябват средства. Работа не се намира току-така на пътя.

Ихтиандър пак изпита желание да попита нещо Олсен, но се съдържа.

– И тогава Гутиере реши да продаде бисерната си огърлица.

– Ех, ако знаех! – възкликна Ихтиандър, като си спомни за своите подводни съкровища.

– За какво?

– Не, аз така... Продължавайте, Олсен!

– Всичко беше вече готово за бягството.

– Ами аз... Как е възможно? Извинете... Значи тя имаше намерение да остави и мене?

– Всичко това започна, когато вие още не бяхте познати. А после, доколкото ми е известно, тя искаше да ви предупреди. Може би щеше да ви предложи да пътувате заедно с нея. В края на краищата тя можеше да ви пише по пътя, ако не ѝ се отдадеше случай да поговори с вас за бягството си.

– Но защо все с вас, а не с мене? С вас се е съветвала, с вас се е готвила да бяга!

– Ние с нея се познаваме повече от година, а вие...

– Говорете, говорете, не обръщайте внимание на думите ми.

– И така. Всичко беше готово – продължи Олсен. – Но ето че тогава Зурита срещнал случайно Гутиере заедно с вас, а вие сте се хвърлили във водата пред очите на Гутиере. Рано сутринта, преди да отида в завода, аз се отбих при Гутиере. Често правех това и преди. Балтазар се отнасяше като че ли благосклонно към мен. Може би се страхуваше малко от юмруците ми, а може би гледаше на мен като на втори кандидат за женитба, в случай че на Зурита омръзнеше упорството на Гутиере. Най-малкото не ни пречеше и само молеше да не се мяркаме заедно пред очите на Зурита. Разбира се, старият индианец не подозираше нашите планове. Тогава аз исках да съобщя на Гутиере, че съм купил билети за парахода и че тя трябва да бъде готова към десет часа вечерта. Посрещна ме Балтазар – беше развълнуван. – „Гутиере не е в къщи. И тя... въобще няма да се върне в къщи“ – ми каза той. – „Преди половин час пред нас спря Зурита в нов, великолепен автомобил. Какво ще кажете, а!“ – възкликна Балтазар. – „Автомобилът е рядкост на нашата улица, особено ако той спира точно пред къщата ти. Аз и Гутиере изтичахме навън. Зурита беше скочил вече на земята и стоеше пред отворената вратичка на автомобила. Испанецът предложи на Гутиере да я закара до пазара и да я върне. Той знаеше, че по това време тя ходи на пазар. Гутиере погледна прекрасната кола. Сам разбирате каква съблазън е това

за една млада девойка. Но Гутиере е хитра и недоверчива. Тя вежливо му отказа. Виждали ли сте такава упорита девойка?“ – ядосано извика Балтазар, но веднага се разсмя. Зурита не загубил самообладание. „Виждам, че се стеснявате“ – казал той, – „за това позволете ми, аз ще ви помогна.“ Грабнал я, натикал я в колата, Гутиере успяла само да извика: „Татко!“ и двамата изчезнали безследно. „Мисля, че няма да се върнат вече. Зурита е закарал Гутиере в дома си“ – завърши своя разказ Балтазар и беше ясно, че той е извънредно доволен от станалото. „Пред вашите очи са отвлекли дъщеря ви и вие така спокойно и дори радостно разказвате за това!“ – възмутено казах аз на Балтазар. „Че за какво да се тревожа?“ – учуди се Балтазар. – „Да беше друг човек, тогава разбирам, но Зурита познавам отдавна. Щом той, скъперникът, не е пожалил пари за автомобил, значи Гутиере много му харесва. Отвлече я, но ще се ожени за нея. А това да ѝ е за урок – да не се инати. Богатите хора не се намират току-така на пътя. Няма за какво да плаче. Зурита има хасиенда – «Долорес», недалеч от град Парана. Там живее майка му. Сигурно там е завел и моята Гутиере.“

– А вие не набихте ли Балтазар? – попита Ихтиандър.

– Ако ви слуша човек, аз не трябва да правя нищо друго, освен да се бия. Но да си призная, най-напред и аз самият исках да набия Балтазар. След това обаче реших, че само ще разваля работата. Предполагах, че не всичко още е загубено... Няма да ви разправам подробности. Както казах вече, аз успях да се срещна с Гутиере.

– В хасиендата „Долорес“ ли?

– Да.

– И не убихте този негодник Зурита и не освободихте Гутиере?

– Значи, не само да бия, ами и да убивам... Кой би могъл да помисли, че сте толкова кръвожаден?

– Аз не съм кръвожаден – със сълзи на очи извика Ихтиандър. – Но това е наистина възмутително!

Олсен съжали младежа.

– Имате право, Ихтиандър – рече той. – Зурита и Балтазар са недостойни хора, те заслужават гнева и презрението ни. Струва си да ги набие човек. Но животът е много по-сложен, отколкото вие, изглежда, си го представяте. Гутиере сама се отказа да избяга от Зурита.

– Сама? – не повярва Ихтиандър.

– Да, сама.

– Но защо?

– Първо, тя е убедена, че вие сте се самоубили – удавили сте се

заради нея. Вашата смърт я измъчва. Тя горкичката, изглежда, ви е обичала много. „Сега моят живот е свършен, Олсен – каза ми тя. – Вече нищо не ми трябва. Безразлична съм към всичко. Аз не съзнавах какво правя, когато извиканият от Зурита свещеник ни венча. «Нищо не става против волята божия» – ми каза свещеникът, когато слагаше венчалния пръстен на ръката ми. А онова, което бог е съединил, човек не бива да разделя. Аз ще бъда нещастна със Зурита, но се страхувам да не предизвикам божия гняв и затова няма да го напусна!“

– Но нали всичко това са глупости! Какъв бог? Баща ми казва, че бог – това са приказки за малки деца! – развълнувано извика Ихтиандър. – Нима вие не успяхте да я убедите?

– За съжаление Гутиере вярва на тези приказки. Мисионерите са успели да направят от нея страстна католичка. Аз отдавна се опитвах да я разубедея, но неуспешно. Тя дори заплашваше да сложи край на нашето приятелство, ако продължавам да говоря с нея за църквата и бога. Трябваше да се изчака. А в хасиендата нямах време да я убеждавам дълго. Успях да разменя с нея само няколко думи. Да, ето какво още ми разказа. Когато се венчал с нея, Зурита със смях възкликнал: „Е, едната работа е свършена! Хванаме птичката и я сложихме в кафеза, сега остава да хванем рибката!“ Той обяснил на Гутиере, а тя – на мене, за каква рибка става дума. Зурита заминава за Буенос Айрес, за да залови „морския дявол“ и тогава Гутиере ще стане милионерка. Не става ли дума за вас? Вие можете да стоите във водата без никаква вреда за себе си, плашите ловците на бисери...

Предпазливостта задържаше Ихтиандър да открие своята тайна. Той и без това не би могъл да я обясни. И затова, без да отговаря на въпроса, младежът попита на свой ред:

– А за какво му е на Зурита „морският дявол“?

– Педро иска да накара „дявола“ да лови бисери. И ако вие сте морският „дявол“, пазете се...

– Благодаря за предупреждението – каза младежът.

Ихтиандър не подозираше, че неговите номера са широко известни по крайбрежието и че за него бе писано много по вестниците и списанията.

– Не мога повече – внезапно каза той, – аз трябва да я видя. Искам да се срещна с нея, макар и за последен път. Град Парана ли? Да, зная. Пътят за там е нагоре по течението на река Парана. Но как да стигна от града до хасиендата „Долорес“?

Олсен му обясни.

Ихтиандър стисна силно ръката му.

– Простете ми. Аз ви смятах за враг, но неочаквано намерих приятел. Тръгвам да търся Гутиере.

– Веднага ли? – попита усмихнато Олсен.

– Да, без да губя нито минута – отвърна Ихтиандър, скочи във водата и заплува към брега.

Олсен само поклати глава.

ВТОРА ЧАСТ

НА ПЪТ

Ихтиандър бързо се приготви за път. Той извади скритите на брега дрехи и обувки и ги завърза на гърба си с ремъка, на който висеше ножът му. Сложи очилата и плавниците си и тръгна.

В залива Рио де ла Плата имаше много океански параходи и кораби, шхуни и баркаси. Помежду им сновяха малки крайбрежни катери. Техните дъна, гледани изпод водата, приличаха на водни бръмбари, които се движеха по повърхността на всички страни. Котвените вериги и въжета се издигаха от дъното като тънки стебла на подводна гора. Дъното на залива беше осеяно с различни отпадъци, железни парчета, купища изсипани каменни въглища и изхвърлена сгурия, парчета стари маркучи и платна, бидони, тухли, счупени бутилки, консервни кутии, а по-близо до брега – и с трупове на кучета и котки.

Тънък пласт нефт покриваше повърхността на водата. Слънцето още не бе залязло, но тук владееше сивозеленикав здрач. Река Парана носеше тиня и пясък, които размътваха водата на залива.

Ихтиандър можеше да се заблуди сред този лабиринт от морски съдове, но за компас му служеше лекото течение, образувано от вливащата се в залива река. „Колко само са мръсни хората“ – мислеше той, като разглеждаше с погнуса дъното, което напомняше бунище. Младежът плуваше по средата на залива, по-надълбоко от киловата част на корабите. В замърсените води на залива той дишаше трудно, както човек в задимена стая. На няколко места по дъното Ихтиандър видя трупове на хора и скелети на животни. Черепът на един труп беше разсечен, а на шията му се виждаше въже с привързан на него камък. Тук беше погребано нечие престъпление.

Ихтиандър бързаше да изплува по-скоро от тези мръсни места. Колкото по-нагоре се издигаше обаче, толкова по-силно чувствуваше насрещното течение. Беше му трудно да плува. В океана има течения, но там те му помагаша – младежът ги познаваше добре. Той ги използваше, както моряк – попътния вятър. Тук имаше само насрещно течение. Ихтиандър беше опитен плувец, но се дразнеше, че се придвижва напред толкова бавно. Изведнъж нещо прелетя съвсем близо до него и за малко не го засегна. Някакъв кораб беше хвърлил котва. „Май че тук

не е безопасно да се плува“ – помисли Ихтиандър и се озърна. Видя, че го настига един голям параход.

Ихтиандър се спусна по-надълбоко и когато дъното на кораба минаваше над него, той се хвана за кила. Полипи бяха облепили желязото и той можеше да се улови за тази грапава повърхност. Не беше много удобно да се лежи под водата в такова положение, но в замяна на това сега се намираще под прикритие и плуваше бързо, влачен от парахода.

Делтата се свърши и параходът навлезе в река Парана. Водите на реката носеха със себе си огромно количество тиня. Ихтиандър дишаше трудно в тази сладка вода. Ръцете му изтръпнаха, но той не искаше да се раздели с парахода. „Жалко, че не можах да тръгна на това пътешествие с Лидинг!“ – спомни си младежът за делфина. Но в реката биха могли да убият делфина. Лидинг нямаше да може да плува под водата през целия път, а Ихтиандър не би посмял да се покаже на повърхността на реката, където имаше твърде голямо движение.

Ръцете на Ихтиандър отмаляха все повече и повече. Освен това той изгладня много, тъй като през целия ден не беше хапвал нищо. Трябваше да спре. Той се отдели от кила на парахода и се спусна на дъното. Мракът се сгъстяваше. Ихтиандър огледа тинестото дъно. Там не намери нито плоски писии, нито стриди. Край него сновяха сладководни риби, но той не познаваше навиците им и те му се струваха по-хитри от морските риби. Трудно беше да се хванат. Чак когато настъпи нощта и рибите заспаха, Ихтиандър успя да хване една голяма щука. Месото ѝ беше твърдо и имаше дъх на тиня, но изгладнелият младеж я ядеше с апетит, като налапваше цели парчета заедно с костите.

Трябваше да си почине. В тази река той можеше поне спокойно да се наспи, без да се страхува от акули или октоподи. Трябваше само да се погрижи течението да не го отнесе надолу по време на съня му. Ихтиандър намери на дъното няколко камъка, нареди ги в редица и легна, като обгърна с ръка един от тях.

Но младежът спа много малко. Скоро усети, че се приближава някакъв параход. Ихтиандър отвори очи и видя сигналните светлини. Параходът идваше отдолу. Младежът скочи бързо и се приготви да се улови за него. Но това беше моторна лодка със съвсем гладко дъно. Ихтиандър направи няколко опита да се залови за дъното и едва не попадна под витлото.

Няколко парахода още минаха надолу по течението, докато най-после Ихтиандър успя да се хване за един пътнически параход, който отиваше нагоре по реката. Така Ихтиандър стигна до град Парана.

Първата част от пътешествието му завърши. Оставаше обаче най-трудната – сухоземната.

Рано сутринта Ихтиандър се отдалечи от шумното пристанище на града, спря в една безлюдна местност, огледа се внимателно и излезе на брега. Свали очилата и плавниците си, закопа ги в пясъка край брега, изсуши на слънцето костюма си и се облече. В измачканите дрехи той приличаше на скитник. Но младежът малко мислеше за това.

Ихтиандър тръгна по десния бряг, както му беше обяснил Олсен, и почна да разпитва срещнатите рибари знаят ли къде се намира хасиендата „Долорес“ на Педро Зурита. Рибарите го оглеждаха подозрително и поклащаха глава отрицателно.

Часове минаваха един след друг, горещината се засилваше все повече, а търсенията му не довеждаха до нищо. На сушата Ихтиандър не умееше да се ориентира в непознати места. Горещината го изморяваше, виеше му се свят и той не можеше да разсъждава добре.

За да се освежи, Ихтиандър на няколко пъти се съблича и се потопява във водата.

Беше около четири часа след обяд, когато най-последното му се усмихна – той срещна един стар селянин, който приличаше на ратай. Старецът изслуша Ихтиандър, кимна и рече:

– Върви все натам, все по този път, покрай нивите. Ще стигнеш до едно голямо езеро, ще минеш моста, ще се изкачиш на малко възвишение и там ще намериш мустакатата дона Долорес.

– Защо да е мустаката? Та нали „Долорес“ е хасиенда?

– Да, хасиенда е. Но старата стопанка се казва също Долорес и е майка на Педро Зурита. Дебела мустаката старица. Хич и не мисли да се наемаш на работа при нея. Жив ще те одере. Истинска вещица. Казват, че Зурита си е довел млада жена. Бял ден няма да види тя от свекърва си – нареждаше словоохотливият селянин.

„Това е за Гутиере“ – помисли Ихтиандър.

– А далече ли е? – попита той.

– Привечер ще стигнеш – отговори старецът, като погледна слънцето.

Ихтиандър поблагодари на стареца и закричи бързо по пътя край пшеничните и царевични ниви. От бързия ход той почна да се изморява. Пътят се точеше като безкрайна бяла лента. Пшеничните ниви се сменяха с пасища от висока гъста трева, където пасяха стада овце.

Ихтиандър изнемогваше, острите болки в гърдите му се засилваха. Измъчваше го жажда. Наоколо – ни капка вода. „Дано стигна по-бързо

до езерото!“ – мислеше си младежът. Страните и очите му хлътнаха, дишаше тежко. Усещаше глад. Но с какво можеше да обядва тук? Далеч на ливадата пасеше стадо овни под охраната на овчар с кучета. През една каменна ограда бяха надвиснали клоните на праскови и портокали, а по тях имаше зрели плодове. Тук не е като в океана – всичко е чуждо, всичко е поделено, всичко е оградено и се охранява. Само волните птици единствено не принадлежат на никого, летят и кряскаят край пътя. Но тях е трудно да хванеш. Пък и позволено ли е да се ловят тези птици? Може би и те принадлежат на някого. Тук лесно можеш да умреш от глад и жажда всред езера, градини и стада.

Срещу Ихтиандър вървеше, сложил ръце зад гърба си, един дебел човек в бял кител с лъскави копчета, бяла фуражка и кобур на пояса.

– Кажете ми, далеч ли е оттук хасиендата „Долорес“? – попита Ихтиандър.

Дебелият човек подозрително огледа Ихтиандър.

– А защо питаш? Откъде идваш?

– От Буенос Айрес...

Човекът в китела изведнаж застана нащрек.

– Подай си ръцете – каза дебелият човек. Това учуди Ихтиандър, но понеже не допускаше нищо лошо, протегна ръце. Дебелият извади от джоба си „гривни“ (белезници) и бързо ги щракна на ръцете на Ихтиандър.

– Ето че те пипнахме! – измърмори човекът с лъскавите копчета и като блъсна Ихтиандър в гърдите, извика: – Върви! Аз ще те придружа до „Долорес“.

– Защо оковахте ръцете ми? – в недоумение попита Ихтиандър и с вдигнати ръце почна да разглежда „гривните“.

– Без приказки! – подвикна му строго дебелият. – Хайде, тръгвай!

Ихтиандър наведе глава и бавно тръгна по пътя. Добре поне, че не го накараха да се върне назад. Той не разбираше какво се беше случило с него. Не знаеше, че миналата нощ в съседната ферма бе извършено убийство и грабеж и полицията търсеше сега престъпниците. Не се досещаше и за това, че имаше подозрителен вид в своя измачкан костюм. Неговият неопределен отговор за целта на пътуването му окончателно реши съдбата му. Полицията арестува Ихтиандър и сега го водеше в най-близкото селище, за да го изпрати в Парана, в затвора.

Ихтиандър разбра само едно: той е лишен от свобода и пътуването му за нещастие се забавя. Реши на всяка цена да си възвърне свободата още при първия удобен случай.

Дебелият полицај, доволен от сполуката си, запуши дълга пура. Той крачеше отзад и облъхваше Ихтиандър с кълба тютюнев дим. Младежът се задъхваше.

– Не може ли да не пускате дим, трудно дишам – каза той, обръщайки се към този, който го конвоираше.

– Какво-о? Моля, не пушете, а? Ха-ха-ха! – полицаят избухна в смях и цялото му лице се набръчка. – Я гледай ти колко сме нежни! – И като пусна право в лицето на младежа няколко гъсти кълба дим, извика: – Тръгвай!

Младежът се подчини.

Най-после Ихтиандър видя езерото с прехвърления през него тесен мост и неволно ускори крачки.

– Не бързай за твоята Долорес! – извика дебелият полицај.

Стъпиха на моста. Когато стигнаха до средата, Ихтиандър изведнаж се наведе през перилата и се хвърли във водата.

Полицаят съвсем не очакваше такава постъпка от човек с оковани ръце. Но и Ихтиандър пък не очакваше от дебелия онова, което той направи в следващия миг. Полицаят се хвърли във водата след Ихтиандър – страхуваше се, че престъпникът може да се удави. Искаше да го заведе жив: арестуваният може да му причини много неприятности, ако го намерят удавен, окован в белезници. Полицаят толкова бързо последва Ихтиандър, че успя да го хване за косата и не го пускаше. Тогава Ихтиандър с риск да се лиши от косата си, повлече полицаја към дъното. Скоро младежът почувствува, че ръката на полицаја се разтваря и отпуска косата му. Ихтиандър отплува няколко метра встрани и се подаде навън, за да види излязъл ли е отгоре и полицаят. Шишкото пляскаше с ръце и крака на повърхността и като видя главата на Ихтиандър, се развика:

– Ще се удавиш, негоднико! Плувай към мене!

„Това е една идея!“ – мина през главата на Ихтиандър и той внезапно почна да вика:

– Помощ! Потъвам... – и полетя към дъното.

Изпод водата той наблюдаваше как полицаят се гмурка и го търси. Най-после, изглежда, дебелият изгуби всякаква надежда и изплува на брега. „Сега ще си отиде“ – помисли Ихтиандър. Но полицаят не си отиваше. Той бе решил да остане при трупа, докато пристигнат следствените власти. Това, че удавеният лежеше на дъното на езерото, не променяше нещата.

В това време по моста минаваше един селянин, който яздеше на муле, натоварено с чували. Полицаят заповяда на селянина да разговори

чувалите и да занесе в най-близкия полицейски участък една бележка. Положението на Ихтиандър се влошаваше. Освен това в езерото имаше пиявици. Те се впиваха в Ихтиандър и той едва сварваше да ги отмахне от тялото си. Но трябваше да прави това предпазливо, за да не раздвижи застоялата вода и да не привлече по този начин вниманието на полиция.

Селянинът се върна след половин час, посочи с ръка към пътя, на товари чувалите си на мулето и бързо се отдалечи. След пет-шест минути към брега се приближиха трима полицаи.

Двама от тях носеха на глави една лека лодка, а третият – канджа и весло. Пуснаха лодката във водата и почнаха да търсят удавения. Ихтиандър не се страхуваше, че ще бъде намерен. За него това беше почти игра – той само преминаваше от едно място на друго. Цялото дъно на водоема край моста беше грижливо претърсено с канджата, но трупът не бе намерен.

Полицията, който беше арестувал Ихтиандър, разтваряше в недоумение ръце. Това дори забавляваше Ихтиандър. Но скоро той се почувствува зле. Полицайте бяха повдигнали с канджата си от дъното на езерото цели облаци от тиня. Водата се размъти. Сега Ихтиандър не можеше да различи нищо по-далеч от една протегната ръка, а това беше вече опасно. Но най-главното – беше му трудно да диша с хриле в бедната на кислород вода. А отгоре на това – тези облаци от тиня.

Ихтиандър се задъхваше и чувствуваше в хрилете си все по-силно парене. Повече не можеше да търпи. От устата му се изтръгна неволен стон, няколко мехурчета отлетяха нагоре. Какво да прави? Да излезе от езерото – друг изход нямаше. Трябваше да излезе, каквото и да го заплашваше след това. Разбира се, веднага ще го хванат, може и да го пребият от бой и ще го пратят в затвора. Но все едно. Олюлявайки се, Ихтиандър тръгна бавно към плиткото и главата му се показва над водата.

– А-а-а-а! – като луд извика полицаят и скочи през борда на лодката, за да доплува по-бързо до брега.

– Исусе Христе! Олеле! – изкрещя и другият, като се просна на дъното на лодката.

Двамата полицаи, останали на брега, шепнеха молитви. Бледни, те трепереха от страх и се мъчеха да се скрият един зад друг.

Ихтиандър не очакваше това и не разбра най-напред причината на уплахата им. После се сети, че испанците са много религиозни и суеверни. Вероятно полицайте си бяха въобразили, че виждат пред себе си призрак. Ихтиандър реши да ги изплаши още повече: той се озъби,

облещи очи, почна да вие със страшен глас, като се насочваше бавно към брега. После излезе на пътя, все така умишлено бавно, и се отдалечи с отмерени стъпки.

Нито един от полиците не се помръдна и не задържа Ихтиандър. Суевърният ужас, страхът от привидения им попречиха да изпълнят своя служебен дълг.

ТОВА Е „МОРСКИЯТ ДЯВОЛ“!

Майката на Педро Зурита – Долорес – беше дебела, отпусната старица със закривен нос и издадена напред брадичка. Нейните гъсти мустаци ѝ придаваха странен и непривлекателен вид. Това рядко за жените украшение ѝ беше спечелило в околността прозвището мустакатата Долорес.

Когато синът ѝ пристигна при нея с младата си жена, бабата безцеремонно огледа Гутиере. Долорес търсеше преди всичко у хората недостатъци. Красотата на Гутиере я порази, въпреки че старицата с нищо не издаде това. Но такава си беше мустакатата Долорес: след като се оттегли в кухнята и се размисли, тя реши, че красотата на Гутиере е недостатък. Когато остана насаме със сина си, старицата неодобрително поклати глава и рече:

– Хубава е! Дори прекалено хубава! – После въздъхна и добави: – Ще си имаш неприятности с такава красавица... Да. По-добре щеше да бъде, ако се беше оженил за испанка. – И като помисли малко, продължи: – Пък и горда е. А ръцете ѝ – меки, нежни, работа от нея не чакай!

– Ще я пречупим – отговори Педро и се задълбочи в домакинските си сметки.

Долорес се прозя и за да не пречи на сина си, излезе в градината да подиша вечерната прохлада. Тя обичаше да си помечтава, когато има луна. Мимозите изпълваха градината с приятен аромат. Белите лилии блестяха на лунната светлина. Листата на лаврите и фикусите леко се полюляваха. Долорес седна на една скамейка сред миртите и се предаде на мечти: как ще откупи и съседния участък земя, ще развъди тънкорунни овце, ще построи нови хамбари.

– Ох, да ви вземат дяволите! – ядосано извика старата жена, като се плесна по бузата. – Тези москити не оставят човека на мира.

Незабелязано облаци покриха небето и цялата градина потъна в полумрак. На хоризонта се очерта по-рязко светлосиня ивица – отражение

от светлините на град Парана. И изведнаж над ниската каменна ограда Долорес забеляза една човешка глава. Някой вдигна ръце, оковани в белезници, и прескочи предпазливо стената.

Бабата се изплаши. „В градината се е вмъкнал каторжник“ – реши тя. Искаше да извика, но не можа, опита се да стане и да избяга, но краката и се подкосиха. Седнала на скамейката, тя следеше неизвестния.

А човекът с белезниците предпазливо се промъкваше между храстите, приближаваше се към дома, надничаше през прозорците. И неочаквано – или така ѝ се стори – каторжникът тихичко извика.

– Гутиере!

„Виж я ти, хубавицата! Гледай с какви хора се познавала! Току-виж, че тази красавица вземе да убие сина ми, да ограби хасиендата и да избяга с каторжника“ – мислеше си Долорес.

Чувство на дълбока омраза и горчиво злорадство обзе изведнъж старата жена. Това ѝ придаде сили. Тя скочи и тичешком влезе в къщи.

– По-бързо – прошепна Долорес на сина си. – В градината се е вмъкнал каторжник. Викаше Гутиере.

Педро изскочи навън с такава бързина, сякаш в къщи беше избухнал пожар, грабна лопатата, която лежеше на пътечката, и се затича около къщата. До стената стоеше непознат младеж, облечен в мръсен, измачкан костюм, с оковани ръце, и надничаше през прозореца.

– Дявол да те вземе! – измърмори Зурита и стовари лопатата върху главата на младежа.

Той падна на земята, без да издаде звук.

– Готово!... – тихо каза Зурита.

– Готово! – потвърди последвалата го Долорес с такъв тон, сякаш нейният син беше смачкал отровен скорпион. Зурита въпросително погледна майка си.

– Къде да го денем?

– В езерото – посочи натам бабата. – То е дълбоко.

– Ще изплува.

– Ще му вържем камък. Аз ей сега...

Долорес изтича в къщи и припряно почна да търси чувал, в който можеше да се пхне трупът на убития. Но същата сутрин тя беше напълнила всички чували с жито и ги беше изпратила на мелницата. Тогава взе една калъфка за възглавница и дълга връв.

– Няма чувал – каза тя на сина си. – Ето, сложи камъни в калъфката и я вържи с връвта за белезниците...

Зурита кимна, метна на гръб трупа и го помъкна към дъното на

градината, където имаше малко езеро.

– Гледай да не се изцапаш с кръв – шепнешком каза Долорес, която креташе след сина си с калъфката и връвта.

– Ще я измиеш – отговори Педро, обаче повеси по-ниско главата на младежа, така че кръвта да се стича по земята.

Край езерото Зурита бързо напълни калъфката с камъни, върза я за ръцете на младежа и хвърли тялото във водата.

– Сега трябва да се преоблека. – Педро погледна към небето. – Готви се да вали. Дъждът ще измие до сутринта следите от кръв по земята.

– Ами... водата няма ли да порозовее от кръвта? – попита мустакалата Долорес.

– Няма, езерото се изтича... О, дявол да го вземе! – с дрезгав глас извика той, като се отправяше към къщи и се закани с юмрук към един от прозорците.

– Виж я ти нея, хубавицата! – мърмореше бабата, мъкнейки се след сина си.

На Гутиере бяха дали стая в партера. Тази нощ тя ме можа да заспи. Беше задушно, москитите я безпокояха. Тъжни мисли нахлуваха в главата ѝ. Тя не можеше да забрави Ихтиандър, неговата смърт. Мъжа си не обичаше, свекървата предизвикваше у нея отвращение. И с тази мустаката баба Гутиере трябваше да живее занаяпред...

През нощта на девойката ѝ се стори, че чува гласа на Ихтиандър. Той я зовеше по име. Някакъв шум и приглушени гласове долитаха от градината. Гутиере разбра, че вече няма да може да заспи тази нощ. И излезе в градината.

Слънцето още не беше изгряло. Градината тънеше в предутринен здрач. Облаците се бяха разпръснали. По тревата и дърветата блестеше изобилна роса. Облечена в лека домашна дреха, Гутиере вървеше боса по тревата. Изведнъж тя се спря и внимателно почна да се взира в земята. Пясъкът по пътечката срещу нейния прозорец беше накапан с кръв. Наблизо се търкаляше една окървавена лопата. През нощта тук е станало някакво престъпление. Иначе откъде могат да се появят тези кървави следи?

Гутиере неволно тръгна по следите и те я заведоха до езерото. „Дали последните следи на престъплението не са скрити тук?“ – помисли си тя, като се взираше страхливо в зеленикавата повърхност на езерото.

Изпод тази зеленикава вода я гледаше лицето на Ихтиандър. Кожата на едното му слепоочие беше разкъсана. Лицето му изразяваше страдание и същевременно радост.

Гутиере гледаше втренчено лицето на потъналия Ихтиандър. Нима се е побъркала?

Тя понечи да избяга. Но не можеше да се помръдне, не можеше да откъсне очи от него.

А лицето на Ихтиандър бавно се издигаше нагоре. То вече се показва над повърхността и леко раздвижи тихите води. Ихтиандър протегна окованите си ръце към Гутиере и с бледа усмивка продума, обръщайки се към нея за първи път на „ти“

– Гутиере! Скъпа моя! Гутиере, най-последно аз... – но той не успя да се доизкаже.

Гутиере се хвана за главата и ужасена извика:

– Махни се! Изчезни, нещастен призрак! Та нали аз зная, че ти си мъртъв? Защо ми се явяваш?

– Не, не, Гутиере, аз не съм мъртъв – бързо отговори призрактът, – аз не се удавих. Прости ми... аз скрих от тебе... Не зная защо направих това... Не си отивай, изслушай ме. Аз съм жив, ето, допри се до ръцете ми...

И той протягаше към нея окованите си ръце. Гутиере продължаваше да го гледа.

– Не се страхувай, ами че аз съм жив... Аз мога да живея под водата. Не съм като всички други хора. Единствен аз мога да живея под водата. Не се удавих, когато се хвърлих в морето. Направих го, защото ми беше много трудно да дишам на сушата.

Ихтиандър се олюля и продължи да говори все така забързано и несвързано:

– Аз те търсих, Гутиере. Тази нощ твоят мъж ме удари по главата, когато се бях приближил до прозореца ти, и после ме хвърли в езерото. Във водата се свестих. Успях да откача торбата с камъни, но това – Ихтиандър посочи белезниците на ръцете си – не можах да сменя...

Гутиере почна да вярва, че пред нея се намира не призрак, а жив човек.

– Но защо са оковани ръцете ви? – попита тя.

– После ще ти разкажа всичко... Да бягаме, Гутиере. Ще се скрием при моя баща, там няма да ни намери никой... И ще живеем заедно... Хайде, вземи ръцете ми, Гутиере... Олсен каза, че мене ме наричали „морския дявол“, но аз съм човек. Защо тогава се страхуваш от мене?

Ихтиандър излезе от езерото, целият покрит с тиня. Той се отпусна изнемоощал на тревата.

Гутиере се наведе над него и най-сетне го хвана за ръката.

– Горкото ми момче! – каза тя.

– Каква приятна среща! – прозвуча ненадейно подигравателен глас.

Те се обърнаха и видяха Зурита, застанал недалеч от тях. Зурита, също както и Гутиере, не можа да заспи тази нощ. Той излезе в градината при вика на Гутиере и беше чул целия разговор. Когато разбра, че пред него е „морският дявол“, когото беше преследвал толкова дълго и безрезултатно, Педро се зарадва много и веднага реши да закара Ихтиандър на борда на „Медуза“. Но като поразмисли повече, реши да постъпи другояче.

– Вие, Ихтиандър, няма да успеете да отведете Гутиере при доктор Салватор, защото тя е моя жена. Едва ли и самият вие ще се върнете при баща си. Полицията ви търси.

– Но аз не съм виновен за нищо!

– Без вина полицията не награждава хората с такива белезници. И щом сте попаднали вече в ръцете ми, мой дълг е да ви предам на полицията.

– Нима ще направите това? – с негодувание попита Гутиере мъжа си.

– Длъжен съм да го направя – отговори Педро, като вдигна рамене.

– Много ще му прилича – намеси се ненадейно в разговора появлата се Долорес, – ако вземе да пусне каторжника да върви, където си ще! И то за какво? За това ли, че този разбойник надзърта по чуждите прозорци и се готви да отвлеча чуждите жени?

Гутиере се приближи до мъжа си, улови го за ръцете и ласкаво му каза:

– Пуснете го. Моля ви. Аз в нищо не съм се провинила пред вас...

Долорес се изплаши, че нейният син може да отстъпи на жена си, размаха ръце и се развика:

– Не я слушай, Педро!

– Пред молбата на една жена аз съм безсилен – галантно каза Зурита. – Съгласен съм.

– Ожени се и ето те вече под чехъла на жена си – мърмореше бабичката.

– Не бързай, майко. Ние ще изпилим вашите окови, млади човече, ще ви облечем в по-приличен костюм и ще ви заведем на „Медуза“. В Рио де ла Плата вие ще можете да скочите от борда и да си заплувате, накъдето намерите за добре. Но аз ще ви пусна само при едно условие: трябва да забравите Гутиере. А тебе, Гутиере, ще взема със себе си. Така ще бъде по-безопасно.

– Вие сте по-добър, отколкото ви мислех – искрено каза Гутиере.

Зурита самодоволно засука мустак и се поклони пред жена си. Долорес познаваше добре сина си – тя бързо се досети, че той замисля някаква хитрост. Но за да поддържа играта му, престори се на ядосана и измърмори:

– Омагьосала го е! Стой сега под чехъла й!

ПЪЛЕН НАПРЕД

– Утре Салватор пристига. Треската ми попречи, а ние трябва да поговорим с тебе за много неща – рече Кристо, обръщайки се към Балтазар. Те бяха седнали в магазинчето на Балтазар. – Слушай, братко, слушай внимателно и не ме прекъсвай, за да не забравя какво трябва да ти кажа.

Кристо помълча малко, съсредоточи мислите си и продължи:

– Ние направихме много нещо за Зурита. Той е по-богат от нас двамата, но иска по богатство да надмине и себе си. Исква да хване „морския дявол“.

Балтазар направи някакво движение.

– Мълчи, братко, мълчи, иначе ще забравя какво щях да кажа. Зурита иска „морският дявол“ да му стане роб. А ти знаеш ли какво нещо е „морският дявол“? Това е съкровище. Това е неизчерпаемо богатство. „Морският дявол“ може да събира бисерни миди на морското дъно – безброй прекрасни бисери. Но „морският дявол“ може да вади от морското дъно не само бисери. На дъното има много потънали кораби и несметни богатства. Той може да ги изважда за нас. Аз казвам за нас, а не за Зурита. Знаеш ли ти, братко, че Ихтиандър обича Гутиере?

Балтазар се опита да каже нещо, но Кристо не го остави да продума.

– Мълчи и слушай. Не мога да говоря, когато ме прекъсват. Да, Ихтиандър обича Гутиере. От мене нищо не може да се скрие. Когато разбрах това, аз си рекох: „Добре. Нека Ихтиандър обикне още по-силно Гутиере. Той ще бъде по-добър съпруг и зет, отколкото този Зурита.“ И Гутиере обича Ихтиандър. Аз ги следих, без да преча на Ихтиандър. Нека се срещат.

Балтазар въздъхна, но не прекъсна брат си.

– И това, братко, още не е всичко. Слушай по-нататък. Искам да ти напомня нещо, което се случи преди много години. Аз придружавах

твоята жена – оттогава има вече двадесет години, – когато тя се връща-ше от домашните си. Помниш ли, беше ходила в планината за погребението на майка си. По пътя жена ти умря при раждане. Умря и детето. Тогава аз не ти казах всичко, не исках да те наскърбявам. Сега ще ти кажа. Жена ти умря по пътя, но детето беше още живо, макар и много слабичко. Това се случи в едно индианско селище. Една стара жена ми каза, че недалеч от тях живее велик чудотворец, богът Салватор...

Балтазар удвои вниманието си.

– И тя ме посъветва да занеса детето на Салватор, за да го спаси от смъртта. Аз послушах добрия съвет и занесох детето. „Спасете го!“ – казах аз. Салватор пое момченцето, поклати глава и рече: „Трудно е да се спаси.“ И го отнесе. Чаках до вечерта. Вечерта излезе един негър и ми каза: „Детето умря.“ Тогава си отидох. И така – продължи Кристо, – Салватор каза чрез негъра си, че детето е умряло. Аз бях забелязал у новороденото дете – твоя син – един червен белег. Помня добре каква форма имаше този белег. – Кристо направи малка пауза и продължи: – Немного отдавна някой беше наранил по шията Ихтиандър. Когато го превързвах, разтворих малко яката на люспестата му дреха и видях червен белег със същата форма, какъвто имаше твоят син.

Балтазар погледна Кристо с широко отворени очи и развълнуван попита:

– Ти да не мислиш, че Ихтиандър е моят син?

– Мълчи, братко, мълчи и слушай. Да, така мисля. Мисля, че Салватор не ми е казал истината. Твоят син не е умрял и Салватор е направил от него „морски дявол“.

– о-о! – избухна Балтазар. – Как е посмял! Ще го убия със собствените си ръце.

– Мълчи! Салватор е по-силен от теб. И после възможно е да се лъжа. Изминали са двадесет години. Белег от рождение може да има на шията си и друг човек. Може Ихтиандър да е твой син, а може и да не е. Трябва да бъдем предпазливи. Ти ще отидеш при Салватор и ще кажеш, че Ихтиандър е твоят син. Аз ще ти бъда свидетел. Ще поискаш от него да ти върне сина. Ако не го даде, ще го заплашиш, че ще се обърнеш към съда, загдето осакатява децата. Ще го дострашее. Ако обаче и това не помогне, ще го дадеш под съд. Ако и в съда не успеем да докажем, че Ихтиандър е твой син, то той ще се ожени за Гутиере; Гутиере не ти е родна дъщеря, а осиновена. Тогава ти скърбеше за жена си и детето си и аз ти намерих това сираче Гутиере...

Балтазар скочи от стола си. Той крачеше сега от единия до другия

край на магазинчето, като разбутваше раците и черупките.

– Сине мой! Сине мой! Ах, какво нещастие!

– Но защо да е нещастие? – учуди се Кристо.

– Аз не те прекъсвах и те слушах внимателно, сега и ти ме изслушай. Докато ти беше болен от треска, Гутиере се омъжи за Педро Зурита.

Тази новина поразява Кристо.

– А Ихтиандър... моят нещастен син... – Балтазар наведе глава. – Ихтиандър е в ръцете на Зурита.

– Не може да бъде! – възрази Кристо.

– Да, да. Ихтиандър е на борда на „Медуза“. Тази сутрин Зурита идва при мене. Той ни се присмиваше, подиграваше ни и ни ругаше. Казваше, че сме го измамили. Помисли си – той сам, без наша помощ, е заловил Ихтиандър! Сега Зурита няма да ни плати нищо. Но аз самият и без това няма да взема пари от него. Та може ли човек да продаде собствения си син?

Балтазар беше в отчаяние. Кристо с неодобрение гледаше брат си. Сега трябваше да се действа решително. Балтазар обаче можеше по-скоро да навреди, отколкото да помогне. Самият Кристо не вярваше чак толкова много в родството на Ихтиандър с Балтазар. Наистина Кристо беше видял у новороденото червеникавия белег. Но нима това е неопровержимо доказателство? Когато видя белега на врата на Ихтиандър, Кристо реши да се възползува от тази прилика, за да спечели нещо. Но можеше ли да предполага, че Балтазар ще се отнесе така към неговия разказ? Затова пък чутилите от Балтазар новини изплашиха Кристо.

– Сега не е време за сълзи. Трябва да се действа. Салватор пристига утре сутринта. Бъди мъж! Чакай ме при изгрев слънце на вълнолома. Трябва да спасим Ихтиандър. Но внимавай, не казвай на Салватор, че ти си баща на Ихтиандър. Накъде се отправи Зурита?

– Не ми каза, но мисля, че на север. Зурита отдавна се готвеше да иде към бреговете на Панама.

Кристо кимна.

– Запомни добре: утре сутринта, преди изгрев слънце, ти трябва да бъдеш на брега. Стой там и не си отивай дори ако трябва да чакаш до вечерта.

Кристо бързо си тръгна. През цялата нощ той мисли за предстоящата си среща със Салватор. Трябваше да се оправдае пред доктора.

Салватор пристигна на разсъмване. Кристо поздрави доктора и като си придаде израз на отчаяние и преданост, каза:

– Случи се нещастие... Аз много пъти предупреждавах Ихтиандър да не плува в залива...

– Какво е станало с него? – нетърпеливо попита Салватор.

– Похитиха го и го отвлякоха с една шхуна... Аз...

Салватор стисна силно рамото на Кристо и втренчено го погледна в очите. Това трая само един миг, но Кристо неволно промени лице под изпитателния му поглед. Салватор се намръщи, измърмори нещо и като отпусна рамото на Кристо, бързо каза:

– После ще ми разкажеш всичко подробно.

Салватор извика негъра, каза му няколко думи на непонятен за Кристо език и като се обърна към индианеца, му заповяда:

– Тръгвай след мене!

Без да си почине, без да се преоблече след пътуването, Салватор излезе от къщи и бързо закричи към градината. Кристо едва успяваше да върви след него. До третата стена ги настигнаха двамата негри.

– Аз пазих Ихтиандър като вярно куче – каза Кристо, задъхан от бързия ход. – Не се отделях от него...

Но Салватор не го слушаше. Докторът стоеше вече край басейна и нетърпеливо тупаше с крак, докато водата се източваше в отворите.

– След мене! – заповяда отново Салватор и почна да се спуска по подземната стълба.

Кристо и двамата негри вървяха след него в пълен мрак. Салватор прескачаше по няколко стъпала изведнъж, като човек, който познава добре подземния лабиринт.

Когато слязоха на долната площадка, Салватор не щракна ключа както първия път, а затърси с ръка в мрака, отвори една врата в дясната стена и тръгна по тъмния коридор. Тук нямаше стъпала и Салватор вървеше още по-бързо. „Ами ако хлътна изведнъж в някой капан или потъна в кладенец?“ – мърна се в главата на Кристо, докато се мъчеше да не изостава от Салватор. Те вървяха дълго и най-после Кристо почувствува, че подът стръмно се спуска надолу. От време на време му се струваше, че чува слаб плясък на вода. Най-после пътешествието им завърши. Салватор, който беше избързал напред, се спря и щракна ключа. Кристо видя, че се намира в голяма и дълга, заляна от вода пещера с овален свод. В далечината този свод постепенно се снижаваше към водата. На повърхността й, до самия край на каменния под, на който те бяха застанали, Кристо видя една малка подводница. Салватор, Кристо и двамата негри влязоха вътре. Салватор запали лампата в каютата, един от негрите затръшна горния люк, а другият вече работеше край мотора. Кристо

усети, че подводницата трепна, обърна се бавно, потопа се във водата и също така бавно тръгна напред. Изминаха не повече от две минути и тя изплува на повърхността. Салватор и Кристо излязоха на мостика. Кристо никога не бе се качвал на подводница. Но подводницата, която се плъзгаше сега по повърхността на океана, можеше да смае дори и един корабостроител. Тя имаше необичайна конструкция и моторът ѝ безспорно притежаваше огромна мощност. Още преди да бъде пусната в пълен ход, тя вече се носеше бързо напред.

– В каква посока тръгнаха похитителите на Ихтиандър?

– Покрай брега, на север – отговори Кристо. – Бих се осмелил да ви предложа да вземем с нас и моя брат. Аз го предупредих и той ни чака на брега.

– Защо?

– Ихтиандър е отвлечен от ловеца на бисери Зурита.

– Ти откъде знаеш това? – подозрително попита Салватор.

– Аз описах на брат си шхуната, която отвлече Ихтиандър в залива, и брат ми позна в нея „Медуза“ на Педро Зурита. Зурита навярно е откраднал Ихтиандър, за да му лови бисери. А моят брат Балтазар познава добре местата за тоя лов. Той ще ни бъде полезен.

Салватор помисли малко.

– Добре. Ще вземем и брат ти!

Балтазар чакаше Кристо на вълнолома. Подводницата се насочи към брега. Балтазар гледаше намръщено отдалеч Салватор, който беше осакатил сина му. Обаче вежливо му се поклони и с плуване стигна до подводницата.

– Пълен напред! – заповяда Салватор. Той се беше изправил на капитанския мостик и зорко оглеждаше гладката океанска шир.

НЕОБИКНОВЕНИЯТ ПЛЕННИК

Зурита изпили белезниците, които сковаваха ръцете на Ихтиандър, даде му нов костюм и му разреши да си прибере скритите в пясъка плавници и очила. Но още щом младежът стъпи на палубата на „Медуза“, индианците по заповед на Зурита го хванаха и го хвърлиха в трюма. В Буенос Айрес Зурита направи кратък престой, за да се снабди с провизии. Там той се срещна с Балтазар, похвали му се със своя успех и отплава по протежение на брега, по посока на Рио де Жанейро. Той имаше намерение да заобиколи източния бряг на Южна Америка и да започне

лов на бисери в Карибско море.

Испанецът настани Гутиере в капитанската каюта. Зурита я уверяваше, че е пуснал на свобода Ихтиандър още в залива Рио де ла Плата. Но лъжата му скоро беше разкрита. Вечерта Гутиере чу викове и степания, които долитаха откъм трюма. Тя позна гласа на Ихтиандър. В това време Зурита беше на горната палуба. Гутиере се опита да излезе от каютата, но вратата се оказа заключена. Тя почна да вика и да удря по нея с юмруци, но никой не ѝ обърна внимание.

Щом чу виковете на Ихтиандър, Зурита ядно изруга, слезе от капитанския мостик и се спусна в трюма заедно с един моряк индианец. В трюма беше тъмно и извънредно душно.

– Какво си се разкрещял така? – грубо попита Зурита.

– Аз... аз се задушавам – чу той гласа на Ихтиандър. – Не мога да живея без вода. Тук е толкова задушно. Пуснете ме в морето. Иначе няма да преживея нощта...

Зурита затръшна вратичката на трюма и излезе на палубата. „Да не би пък наистина да се задуши“ – загрижено помисли Зурита. Смъртта на Ихтиандър съвсем не беше изгодна за него. По заповед на Зурита в трюма внесоха бъчва и моряците я напълниха с вода.

– Ето ти вана – рече Зурита, като се обърна към Ихтиандър. – Плувай! А утре сутринта ще те пусна в морето.

Ихтиандър бързо се потопи в бъчвата. Застаналите на входа моряци индианци с недоумение гледаха това къпане. Те още не знаеха, че затворникът на „Медуза“ е „морският дявол“.

– Вървете на палубата! – кресна им Зурита. В бъчвата беше невъзможно да се плува, нито пък можеше да се изправи човек. Ихтиандър трябваше да се свие, за да се потопи цял. В тази бъчва бяха държали някога солено говеждо месо. Водата бързо се напои с неговата миризма и Ихтиандър се чувствуваше в нея само малко по-добре, отколкото в задухата на трюма.

Над морето духна хладен югоизточен вятър, който отнасяше шхуната все по-далеч на север. Зурита стоя дълго на капитанското мостче и се върна в каютата чак на разсъмване. Той предполагаше, че жена му отдавна е заспала. Но тя седеше на стола до тясната масичка, подпряла глава на ръцете си. Когато той влезе, Гутиере стана и при слабата светлина на догарящата лампа, закачена на тавана, Зурита видя нейното побледняло и мрачно лице.

– Вие ме излъгахте – глухо каза тя.

Зурита се смути от гневния поглед на жена си и за да прикрие това,

прие непринуден вид, засука мустаците си и шеговито отвърна:

– Ихтиандър предпочете да остане на „Медуза“, за да бъде по-близо до вас.

– Лъжете! Вие сте подъл, отвратителен човек! Аз ви ненавиждам! – Гутиере ненадейно грабна големия нож, който висеше на стената, и замахна с него към Зурита.

– Охо!... – продума Зурита. Той хвана бързо ръката на Гутиере и я стисна толкова силно, че Гутиере изпусна ножа. Зурита изрита с крак ножа от каютата, пусна ръката на жена си и рече:

– Ето, така е по-добре! Вие сте много развълнувана. Пийнете си малко вода.

И той излезе от каютата, завъртя ключа и се изкачи на горната палуба.

На изток небето вече порозовяваше, а леките облаци, озарени от скритото зад хоризонта слънце, приличаха на огнени езици. Утринният вятър, солен и свеж, надуваше платната. Над морето летяха чайки и дебнеха рибите, които играеха на повърхността.

След малко слънцето изгря. Зурита все още се разхождаше по палубата, сложил ръце зад гърба си.

– Нищо, все ще се справя някак – каза той, като мислеше за Гутиере. После испанецът се обърна към моряците и високо даде команда да свият платната. „Медуза“ пусна котва и леко се залюля над вълните.

– Донесете ми веригата и доведете човека от трюма – заповяда Зурита. Той искаше да изпита Ихтиандър като ловец, на бисери, колкото се може по-скоро.

„При това момчето ще се освежи в морето“ – помисли си той. Появи се Ихтиандър, охраняван от двама индианци. Той изглеждаше много измъчен. Ихтиандър се огледа. Беше близо до бизанмачтата. Само няколко крачки го отделяха от борда. Изведнъж той се хвърли напред, дотича до борда и се наведе, за да скочи. Но в този момент тежкия юмрук на Зурита се стовари върху главата му. Младежът се просна на палубата в безсъзнание.

– Не бива да се прибързва – поучително каза Зурита. Чу се дрънкане на желязо, един моряк подаде на Зурита дълга тънка верига, завършваща с железен обръч.

Зурита опасва с този обръч изпадналия в безсъзнание младеж, заключи пояса с катинар, после се обърна към моряците и рече:

– Заливайте го сега с вода!

Младежът скоро дойде на себе си и с недоумение погледна

веригата, към която беше прикован.

– По този начин няма да ми избягаш – поясни Зурита. – Аз ще те пусна в морето. Ти ще ми търсиш бисерни миди. Колкото повече бисери намиращ, толкова по-дълго ще те оставям в морето. Ако откажеш да ми събираш бисерни миди, ще те затворя в трюма и ще седиш в бъчвата. Разбра ли? Съгласен ли си?

Ихтиандър кимна.

Той беше готов да извади на Зурита всички съкровища на света, само да може по-скоро да се потопи в бистрата морска вода.

Зурита, вързаният с веригата Ихтиандър и моряците се приближиха до борда на шхуната. Каютата на Гутиере се намираше от другата страна на кораба: Зурита не искаше тя да види Ихтиандър с верига.

Спуснаха вързания Ихтиандър в морето. Ех, ако можеше да скъса тази верига! Но тя беше много здрава. Ихтиандър се покори на своята участ. Той почна да събира бисерни миди и да ги слага в закопчаната на пояса му голяма торба. Железният обръч го притискаше и затрудняваше дишането му. И все пак Ихтиандър се чувствуваше почти щастлив след задушния трюм и вонещата бъчва.

От борда на кораба моряците наблюдаваха с изумление невиджано то зрелище. Минутите минаваха една след друга, а човекът, спуснат на морското дъно, не мислеше да излиза. Откачало на повърхността се издигаха мехурчетата въздух, но скоро изчезнаха.

– Акула да ме глътне, ако в гърдите му е останал въздух! Изглежда, че той се чувства като риба във вода – с учудване говореше един стар ловец, като се вираше във водата.

На морското дъно се виждаше ясно как младежът пълзи на колене.

– Това сигурно е „морският дявол“ – тихо продума морякът.

– Който и да е той, капитан Зурита се е добил с нещо много ценно – отговори щурманът. – Един такъв ловец може да замени десетина.

Слънцето приближаваше към своя зенит, когато Ихтиандър дръпна веригата, за да го изтеглят. Торбата му беше пълна с бисерни миди. Трябваше да я изпразни, за да продължи лова си. Моряците бързо изтеглиха на палубата необикновения ловец. Всички искаха по-скоро да разберат какъв беше уловът.

Обикновено оставяха бисерните миди да постоят няколко дни, за да изгният мекотелите – тогава бисерите се изваждат по-лесно, – но сега нетърпението на моряците и на самия Зурита беше голямо. И всички веднага се заловиха да разтварят мидите с ножовете си.

Когато привършиха работата си, моряците оживено заговориха

един през друг. На палубата цареше необикновена възбуда. Може би Ихтиандър бе имал щастието да намери хубаво място. Но неговият пръв улов надмина всички очаквания. Между извадените бисери имаше около двадесетина много тежки, с прекрасна форма и с извънредно нежни цветове. Този улов бе донесъл вече на Зурита цяло състояние. За един едър бисер можеше да се купи нова, прекрасна шхуна. Зурита бе вече на път да забогатее. Мечтите му се сбъдваха.

Зурита видя как моряците алчно гледат бисерите. Това не му хареса. Той побърза да пресипе бисерите в сламената си шапка и рече:

– Време е за закуска. А ти, Ихтиандър, си добър ловец. Имам една свободна каюта. Ще те настана там. В нея няма да ти бъде задушно. И ще поръчам за тебе голям цинков резервоар. Може би той няма и да ти потрябва, защото ще плуваш всеки ден в морето. Наистина – вързан, но какво да се прави? Иначе ще се гмурнеш при своите раци и няма да се върнеш.

Ихтиандър не желаше да разговаря със Зурита. Но щом бе пленник на този алчен човек, трябваше да помисли за сносно жилище.

– Резервоарът е по-добър от вонещата бъчва – каза той на Зурита. – За да не се задъхвам обаче, ще трябва често да сменяте водата.

– Колко често? – попита Зурита.

– На всеки половин час – отговори Ихтиандър. – Още по-добре е да има през цялото време текуща вода.

– Е, но ти, както виждам, веднага се възгордя! Похвалиха те и почваш вече да искаш много и да капризничиш.

– Това не са капризи – обиди се младежът. – Аз имам. Разберете, ако сложите една голяма риба във ведро, тя скоро ще умре. Рибата диша с кислорода, който се намира във водата, а аз... ами че аз съм една много голяма риба – с усмивка добави Ихтиандър.

– Колкото до кислорода – не съм осведомен, но че рибите умират, щом не им се сменя водата, това зная добре. Май че си прав. Но ако ангажирам хора, които да напмпват през цялото време вода в резервоарите, това ще ми излезе много скъпо – по-скъпо, отколкото струват твоите бисери. По този начин ти ще ме разориш!

Ихтиандър не знаеше цената на бисерите, не знаеше и това, че ловците и моряците работят на Зурита срещу нищожно възнаграждение. Младежът повярва на думите на Зурита и извика:

– Щом нямате сметка да ме държите, оставете ме да си отида в морето! – И Ихтиандър погледна към океана.

– Ех, че си и ти! – изсмя се високо Зурита.

– Моля ви! Аз доброволно ще ви нося бисери. Отдавна вече имам събрана ей такава купчина. – И Ихтиандър показа с ръка по палубата до коленете си. – Кръгли, гладки, един от друг по-хубави и всеки бисер едър колкото бобено зърно... Ще ви ги дам всичките, само ме пуснете.

Дъхът на Зурита секна.

– Приказки! – възрази той, като се мъчеше да говори спокойно.

– Аз никога още не съм лъгал – обиди се Ихтиандър.

– А къде се намира това твое съкровище? – попита Зурита, без да скрива вече вълнението си.

– В една подводна пещера. Никой освен мен и Лидинг не знае къде е тя.

– Лидинг ли? Кой е той?

– Моят делфин.

– Ах, така ли? – „Действително нещо фантастично“ – помисли си Зурита. – „Ако младежът казва истината, а предполагам, че не лъже, то това надминава всички мои мечти. Ще стана несметно богат. Ротшилдовци и Рокфелеровци ще бъдат сиромаси в сравнение с мен. А струва ми се, че на него може да се вярва. Дали да го освободя под честна дума?“

Но Зурита беше делови човек. Не беше привикнал да вярва на ничия дума. Той почна да обмисля как по-сигурно да се добере до съкровището на Ихтиандър. „Ако Гутиере се съгласи и помоли и Ихтиандър, той няма да ѝ откаже и ще донесе съкровището.“

– Може и да те пусна – каза Зурита, – но за известно време ще трябва да останеш при мене. Да. Имам причини за това. Мисля, че и ти няма да съжаляваш, че ще останеш. Засега, макар и против волята си, ти си мой гост и аз искам да направя така, че да ти бъде удобно тук. Може би вместо в резервоар, който ще бъде много скъп, по-добре ще е да те настаним в една голяма желязна клетка. Тя ще те пази от акулите и с нея ще те спускаме във водата.

– Да, но за мене е необходимо да бъда и на въздух.

– Добре тогава, понякога ще те изваждаме. Това ще ни излезе поевтино, отколкото да пълним с помпи резервоар. С една дума, ще уредим всичко и ти ще бъдеш доволен.

Зурита беше в прекрасно настроение. И – нещо нечувано – той заповяда да дадат на моряците по чаша ракия към закуската.

Заведоха отново Ихтиандър в трюма – резервоарът още не беше готов. Развълнуван, Зурита отвори вратата на капитанската каюта и спирайки се на прага, показа на Гутиере пълната си с бисери шапка.

– Аз помня обещанията си – започна той усмихнат, – жената обича бисерите, обича подаръците. За да намерим много бисери, трябва да имаме добър ловец. Ето защо плених Ихтиандър. Погледни – това е улов само от една сутрин.

Гутиере бегло погледна бисерите. Тя с мъка сподави едно неволно възклицание – толкова беше изненадана. Зурита обаче забеляза това и се засмя самодоволно.

– Ти ще бъдеш най-богатата жена в Аржентина, а може би и в цяла Америка. Ще имаш всичко. Ще ти построя дворец, на който и кралете ще завидят. А сега, като залог за бъдещето, приеми от мен половината от тези бисери.

– Не! Не ми трябва нито един от тези бисери, спечелени чрез пресъпление – рязко отговори Гутиере. – И, моля ви, оставете ме на мира!

Зурита беше смутен и разядосан. Той не очакваше такъв прием.

– Само две думи още. Вие не искате ли – за повече важност той премина на „вие“, – да освободя Ихтиандър?

Гутиере недоверчиво погледна Зурита, сякаш се опитваше да разбере каква нова хитрост е измислил.

– И после какво? – студено попита тя.

– Съдбата на Ихтиандър е във ваши ръце. Достатъчно е да пожелае той да донесе на „Медуза“ бисерите, които пази някъде под водата, и аз ще го пусна да върви, където си ще.

– Запомнете добре какво ще ви кажа. Не вярвам нито на една ваша дума. Вие ще получите бисерите и пак ще оковете във верига Ихтиандър. Това е също така вярно, както е вярно онова, че аз съм жена на най-лъжливия и вероломен човек. Запомнете го хубавичко и не се опитвайте никога да ме забърквате във вашите тъмни дела. И още веднъж ви казвам – оставете ме на мира!

Повече нямаше какво да се говори и Зурита излезе. В своята каюта той пресипа бисерите в малка торбичка, сложи я грижливо в един сандък, заключи го и излезе на палубата. Скарването с жена му не го огорчаваше много. Той се виждаше богат, заобиколен с почести.

Зурита беше застанал край борда, срещу фокмачтата. Мислите за бъдещото му богатство го вълнуваха приятно. Винаги бдителен, той не забеляза този път, че моряците тихичко се наговаряха нещо, събрани на групи. Да напуснат шхуната „Медуза“.

Зурита беше застанал край борда, срещу фокмачтата. По даден от шурмана знак няколко моряци изведнаж се нахвърлиха върху Педро. Те не бяха въоръжени, но в замяна на това пък бяха много. Оказа се обаче,

че не е така лесно да се справят с Педро. Двама моряци се вкопчиха отзад в гърба му. Зурита се измъкна от купчината, направи тичешком няколко крачки и с всичка сила се стовари назад, върху перилата на борда. Моряците със стон изпуснаха своята жертва и паднаха на палубата. Зурита се изправи и почна да отбива с юмруци нападението на новите си врагове. Той никога не се разделяше с револвера си, но атаката беше толкова неочаквана, че не успя да извади оръжието от кобура. Зурита бавно отстъпваше към фокмачтата и изведнаж ловко, като маймуна, се закатери по вантите. Един моряк го хвана за крака, но Зурита го ритна със свободния си крак в главата и зашеметеният моряк падна на палубата. Испанецът успя да се изкачи до марса и седна там, като ругаеше отвратително. Тук той се почувствува в относителна безопасност. Извади револвера си и извика:

– Ще пръсна главата на първия, който се осмели да се качи при мене!

Моряците шумяха долу и обсъждаха какво да предприемат понататък.

– В капитанската каюта има пушка! – крещеше шурманът, като се мъчеше да надвика другите. – Елате да разбием вратата!

Няколко моряци се отправиха към люка. „Изгубен съм“ – помисли Зурита, – „ще ме застрелят!“ Той погледна към морето, сякаш търсеше от него неочаквана помощ. И не вярвайки на очите си, Зурита видя, че една подводница пори гладката повърхност на океана и с необичайна бързина се приближава към „Медуза“.

„Само да не се потопи под водата!“ – помисли си Зурита. – „На мостика има хора. Възможно ли е да не ме забележат и да ни отминат?“

– Помощ! По-скоро! Ще ме убият! – извика Зурита с всичка сила.

Изглежда, че от подводницата го забелязаха. Без да забавя ход, тя продължаваше да се носи право към „Медуза“.

От люка на шхуната се подадоха първите въоръжени моряци. Те изтичаха на палубата и се спряха нерешително. Към „Медуза“ се приближаваше въоръжена подводница, по всяка вероятност – военна. Не биваше да убиват Зурита пред очите на тези неканени свидетели.

Зурита тържествуваше. Но тържеството му не бе за дълго. На мостика на подводницата стояха Балтазар и Кристо, а до тях – висок човек с голям гърбав нос и орлови очи. Той извика високо от палубата на подводницата:

– Педро Зурита! Предайте незабавно отвлечения от вас Ихтиандър! Давам ви пет минути или ще изпратя на дъното вашата шхуна!

„Предатели!“ – помисли Зурита, като хвърли пълен с ненавист поглед към Кристо и Балтазар. – „Но по-добре е да изгубя Ихтиандър, отколкото собствената си глава.“

– Ей сега ще го доведе – рече Зурита и заслиза по вантите. Моряци-те вече бяха разбрали, че трябва да бягат. Те бързо спущаха лодки, хвърляха се във водата и плуваха към брега. Всеки от тях се грижеше само за себе си.

Зурита изтича по трапа в каютата си, извади бързо торбичката с бисерите, мушна я в пазвата си, грабна няколко ремъка и една кърпа. В следващата минута той отвори вратата на каютата, където се намираше Гутиере, вдигна я на ръце и я изнесе на палубата.

– Ихтиандър не се чувствава добре. Ще го намерите в каютата – рече Зурита, без да изпуска Гутиере. После изтича към борда, сложи я в една лодка, спусна лодката в морето и скочи в нея. Сега подводницата не можеше да преследва лодката, беше твърде плитко. Но Гутиере бе видяла вече Балтазар върху палубата на подводницата.

– Татко, спаси Ихтиандър! Той се намира...

Но тя не можа да се доизкаже. Зурита ѝ запуши устата с кърпата и сега бързаше да ѝ завърже ръцете с ремъка.

– Пуснете жената! – викна Салватор, като видя постъпката му.

– Тази жена е моя съпруга и никой няма право да се бърка в работите ми! – извика в отговор Зурита, като действуваше усилено с греблата.

– Никой няма право да се отнася така с една жена – възмутено извика Салватор. – Спрете или ще стрелям.

Но Зурита продължаваше да гребе.

Салватор стреля с револвера си. Куршумът се удари в борда на лодката. Зурита вдигна Гутиере вред себе си, за да се защити с тялото ѝ, и извика:

– Продължавайте!

Гутиере се мятеше в ръцете му.

– Страшен негодник! – промълви Салватор, като отпусна оръжието.

Балтазар се хвърли от мостика на подводницата и се опита да настигне с плуване лодката. Но Зурита вече беше до брега. Той загреба усилено и скоро една вълна изхвърли лодката на песъчливия бряг. Педро грабна Гутиере и изчезна зад крайбрежните скали.

Като видя, че не може да стигне Зурита, Балтазар заплува към шхуната и по котвената верига се покатери на палубата. Той слезе по трапа и почна да търси Ихтиандър. Обиколи целия кораб, включително и трюма. На шхуната не беше останал никой.

– Ихтиандър го няма на шхуната! – извика Балтазар на Салватор.

– Но той е жив и трябва да е някъде тук! Гутиере каза: „Ихтиандър се намира...“ Ако този разбойник не й беше запушил устата, ние щяхме да знаем къде да го търсим – каза Кристо.

Оглеждайки морската повърхност, Кристо забеляза, че от водата стърчат върховете на мачти. Навярно тук неотдавна е потънал кораб. Дали Ихтиандър не се намира на този потънал кораб?

– Може би Зурита е изпратил Ихтиандър да търси ценности в потъналия кораб? – каза Кристо.

Балтазар вдигна веригата с обръч на края, която лежеше на палубата.

– Изглежда, че Зурита е спуснал Ихтиандър вързан с тази верига. Без верига той би избягал. Не, той не може да се намира на потъналия кораб.

– Да – замислено продума Салватор. – Ние победихме Зурита, но не намерихме Ихтиандър.

ПОТЪНАЛИЯТ КОРАБ

Преследвачите на Зурита не знаеха за станалите тази сутрин събития на „Медуза“.

Цяла нощ моряците се наговаряха, а на разсъмване взеха решение: при първия удобен случай да нападнат Зурита, да го убият и да завладеят Ихтиандър и шхуната.

Рано сутринта Зурита стоеше на капитанския мостик. Вятърът беше утихнал и „Медуза“ бавно се придвижваше напред с не повече от три възли в час. Зурита се взираше в някаква точка в океана. С бинокъла си той различи радиомачтите на потънал кораб.

След малко Зурита забеляза един спасителен пояс, който плаваше на повърхността. Той нареди да спуснат лодка и да уловят пояса. Когато извадиха пояса, Зурита прочете на него „Мафалду“.

„Мафалду“ потънал? – изненада се Зурита. Той знаеше този голям американски пощенско-пътнически параход. На такъв параход сигурно има немалко ценни неща. „Какво би било, ако Ихтиандър ги извади от потъналия параход? Едва ли... Ако пък спуснем Ихтиандър без вериги, той няма да се върне...“

Зурита се замисли. В душата му се бореха алчността и страхът да не загуби Ихтиандър.

„Медуза“ бавно се приближаваше към стърчащите над водата мачти. Моряците се струпаха в края на борда. Вятърът утихна съвсем. „Медуза“ спря.

– Едно време аз служех на „Мафалду“ – рече един от моряците. – Голям, хубав параход. Цял град. А пасажерите му – все богати американци.

„«Мафалду» е потънал, навярно без да успее да съобщи по радиото за своята гибел – разсъждаваше Зурита. – Може би радиостанцията му е била повредена. В противен случай от всички околни пристанища щяха да надойдат светкавично бързоходни катери, скутери, яхти, а на тях – представители на властта, кореспонденти, фотографи, кинооператори, журналисти, водолази! Не бива да се бавим. Ще трябва да пуснем Ихтиандър без верига. Друг изход няма. Но как да го заставим да се върне обратно? И ако рискуваме, не е ли по-добре да го изпратим за откупа – съкровището от бисери? Но дали това съкровище е наистина толкова скъпо? Не преувеличава ли Ихтиандър?“

Разбира се, най-добре би било Зурита да се сдобие и със съкровището, и с богатствата, погребани на „Мафалду“. Бисерното съкровище няма да му избяга, него никой няма да намери без Ихтиандър, стига самият Ихтиандър да остане в ръцете му. А след няколко дни или може би и след няколко часа богатствата на „Мафалду“ ще станат вече недостъпни.

„И така – най-напред «Мафалду»“ – реши Зурита. Той заповяда да хвърлят котва. После слезе в каютата си, написа някаква бележка и с това листче влезе в каютата на Ихтиандър.

– Можеш ли да четеш, Ихтиандър? Гутиере ти изпрати една бележка.

Ихтиандър бързо пое бележката и прочете:

„Ихтиандър! Изпълни молбата ми. Близко до «Медуза» се намира един потънал параход. Спусни се в морето и донеси от кораба всичко ценно, което намериш там. Зурита ще те пусне без верига, но ти трябва да се върнеш на ту на «Медуза». Направи това заради мене, Ихтиандър, и скоро ще получиш свобода. Гутиере.“

Ихтиандър никога не беше получавал писма от Гутиере и не познаваше почерка ѝ. Той се зарадва много, когато получи бележката, но веднага се замисли. Ами ако това е някаква хитрост на Зурита?

– Защо Гутиере не ме помоли сама? – попита Ихтиандър, като посочи бележката.

– Тя не се чувствава добре – отговори Зурита, – но ти ще я видиш,

щом се върнеш.

– Защо ѝ е на Гутиере всичко това? – все още недоверчиво попита Ихтиандър.

– Ако беше истински човек, ти нямаше да задаващ такива въпроси. Коя жена не иска да се облича красиво и да носи скъпи украшения? Но за това са нужни пари. А в потъналия кораб лежат много пари. Сега те не принадлежат на никого – защо да не ги вземеш за Гутиере? Най-важното е да се намерят златните монети. Там трябва да има пощенски кожени торби. Освен това пътниците сигурно имат златни вещи, пръстени...

– Вие да не мислите, че аз ще почна да претърсвам трупове? – с негодувание попита Ихтиандър. – И изобщо аз не ви вярвам. Гутиере не е алчна, тя не може да ме изпраща за такова нещо...

– По дяволите! – извика Зурита. Той разбираше, че неговият план ще пропадне, ако не успее веднага да убеди Ихтиандър.

Зурита успя да се овладее, разсмя се добродушно и каза:

– Виждам, че човек не може да те излъже. Налага се да бъда откровен с тебе. И така, слушай: Не Гутиере иска да има златото от „Мафалду“, а аз. Това ще повярваш ли?

Ихтиандър неволно се усмихна.

– Напълно.

– Отлично! Ето че започваш да ми вярваш – значи ще се споразумеем. Да, аз искам това злато. И ако на „Мафалду“ то е толкова, колкото струва твоето бисерно съкровище, ще те пусна в океана веднага щом ми го донесеш. Но ето къде е нещастieto: нито ти вярваш напълно на мене, нито аз на тебе. Страхувам се, че ако те пусна във водата без верига, ти ще се гмурнеш и...

– Ако дам дума, че ще се върна, ще я съържа.

– Не съм имал още случай да се убедя в това. Ти не ме обичаш и аз няма да се изненадам, ако не съдържиш думата си. Но ти обичаш Гутиере и ще изпълниш онова, което тя поиска от теб. Така ли е? Ето защо аз се уговорих с нея. Тя, разбира се, иска да те освободя. Затова написа бележката и ми я даде в желанието си да облекчи твоя път към свободата. Сега ясно ли ти е всичко?

Всичко, което казваше Зурита, изглеждаше на Ихтиандър убедително и правдоподобно. Но той не забеляза, че Зурита му обеща да го пусне на свобода само тогава, когато види, че златото на „Мафалду“ е толкова, колкото струва неговото бисерно съкровище...

„Защото, за да ги сравним – разсъждаваше Зурита наум, –

Ихтиандър ще трябва да донесе бисерите си; аз ще поискам от него това. А тогава в мои ръце ще се окажат и златото на «Мафалду», и бисерното съкровище на самия Ихтиандър.“

Но Ихтиандър не можеше да знае мислите на Зурита. Откровеността на Зурита го убеди и Ихтиандър помисли малко и се съгласи. Зурита въздъхна с облекчение. „Няма да ме измами“ – помисли си той.

– Да вървим по-скоро!

Ихтиандър бързо се качи на палубата и се хвърли в морето. Моряците видяха, че Ихтиандър скача в морето без верига. Те веднага разбраха, че той отива за потъналите богатства на „Мафалду“. Нима Зурита ще завладее сам всичките богатства? Не биваше повече да чакат и затова те се нахвърлиха върху него.

В същото време, когато екипажът преследваше Зурита, Ихтиандър разглеждаше потъналия параход. През огромния люк на горната палуба младежът се спусна долу, над трапа, който напомняше стълба на богата къща, и попадна в един обширен коридор. Тук беше почти тъмно. Само през разтворените врати проникваше слаба светлина.

Ихтиандър мина през една от тези отворени врати и се озова в някакъв салон. Големи, кръгли илюминатори осветяваха бледо огромната зала, която можеше да събере неколкостотин души. Ихтиандър приседна на разкошния полилей и се огледа наоколо. Пред очите му се откри странно зрелище.

Дървени столове и малки масички бяха изплували нагоре и се поклащаха близо до тавана. На малка естрада се намираше роял с вдигнат капак. Меки килими застилаха пода. Лакираната облицовка на стените от червено дърво тук-там се беше изкорубила. Край една от стените бяха наредени палми.

Ихтиандър се отблъсна от полилея и заплува към палмите.

Изведнъж се спря смяян. Срещу него плуваше някакъв човек, който повтаряше собствените му движения. „Огледало“ – досети се Ихтиандър. Това огромно огледало заемаше цялата стена и отразяваше мътно във водата вътрешната уредба на салона.

Тук беше излишно да се търсят ценности. Ихтиандър изплува в коридора, спусна се една палуба по-ниско и влезе в също такова огромно като салона помещение – очевидно ресторант. По тезгяха и полиците на бюфета и на пода до тях се търкаляха бутилки с вино, буркани с консерви, кутии. От налягането на водата много запушалки бяха вкарани вътре в бутилките, а тенекените кутии бяха смачкани. Масите си стояха сервирани, но част от съдовете и сребърните прибори се търкаляха по пода.

Ихтиандър почна да се промъква из каютите.

Той посети няколко от тях, обзаведени по последна дума на американския комфорт, но не видя нито един труп. Само в една от каютите на третата палуба съгледа подпухнал труп, който се полюляваше до тавана. „Сигурно повечето са се спасили с лодки“ – помисли Ихтиандър.

Като се спусна обаче още по-надолу, до палубата, където пътуваха пасажерите от трета класа, младежът видя ужасна картина: в тези каюти бяха останали мъже, жени и деца. Тук имаше трупове на бели, на китайци, негри и индианци.

Екипажът на парахода се беше стремил преди всичко да спаси богатите пътници от първа класа, а всички други бе изоставил на произвола на съдбата. В някои каюти Ихтиандър не можа да проникне; вратите бяха плътно задръстени с трупове. Обхванати от паника, хората са се блъскали един друг, струпвали са се пред изходите, като са си пречили взаимно, и по такъв начин са отрязали последния си път за спасение.

В дългия коридор бавно се полюляваха хора. Водата бе проникнала през отворените илюминатори и разклащаше подпухналите тела на удавниците. На Ихтиандър му стана страшно и той побърза да се отдалечи от това подводно гробище.

„Нима Гутiere не знае къде ме изпраща?“ – размишляваше Ихтиандър. Нима тя може да накара него, Ихтиандър, да обръща джобовите на удавниците и да отваря куфарите им? Не, тя не би могла да направи това! Ясно е, че той отново се е хванал на въдицата на Зурита. „Ще изплувам на повърхността – реши Ихтиандър – и ще настоя Гутiere да излезе сама на палубата и да потвърди молбата си.“

Младежът се носеше плавно като риба по безкрайните проходи от палуба към палуба и скоро се изкачи на повърхността. Той бързо се приближи до „Медуза“.

– Зурита! – извика той – Гутiere!

Но никой не му отговори. Безмълвната „Медуза“ леко се полюляваше над вълните.

„Къде ли са изчезнали? – помисли младежът. – Какво ли друго замисля Зурита?“ Ихтиандър предпазливо доплува до шхуната и се изкачи на палубата.

– Гутiere! – извика той още веднъж.

– Тука сме! – чу младежът гласа на Зурита, който едва долиташе от брега.

Ихтиандър се огледа и видя Зурита, който предпазливо надничаше от крайбрежните храсти.

– Гутиере се разболя! Ела тук, Ихтиандър! – викаше Зурита.

Гутиере е болна! Той ей сега ще я види. Ихтиандър скочи във водата и заплува бързо към брега. Младежът се беше вече показал на повърхността, когато чу приглушения глас на Гутиере:

– Зурита лъже! Бягай, Ихтиандър!

Младежът бързо се обърна и заплува под водата. Когато се отдалечи достатъчно от брега, той се показа на повърхността и погледна към брега. Видя, че там се мярна нещо бяло. Може би Гутиере приветствува неговото избавление? Дали ще я види някога?...

Ихтиандър бързо заплува към открито море. В далечината се виждаше някакъв малък плавателен съд. Заобиколен с пяна, той се насочваше на юг, порейки водата с острия си нос.

„По-далеч от хората“ – помисли Ихтиандър, гмурна се дълбоко и изчезна под водата.

ТРЕТА ЧАСТ

НОВОПОЯВИЛИЯТ СЕ БАЩА

След несполучливото пътешествие с подводницата Балтазар изпадна в крайно мрачно настроение. Не откриха Ихтиандър, а Зурита изчезна някъде заедно с Гутиере.

– Проклети бели хора! – мърмореше старецът, седнал самотен в магазинчето си. – Прогониха ни от нашата земя и ни превърнаха в свои роби. Осакатяват децата ни и отвлечат дъщерите ни. Искат да ни изтребят до един!

– Здравей, братко! – чу Балтазар гласа на Кристо. – Нося ти новина! Голяма новина! Ихтиандър си дойде.

– Какво?! – скочи веднага Балтазар. – Разправяй по-скоро!

– Ще ти разправа, само не ме прекъсвай, защото ще забравя какво исках да кажа. Ихтиандър си дойде. Тогава съм бил прав – той наистина бил на потъналия кораб. Когато сме се отдалечили, Ихтиандър изплувал и се отправил към къщи.

– Но къде е той? У Салватор ли?

– Да, у Салватор.

– Ще отида при него, при Салватор, и ще поискам да ми върне сина...

– Няма да ти го даде! – възрази Кристо. – Салватор забранява на Ихтиандър да плува в океана. Понякога аз скришом му позволявам...

– Ще ми го даде! Ако не ми го даде, ще убия Салватор. Да вървим веднага.

Кристо изплашено замаха с ръце.

– Почакай поне до утре. Едва измолих от Салватор разрешение да навестя „внучката“ си. Салватор е много подозрителен. Гледа те в очите, сякаш с нож те реже. Моля ти се, почакай до утре.

– Добре. Ще дойда утре при Салватор. А сега ще отида нататък, към залива. Може би поне отдалеч ще видя в морето сина си.

Балтазар прекара цялата нощ на една скала край залива, втренчил поглед във вълните. Морето беше бурно. Яростните пориви на студения южен вятър свличаха пяната от гребените на вълните и я разхвърляха по крайбрежните скали. На брега гърмеше прибойт. Луната плуваше сред бързо летящите по небето облаци и ту осветяваше вълните, ту пак се

скриваше. Колкото и да се мъчеше, Балтазар не можеше да види нищо в разпенения океан. Вече се разсъмна, а той все още седеше неподвижно на крайбрежната скала. От тъмен, океанът посивя, но си остана все така пустинен и безлюден.

И изведнаж Балтазар трепна. Неговите зорки очи забелязаха някакъв предмет, който се люлееше на вълните. Човек? Може би удавник! Не, той лежи спокойно по гръб, сложил ръце на тила си. Нима е той?

Балтазар не се излъга. Това беше Ихтиандър.

Старецът стана, притисна ръце към гърдите си и извика:

– Ихтиандър! Сине мой! – После вдигна ръце и се хвърли в морето.

Скочил от скалата, той се гмурна дълбоко. А когато изплува на повърхността, нямаше вече никого. Борейки се отчаяно с вълните, Балтазар се гмурна още веднъж, но една огромна вълна го грабна, преобърна го, изхвърли го на брега и се отдръпна с глух ропот.

Целият мокър, Балтазар се изправи, огледа вълните и тежко въздъхна. „Да не би така да ми се е сторило?“

Когато вятърът и слънцето изсушиха дрехите на стареца, той тръгна към стената, която пазеше владенията на Салватор, и почука на желязната врата.

– Кой е там? – попита негрът, като надникна през полуотворената шпионка.

– При доктора, по важна работа.

– Докторът не приема никого – отговори негрът и прозорчето се затвори.

Балтазар продължи да чука, да вика, но никой не му отвори вратата. Отвътре долиташе само застрашителният лай на кучетата.

– Ще те науча аз тебе, проклети испанецо!... – закани се Балтазар и се отправи към града.

Недалеч от зданието на съда се намираше пулкерията „Палма“ – ниско, старинно бяло здание с дебели каменни стени. Пред входа му имаше малка тераса, покрита с раирана тента, където бяха наредени масички и кактуси в сини емайлирани вази. Терасата се оживяваше само вечер. През деня посетителите предпочитаха да седят в прохладните нишечки стаи. Пулкерията беше нещо като отделение на съда. През време на съдебните заседания тук идваха ищци, ответници, свидетели и обвиняеми, незадържани още под стража.

Тук, сръбвайки си от време на време вино или пулке, те предпочитаха да прекарат отегчителните часове, докато не дойде техният ред. Едно пъргаво хлапе, което постоянно сновеше между сградата на съда и

„Палма“, съобщаваше какво става в съда. Това беше удобно. Тук се тълпяха и подозрителни прошенописци по делата, и лъжесвидетели, които открито предлагаха услугите си.

Балтазар беше идвал много пъти в „Палма“ във връзка с работата си в магазинчето. Той знаеше, че тук може да срещне човека, който му е необходим в момента, че може да напише заявление. Ето защо Балтазар тръгна към „Палма“.

Той бързо премина през терасата, влезе в хладния хол, вдъхна с удоволствие прохладата, изтри потта от челото си и попита завъртялото се край него хлапе:

– Лара тук ли е?

– Дон Флорес де Лара е тук и седи на своето място – живо отговори момчето.

Този, когото нарекоха с гръмкото име дон Флорес де Лара, беше някога дребен съдебен чиновник – изгонен за подкуп. Сега той имаше много клиенти: всички, които водеха съмнителни дела, охотно се обръщаха към този велик магистрат. Обръщал се беше към него и Балтазар.

Лара седеше пред една масичка край готически прозорец с широка подпрозоречна дъска. На масичката пред прошенописеца имаше канче с вино и дебела, протритата от дълга употреба адвокатска чанта. Винаги готовата му за работа автоматична писалка бе закачена на джобчето на изтъквания му масленозелен костюм.

Лара беше дебел, плешив, със зачервени бузи и нос, голобрад и горд. Повяващият от прозореца ветрец повдигаше силно оределите му посивели коси. Дори председателят на съда не можеше да приема клиентите си с по-голямо величие.

Щом видя Балтазар, Лара небрежно му кимна с глава, посочи със замах плетеното кресло срещу себе си и рече:

– Моля, седнете. Какво ви води при мене? Не искате ли вино? Пулке?

Обикновено поръчваше той, а плащаше клиентът. Балтазар сякаш не го чу.

– Голямо нещо, важно нещо, Лара.

– Дон Флорес де Лара – поправи го прошенописецът, като отпи от канчето.

Но Балтазар не обърна внимание на поправката.

– В какво се състои вашата работа?

– Ти знаеш, Лара...

– Дон Флорес де...

– Остави тези фокуси за новациите! – сърдито подвикна Балтазар. – Работата е сериозна.

– Тогава казвай по-скоро – вече с друг тон отговори Лара.

– Ти знаеш ли „морския дявол“?

– Не съм имал честта да се запозная лично, но много съм слушал за него – отново по навик отговори важно Лара.

– Тогава чуй! Този, когото наричат „морския дявол“, е моят син Ихтиандър.

– Не може да бъде... – извика Лара. – Ти, Балтазар, здравата си пийнал!

Индианецът удари с юмрук по масата.

– От вчера не съм сложил капка в устата си освен няколко глътки морска вода.

– Значи положението е още по-лошо...

– Да съм полудял ли? Не, с ума съм си! Мълчи и слушай.

И Балтазар разказа на Лара цялата история. Лара слушаше индианеца, без да пророни дума. Посивелите му вежди се издигаха все по-нагоре. Най-после той не издържа, забрави цялото си олимпийско величие, удари с тлъстата си длан по масата и извика:

– Хиляди дяволи!

Дотича момче в бяла престилка и с мръсна салфетка.

– Какво ще заповядате?

– Две бутилки сотерне¹¹ с лед! – И като се обърна към Балтазар, Лара каза:

– Великолепно! Прекрасна работица! Нима ти сам си я измислил? Макар че, откровено казано, най-слабото място тук е твоето бащинство.

– Ти съмняваш ли се? – Балтазар дори пламна от гняв.

– Хайде, хайде, не се сърди, старче! Ами че аз говоря само като юрист, преценявайки тежестта на съдебните доказателства; те са слабички. Но и това може да се поправи. Да. И да се спечелят много пари.

– Аз искам сина си, а не пари! – възрази Балтазар.

– Парите трябва да се вземат и особено на тези, чието семейство се увеличава, като при тебе – поучително каза Лара и присвивайки лукаво очи, продължи: – Най-ценното и най-надеждното в цялата работа около Салватор е това, че ние сме успели да узнаем с какви опити и операции се занимава той. Можем така да го притиснем, че от този златен чувал – Салватор – пезетите ще се посипят като презрели портокали в силна

---

11. Сотерн – вид бяло вино.

буря.

Балтазар допря леко устни до чашата с вино, наляно от Лара, и каза:

– Аз искам да ми върне сина. Ти трябва да ми напишеш заявление, за да дадем под съд Салватор.

– Нищо подобно! В никакъв случай! – почти изплашено възрази Лара. – Да почнем с това, значи да развалим цялата работа. С това трябва само да завършим.

– А какво ще ме посъветваш?

– Първо – Лара подви дебелия си пръст, – ние ще изпратим на Салватор едно писмо, написано с най-изискани фрази. Ще му съобщим, че ни са известни всички негови незаконни операции и опити. И ако той иска да не се придава гласност на тази работа, трябва да ни плати една кръгличка сума. Сто хиляди. Да, сто хиляди – това е най-малкото. – Лара въпросително погледна Балтазар.

Балтазар намръщено мълчеше.

– Второ – продължи Лара. – Когато получим посочената сума, а ние ще я получим, изпращаме на професор Салватор второ писмо, с още позискан стил. Ще му съобщим, че се е намерил истинският баща на Ихтиандър и че притежаваме безспорни доказателства за това. Ще му пишем, че бащата иска да си получи сина и няма да се спре пред съдебен иск, при който ще се разкрие как Салватор е осакатил Ихтиандър. Ако Салватор желае да предотврати съдебното дело и да остави при себе си детето, той е длъжен да заплати на посочените от нас лица в определено място и време един милион долара.

Но Балтазар не слушаше. Той грабна една бутилка и понечи да я хвърли върху главата на прошенописеца. Лара никога още не бе виждал Балтазар толкова разгневен.

– Не се сърди. Чакай, аз се пошегувах. Остави бутилката, ти казвам! – извика Лара, като криеше с ръка лъскавия си череп.

– Ти!... Ти!... – крещеше вбесеният Балтазар. – Ти ми предлагаш да продам родния си син, да се откажа от Ихтиандър! Ти нямаш ли сърце? Ти не си човек, а скорпион, тарантул, ти не познаваш бащинските чувства!

– Пет! Пет! Пет! – развика се Лара, ядосан на свой ред. – Пет бащински чувства! Петима сина имам! Пет дяволчета от всички големини! Пет уста! Зная, разбирам, чувствавам! Няма да ти избяга и твоят. Въоръжи се само с търпение и ме изслушай докрай.

Балтазар се успокои. Той остави бутилката на масата, наведе глава

и погледна Лара.

– Добре, говори!

– А така! Салватор ще ни плати един милион. Това ще бъде зестра за твоя Ихтиандър. Е, и на мене все нещичко ще ми се падне. За труда и авторското право за идеята – някакви си стотина хиляди. Ще се разбера с тебе. Салватор ще плати един милион. Главата си залагам! А щом плати...

– Ще го дадем под съд.

– Още мъничко търпение. Ще направим предложение на издателите и редакторите на най-големия вестникарски концерн да ни се плати, е, да речем, около двадесет-тридесет хиляди – ще ни послужат за дребни разходи – срещу нашето съобщение за едно извънредно сензационно престъпление. Може би ще получим нещо и от безотчетните суми на тайната полиция. Ами че от такава работа полицейските агенти могат да направят кариера. Когато измъкнем всичко, което може да се получи от случая със Салватор, тогава върви, ако искаш, в съда, позовавай се на родителските си чувства и дано ти помогне Темида да докажеш своите права и да получиш в бащинските си обятия своя мил син.

Лара изпи на един дъх виното, тропна силно с чашата по масата и победоносно изгледа Балтазар.

– Какво ще кажеш, а?

– Аз не ям, не спя по цели нощи. А ти предлагаш да протакаме безкрайно работата – почна Балтазар.

– Но в името на какво правя това?... – прекъсна го разпалено Лара.

– В името на какво? В името на милиони! Милиони! Нима не можеш да разбереш? Нали си живял досега двадесет години без Ихтиандър?

– Живял съм. А сега... С една дума, пиши заявление до съда.

– Той действително е пощурял! – извика Лара. – Опомни се, ела на себе си, вразуми се, Балтазар! Разбери! Милиони! Пари! Злато! Можеш да купиш всичко на света. Най-хубавия тютюн, автомобил, двадесет шуни, ей тази пулкерия например...

– Пиши заявление до съда или ще се обърна към другото – решително заяви Балтазар.

Лара разбра, че е безполезно повече да възразява. Той поклати глава, въздъхна, извади от протритата си адвокатска чанта хартия и измъкна от страничния си джоб автоматичната писалка.

След няколко минути съдебната тъжба против Салватор, присвоил незаконно и осакатил сина на Балтазар, беше написана.

– За последен път ти казвам: опомни се! – рече Лара.

– Дай – каза индианецът и протегна ръка за тъжбата.

– Подай я на главния прокурор. Знаеш, нали? – посъветва клиента си Лара и измърмори под носа си: „Да се спънеш на стълбата дано и да си чупиш крака!“

На излизане от прокурора Балтазар се сблъска по голямата бяла стълба със Зурита.

– Ти какво правиш тук? – попита Зурита и подозрително погледна индианеца. – Да не си се оплаквал от мене?

– От всички ви трябва да се оплачем – отговори Балтазар, като имаше предвид испанците, – но няма на кого. Къде криеш дъщеря ми?

– Как смееш да се обръщаш към мене на „ти“! – избухна Зурита. – Ако не беше баща на жена ми, бих те пребил с бастуна си.

Зурита грубо отстрани Балтазар от пътя си, изкачи се по стълбата и изчезна в една голяма дъбова врата.

ЮРИДИЧЕСКИ КАЗУС

Прокурорът на Буенос Айрес бе посетен от рядък гост – настоятеля на местната катедрала епископ Хуан де Гарсиласех. Прокурорът – дебел, нисък, пъргав човек с плувнали в тлъстина очички, с ниско остриган коса и боядисани мустаци – стана от креслото си, за да поздрави епископа. Домакинът грижливо настани скъпия гост в тежкото кожено кресло до своето бюро.

Епископът и прокурорът никак не си приличаха. Лицето на прокурора беше месесто и червено, с дебели устни и широк, крушовиден нос. Пръстите на ръцете му напомняха къси дебели пънчета, а копчетата върху кръглия му корем всяка минута заплашваха да се откъснат, безсилни да удържат люлеещата се маса от тлъстаци. Лицето на епископа поразяваше със своята слабост и бледност. Сухият, гърбав нос, острата брадичка и тънките, почти сини устни му придаваха типичния облик на йезуит. Епископът никога не гледаше събеседника си в очите, но въпреки това го наблюдаваше зорко. Влиянието му беше огромно и той с удоволствие се откъсваше от духовните си занимания, за да ръководи някоя сложна политическа игра. Като се ръкува с домакина, епископът не закъсня да премине към целта на своето посещение.

– Бих искал да зная докъде е стигнало следствието около професор Салватор? – тихо попита епископът.

– А, и вие ли, ваше преосвещенство, се интересувате от това дело! –

любезно възкликна прокурорът. – Да, това е изключителен процес! – После взе една дебела папка, запрелиства я и продължи: – По донесение на Педро Зурита ние направихме обиск в дома на професор Салватор. Думите на Зурита, че Салватор е извършвал необикновени операции върху животни се потвърдиха напълно. В градините на Салватор намерихме истинска фабрика за животни-изроди. Това е нещо изумително? Салватор например...

– За резултатите от обиска аз зная от вестниците – меко го прекъсна епископът. – Какви мерки взехте по отношение на самия Салватор? Той арестуван ли е?

– Да, арестуван е. Освен това ние доведохме в града, в качеството на веществено доказателство и на свидетел на обвинението, един младеж на име Ихтиандър – тъй наречен „морски дявол“. Кой би помислил, че знаменитият „морски дявол“, който ни занимаваше толкова дълго, ще се окаже един от изродите на Салваторовата менажерия? Сега експерти, професори от университета, се занимават с проучването на всички тези изроди. Ние не можехме, разбира се, да пренесем в града цялата менажерия, всички тези веществени доказателства. Но доведохме Ихтиандър и го сложихме в сутерена на съда. Той ни причинява немалко грижи. Представете си, наложили се да му построим един голям резервоар, тъй като той не може да живее без вода. И действително Ихтиандър се чувствуваше много зле. Очевидно Салватор е извършил някакви необикновени изменения в неговия организъм, които са превърнали младежа в човек-амфибия. Нашите учени изясняват този въпрос.

– Аз се интересувам повече от съдбата на Салватор – все така тихо проговори епископът. – По кой член от закона ще бъде привлечен към отговорност? И какво е вашето мнение: ще бъде ли осъден?

– Случаят Салватор е рядък юридически казус – отговори прокурорът. – Да си призная, аз още не съм решил как да квалифицирам това престъпление. Най-лесното, разбира се, би било да се обвини Салватор в извършването на незаконни вивисекции и в осакатяване на този младеж...

Епископът се намръщи:

– Вие смятате, че във всички тези действия на Салватор няма елементи на престъпление?

– Престъпление има или ще има, но какво? – продължи прокурорът. – До мене е подадено още едно заявление – от някакъв индианец Балтазар. Той твърди, че Ихтиандър е негов син. Доказателствата са доста слаби, но ние може би ще съумеем да използваме този индианец като

свидетел на обвинението, ако експертите установят, че Ихтиандър е действително негов син.

– Значи в най-добрия случай Салватор ще бъде обвинен само в нарушение на професионалните си задължения и ще го съдят единствено за това, че е направил операция на детето без разрешението на неговия родител?

– И може би за нанасяне на телесна повреда. Това е вече по-сериозно. Но в това дело има още едно усложняващо обстоятелство. Експертите – наистина това още не е окончателното им заключение – намират, че един нормален човек не би могъл дори и да помисли да осакатява така животните и да извърши такава необикновена операция. Салватор може да бъде признат от вещите лица за невменяем, като душевно болен.

Епископът седеше мълчаливо, стиснал тънките си устни и вперил поглед в ъгъла на масата. После той проговори съвсем тихо:

– Не очаквах това от вас.

– Кое, ваше преосвещенство? – попита озадачен прокурорът.

– Дори вие, блюстителят на правосъдието, сякаш оправдавате действията на Салватор и намирате, че операциите му не са лишени от целесъобразност.

– Но какво лошо има в това?

– И сте затруднен да определите какво престъпление е извършено. Съдът на църквата – небесният съд – гледа на деянията на Салватор другояче. Позволете ми да ви се притека на помощ и да ви дам съвет.

– Моля – смутено каза прокурорът.

Епископът заговори тихо, като постепенно повишаваше глас, сякаш беше проповедник или обвинител:

– Вие казвате, че постъпките на Салватор не са лишени от целесъобразност? Смятате, че животните и човекът, осакатени от него, са придобили дори някои преимущества, които не са имали дотогава? Какво значи това? Нима творецът е създал хората несъвършени? Нима е необходима някаква намеса на професор Салватор, за да се придаде завършен вид на човешкото тяло?

Прокурорът седеше неподвижен, с наведени очи. Пред лицето на църквата той се оказа в положението на обвиняем. Това беше съвсем неочаквано за него.

– Нима сте забравили какво е казано в священото писание, в книгите на Битието, глава първа, стих двадесет и шести: „И рече бог: ще сътворим човека по наш образ и подобие“ – и по-нататък – стих двадесет и седми: „И сътвори бог човека по свой образ и подобие“. И Салватор

дръзва да изопачи този образ и подобие, а вие – дори вие! – намирате това за целесъобразно!

– Простете ми, свети отче... – можа само да продума прокурорът.

– Не е ли намерил бог своето творение за прекрасно – вдъхновено продължаваше епископът, – завършено? Вие помнете добре всички параграфи на човешките закони, но забравяте параграфите на Божиите закони. Спомнете си тогава тридесет и първи стих от същата първа глава на Битието: „И видя бог всичко, което беше създал, и всичко беше хубаво.“ А вашият Салватор смята, че трябва нещо да поправи, да преправи, да осакатява, че хората трябва да бъдат земноводни същества – и вие също намирате всичко това за остроумно и целесъобразно? Нима това не е богохулство? Не е светотатство? Не е кощунство? Или гражданските закони вече не наказват у нас религиозните престъпления? Какво ще стане, ако всички почнат да повтарят след вас: „Да, човек е зле сътворен от бога. Трябва да дадем човека на доктор Салватор, за да го преработи!“ Нима това не е чудовищно посегателство срещу религията?... Бог е намирал за хубаво всичко, което е създал – всички свои творения. А Салватор започва да мести главите на животните, да променя кожата им, да създава наистина нечестиви чудовища, сякаш за да се подиграе над създателя. И вие се затруднявате да намерите в деянията на Салватор елемент на престъпление?

Епископът спря. Той остана доволен от впечатлението, което неговата реч направи на прокурора, замълча за малко и отново заговори тихо, повишавайки постепенно глас:

– Аз казах, че мене повече ме интересува съдбата на Салватор. Но нима мога да се отнеса равнодушно към съдбата на Ихтиандър? Ами че това същество няма дори християнско име, защото Ихтиандър на гръцки не значи нищо друго освен човек-риба. Макар Ихтиандър сам да не е виновен, макар че той е само жертва, то все пак е богу противно, кощунствено създание. Със самото си съществуване той може да смуцава мислите, да предизвиква грешни размишления, да изкушава бедните духом, да разколебава слабоверните. Ихтиандър не трябва да съществува! Най-добре ще бъде, ако бог го прибере при себе си, ако този нещастен младеж умре от несъвършенството на своята осакатена природа. – Епископът многозначително погледна прокурора. – Във всеки случай той трябва да бъде обвинен, задържан, лишен от свобода. Та нали и той беше извършил някакви престъпления: ограбваше рибата на рибарите, повреждаше им мрежите и в края на краищата така ги беше изплашил, че нали си спомняте, рибарите захвърлиха риболова и градът остана без

риба. Безбожникът Салватор и отвратителното творение на неговите ръце – Ихтиандър – са дръзко предизвикателство към църквата, бога, небето! И църквата няма да прекрати борбата, докато те не бъдат унищожени.

Епископът продължаваше своята обвинителна реч. Прокурорът седеше пред него съкрушен, с наведена глава, без да се опитва да прекъсне този поток от заплашителни думи. Когато най-сетне епископът млъкна, прокурорът стана, приближи се до него и рече с глух глас:

– Като християнин аз ще изповядам своя грях пред вас, за да ми го опростите. А като длъжностно лице ви изказвам благодарност за помощта, която ми оказахте. Сега ми стана ясно престъплението на Салватор. Той ще бъде обвинен и ще понесе наказанието си. Ихтиандър също няма да избегне меча на правосъдието.

ГЕНИАЛНИЯТ БЕЗУМЕЦ

Съдебният процес не сломи доктор Салватор. В затвора той си оставаше спокоен, държеше се самоуверено, със следователите и вещите лица говореше с високомерна снизходителност – като възрастен с деца.

Неговата натура не понасяше бездействието. Той пишеше много и направи няколко блестящи операции в затворническата болница. В числото на пациентите му от затвора беше и жената на тъмничния надзирател. Злокачествен тумор заплашваше живота ѝ. Салватор я спаси в същия момент, когато извиканите на консулт лекари отказаха да ѝ помогнат, заявявайки, че медицината е безсилна в този случай.

Настъпи денят, в който трябваше да се разгледа делото.

Огромната съдебна зала не можеше да побере всички, които искаха да присъствуват на заседанието. Публиката се тълпеше в коридорите, изпълваше площада пред зданието на съда, надничаше през отворените прозорци. Мнозина любопитни се бяха покатерили по дърветата, които растяха пред зданието.

Салватор спокойно зае мястото си на подсъдимата скамейка. Той се държеше с такова достойнство, че хората, които не го познаваха, можеха да го помислят за съдия, а не за обвиняем. Салватор се отказа от защитник. Стотици жадни очи бяха вперени в него. Но малцина можеха да издържат втренчения поглед на Салватор.

Ихтиандър възбуждаше не по-малък интерес, но той не беше в залата.

Напоследък Ихтиандър се чувствуваше зле и почти цялото си време прекарваше във водния резервоар, криейки се от досадните погледи на любопитните. В процеса срещу Салватор Ихтиандър беше само свидетел на обвинението, по-скоро едно от веществените доказателства, както се изразяваше прокурорът.

Делото по обвинението в престъпна дейност на самия Ихтиандър трябваше да се разгледа отделно, след процеса на Салватор. Прокурорът бе принуден да постъпи така, защото епископът бързаше с делото на Салватор, а събирането на улики против Ихтиандър изискваше време.

Агенти на прокурора енергично, но внимателно вербуваха в пулкерията „Палма“ свидетели за бъдещия процес, в който Ихтиандър трябваше да бъде обвиняем. Епископът обаче не преставаше да намеква на прокурора, че най-добрият изход би бил бог да прибере нещастния Ихтиандър. Такава смърт щеше да бъде най-доброто доказателство, че ръката на човека е способна само да повреди създаденото от бога.

Тримата учени-експерти, професори от университета, бяха приготвили своя доклад. Съдебната аудитория се превърна в слух.

– По искане на съда – започна речта си немладият вече професор Шейн, главен съдебен експерт – ние прегледахме животните и младежа Ихтиандър, върху които професор Салватор е извършил операции в своите лаборатории. Обследвахме малките му, но прекрасно обзаведени лаборатории и операционни. Професор Салватор е използвал при своите операции не само последните усъвършенствувания на хирургическата техника, като електрически ножове, обеззаразяващи ултравиолетови лъчи и други подобни, но и такива инструменти, които са още неизвестни на хирурзите. По всяка вероятност те са били изработени по негови указания. Аз няма да говоря надълго за опитите на професор Салватор върху животните. Тези опити се свеждат до извънредно дръзки по замисъл и блестящи по изпълнение операции: присаждане на тъкани и цели органи, срastване на две животни, превръщане на двойнодишащи в еднодишащи и, обратно, превръщане на мъжки животни в женски, нови методи на подмладяване. В градините на Салватор намерихме деца и юноши на възраст от няколко месеца до четиринадесет години принадлежащи към различни индиански племена.

– В какво състояние намерихте децата? – попита прокурорът.

– Всички деца са здрави и жизнерадостни. Те лудуват из градината и играят на разни игри. На много от тях Салватор е спасил живота. Индианците са му вярвали и са му довеждали деца от най-отдалечени места – от Аляска до Огнена земя: ескимоси, ягани, ацахн, таулипанги,

санапани, ботокуди, пано, арауканци.

В залата някой шумно въздъхна.

– Всички племена са носили децата си на Салватор.

Прокурорът започна да се безпокои. След разговора си с епископа, когато неговите мисли получиха нова насока, той не можеше да слуша спокойно тези похвали по адрес на Салватор и затова попита експерта:

– Нима мислите, че операциите на Салватор са били полезни и целесъобразни?

Председателят на съда обаче, белокош старец със сурово лице, се изплаши, че експертът може да отговори утвърдително, и побърза да се намеси:

– Съдът не се интересува от личното мнение на експерта по научни въпроси. Моля, продължавайте. Какво показва прегледът на младежа Ихтиандър от племето араукана?

– Неговото тяло беше покрито с изкуствена люспеста кожа – продължи експертът – от някакво неизвестно, еластично, но извънредно здраво вещество. Анализът на това вещество още не е завършен. Във водата Ихтиандър се е ползвал понякога от очила с особени стъкла от тежък флинтглас, чийто показател на пречупване на светлината е равен почти на две. Това му е давало възможност да вижда добре под водата. Когато снемем люспестата кожа на Ихтиандър, открихме под двете му плешки кръгли отвори с диаметър десет сантиметра, закрити с по пет тънки пластинки, подобни на хрилете на акула.

В залата се чу сподавен вик на изненада.

– Да – продължи ученият, – това изглежда невероятно, но Ихтиандър притежава бели дробове на човек и едновременно с това хриле на акула. Ето защо той може да живее и на земята, и под водата.

– Човек-амфибия значи? – иронично попита прокурорът.

– Да, нещо като човек-амфибия, тоест двойнодишашо земноводно.

– Но откъде у Ихтиандър са се взели хриле на акула? – попита председателят.

Експертът разтвори широко ръце и отговори:

– Това е загадка, която може би ще пожелае да ни разясни самият професор Салватор. Нашето мнение беше такова: според биологичния закон на Хекел всяко живо същество при развитието си повтаря всички онези стадии, през които е минал даденият вид живо същество в течение на вековния му живот на земята. Може с увереност да се каже, че човекът е произлязъл от прадеди, които някога са дишали с хриле.

Прокурорът се надигна от стола си, но председателят го спря с

жест.

– На двадесетия ден от развитието на човешкия зародиш се забелязват четири лежащи една зад друга хрилни гънчици. По-късно обаче хрилният апарат се видоизменя: първата хрилна дъга се превръща в слухов канал – със слухови костици и евстахиева тръба; долната част на хрилната дъга се развива в долна челюст; втората дъга става израстъци и тяло на подезичната кост; третата дъга – щитовиден хрущял на гръкляна. Ние не смятаме, че професор Салватор е успял да задържи развитието на Ихтиандър в неговия зародишен стадий. Науката наистина познава случаи, когато дори у съвсем възрастен човек остава незараснало хрилно отверстие на шията, под челюстта. Това са така наречените шийни фистули. Но с такива остатъци от хриле, разбира се, не е възможно да се живее под водата. При ненормално развитие на зародиша трябва да се получи едно от двете: или дихателни, или хриле ако са продължили да се развиват хрилете, но за сметка на развитието на слуховите органи и други анатомически изменения, което би превърнало Ихтиандър в чудовище с недоразвита глава на полуриба-получовек, или пък би победило нормалното развитие на човека, но за сметка на унищожаването на хрилете. Ихтиандър обаче е нормално развит младеж с добър слух, с напълно развита долна челюст и с нормални бели дробове, като освен това има и напълно сформирани хриле. Как именно функционират хрилете и белите дробове, в какво взаимоотношение се намират те, преминава ли водата през устата и дробовете в хрилете, или пък прониква в хрилете през малкото отверстие, което открихме върху тялото на Ихтиандър малко по-горе от кръглото хрилно отверстие – ние не знаем. Бихме могли да отговорим на тези въпроси, ако направим аутопсия. Това, повтарям, е загадка, чийто отговор трябва да ни даде самият професор Салватор. Професорът трябва да ни разясни и как са се появили кучетата, прилични на ягуари, странните необикновени животни и земноводните маймуни – тези двойници на Ихтиандър.

– Какво е вашето общо заключение? – попита председателят.

Професор Шейн, който сам се ползуваше с голяма известност като учен и хирург, отговори откровенно:

– Признавам, че нищо не разбирам от всичко това. Мога да кажа със сигурност обаче, че онова, което е правил професор Салватор, е по силите само на един гений. Салватор вероятно е решил, че в изкуството си на хирург е достигнал такова съвършенство, което му позволява да разглобява, сглобява и приспособява тялото на животното и човека по свое желание. И макар че той в действителност е осъществявал

блестящо всичко това, все пак неговата смелост и широта на замислите граничат с... безумие.

Салватор се усмихна презрително.

Той не знаеше, че експертите бяха решили да облекчат участието му и да поставят въпроса за неговата невменяемост, за да имат възможност да заменят затворническия му режим с болничен.

– Аз не твърдя, че той е безумен – продължи експертът, като забеляза усмивката на Салватор, – но във всеки случай според нас обвинението трябва да бъде настанено в санаториум за душевно болни и да бъде подложен на продължително наблюдение от страна на лекари и психиатри.

– Въпросът за невменяемостта на подсъдимия не е повдиган в съда. Съдът ще обсъди това ново обстоятелство – каза председателят. – Професор Салватор, желаете ли да дадете разяснение по някои въпроси на експертите и прокурора?

– Да – отговори Салватор. – Ще дам обяснения. Но нека това бъде счетено едновременно и като моя последна дума.

ДУМАТА НА ПОДСЪДИМИЯ

Салватор стана спокойно и огледа залата на съда, сякаш търсеше някого. Между зрителите той забеляза Балтазар, Кристо и Зурита. На първия ред седеше епископът. Салватор задържа малко погледа си върху него. На лицето му се мярна едва забележима усмивка. След това отново почна да търси някого с очи, като оглеждаше внимателно цялата зала.

– Аз не намирам в залата потърпевшия – каза най-после Салватор.

– Потърпевшият съм аз – извика ненадейно Балтазар, като скочи от мястото си.

Кристо дръпна брат си за ръкава и го накара да седне.

– За какъв потърпевш говорите? – попита председателят на съда. – Ако имате предвид осакатените от вас животни, то съдът не счете за нужно да ги показва тук. Но Ихтиандър, човекът-амфибия, се намира в зданието на съда.

– Аз имам предвид господата-бога – спокойно и сериозно отвърна Салватор.

Като чу отговора му, председателят в недоумение се отпусна върху облегалото на креслото си: „Наистина ли Салватор е луд? Или е решил

да се прави на луд, за да избегне затвора?“

– Какво искате да кажете? – попита председателят.

– Мисля, че това трябва да е ясно на съда – отговори Салватор. – Кой е главният и единствен потърпевш в това дело? Разбира се, само господ-бог. По мнението на съда аз подронвам с дейността си авторитета му, като се намесвам в неговата област. Той бил доволен от творенията си, но изведнаж идва някакъв си доктор и казва: „Това е направено лошо. Това трябва да се поправи!“ И започва да прекроява божие творение, както си ще.

– Това е богохулство! Настоявам думите на обвиняемия да се впишат в протокола – извика прокурорът с вид на човек, оскърбен в най-светите си чувства.

Салватор повдигна рамене.

– Предавам само същността на обвинителния акт. Нима цялото обвинение не се свежда до това? Четох материалите по делото. Отначало ме обвиняваха само в това, че уж съм правил вивисекции и съм причинявал телесна повреда. Сега ме обвиняват в още едно престъпление – в светотатство. Откъде подухна този вятър? Дали не откъм катедралата?

И професор Салватор погледна епископа.

– Вие сами сте завели процес, в който невидимо присъствуват от страна на обвинението – господ-бог в качеството му на потърпевш, а на подсъдимата скамейка – аз и Чарлз Дарвин в качеството на обвиняеми. Може би ще огорча още веднъж с думите си някои присъстващи в залата, но аз продължавам да твърдя, че организъмът на животните и дори на човека не е съвършен и изисква подобряване. Надявам се, че настоятелите на катедралната църква, епископ Хуан де Гарсиласо, който се намира в залата, ще потвърди това.

Тези думи предизвикаха учудване у всички присъстващи.

– В хиляда деветстотин и петнадесета година, малко преди заминаването ми за фронта – продължи Салватор, – аз трябваше да внеса една малка поправка в организма на уважаемия епископ – да отрежа апендикса му, този излишен и вреден израстък на сляпото черво. Помня, че когато лежеше върху операционната маса, моят духовен пациент нямаше никакви възражения против промяната, която направих върху образа и подобие то божие, отрязвайки със своя нож частица от епископското му тяло. Нима не беше така? – попита Салватор и втренчи очи в епископа.

Хуан де Гарсиласо седеше неподвижен. Само бледните му страни едва-едва порозовяха, а тънките му пръсти леко затрепериха.

– А нима нямаше и друг случай по онова време, когато аз още се

занимавах с частна практика и правех операции за подмладяване? Не се ли беше обърнал към мене с молба да го подмладя почтеният прокурор сеньор Аугусто де...

При тези думи прокурорът се опита да протестира, но смехът на публиката заглуши гласа му.

– Моля ви да не се отклонявате – строго каза председателят.

– Щеше да бъде по-уместно, ако тази молба се отправеше към самия съд – отговори Салватор. – Не аз, а съдът постави така въпроса. Нима тук никой не се изплаши от мисълта, че всички присъстващи в залата са вчерашни маймуни или дори риби, получили възможност да говорят и чуват, тъй като техните хрилни дъги са се превърнали в органи на слуха и говора? Е, ако не маймуни и риби, то техни потомци. – И обръщайки се към прокурора, който проявяваше признаци на нетърпение, Салватор каза: – Успокойте се! Нямам намерение да споря тук с никого, нито пък да чета лекции по теория на еволюцията. – После направи малка пауза и продължи: – Нещастieto не идва от това, че човек е произлязъл от животното, а от това, че той не е престанал да бъде животно... Грубо, зло, неразумно. Моят учен колега напразно ви изплаши. Той би могъл да не говори за развитието на зародиша. Аз не съм прибягвал нито към въздействие върху зародиша, нито към кръстосване на животните. Аз съм хирург. Моето единствено оръдие е бил ножът. И като хирург, случвало ми се е да помагам на хората, да ги лекувам. Оперирайки болните, аз трябваше често да присаждам тъкани, органи, жлези. За да усъвършенствувам този метод, аз се заех да правя опити с присаждане на тъкани у животни. Наблюдавах оперираните животни в лабораторията си продължително и се мъчех да изясня, да проуча какво става с органите, пренесени на ново, понякога дори съвсем необичайно място. Когато завършвах наблюденията си, премествах животното в градината. Така се създаде моята градина-музей. Бях особено увлечен в проблема за размяната и присаждането на тъкани между съвсем различни животни: например между риба и млекопитаещи и обратно. И тук успях да постигна онова, което учените смятат въобще за невъзможно. Какво необикновено има тук? Онова, което аз съм направил днес, утре ще правят всички хирурзи. Професор Шейн навярно знае за последните операции на немския хирург Зауербрух. Той е успял да замени едно болно бедро с пищял.

– А Ихтиандър? – попита експертът.

– Да, Ихтиандър е моята гордост. При операцията на Ихтиандър трудността се състоеше не само в техниката. Трябваше да изменя цялата

вътрешна дейност на човешкия организъм. Шест маймуни загинаха при предварителните опити, преди да успее да постигна своята цел и да мога да оперирам детето, без да се боя за живота му.

– Но в какво се състоеше тази операция? – попита председателят.

– Присадох на детето хриле от млада акула и детето получи възможност да живее и на земята, и под водата.

Всред публиката се зачуха викове на изненада. Кореспондентите на вестници, които присъствуваха в залата, се втурнаха към телефоните и побързаха да съобщят на редакциите си тази новина.

– По-късно можах да постигна още по-голям успех. Моето последно дело – земноводната маймуна, която видяхте – може да живее без вреда за здравето си неопределено дълго както на суша, така и във вода. А Ихтиандър може да прекара без вода не повече от три-четири денонощия. Дългото му оставане на суша, без наличието на вода, е опасно за него: белите му дробове се преуморяват, а хрилете му засъхват и Ихтиандър почва да чувства остри болки в гърдите. За съжаление по време на моето отсъствие Ихтиандър е нарушил определения му от мен режим. Той е оставал на въздух твърде дълго, преуморил е белите си дробове и се е разболял сериозно. Нарушено е равновесието в организма му и той трябва да прекарва по-голямата част от времето си във водата. От човек-амфибия той се превръща в човек-риба.

– Позволете ми да задам на подсъдимия един въпрос – каза прокурорът, като се обърна към председателя. – Как е достигнал Салватор до мисълта да създаде човек-амфибия и какви цели е преследвал с това?

– Мисълта е все една и съща – човекът е несъвършен. Получил в процеса на еволюционното си развитие големи преимущества в сравнение със своите животински прадеди, човекът същевременно е изгубил много от онова, което е притежавал в по-ниските стадии на развитието си. Така например животът във водата би дал на човека огромни преимущества. Защо да не му се върне тази възможност? От историята за развитието на животните знаем, че всички сухоземни животни и птици са произлезли от водните – излезли са от океана. Знаем, че някои сухоземни животни отново са се върнали във водата. Делфинът е бил риба, излязъл на сушата, станал млекопитаещо животно, но после отново се върнал във водата, въпреки че си останал, както и китът, млекопитаещо. И китът, и делфинът дишат с бели дробове. Можеше да се помогне на делфина да стане двойно-дишаща амфибия. Ихтиандър ме молеше да направя това: тогава неговият приятел, делфинът Лидинг, би могъл да остава дълго време с него под водата. Аз се готвех да направя такава

операция на делфин – първата риба сред хората и първият човек сред рибите, Ихтиандър, не можеше да не се чувства самотен. Но ако и други хора след него проникнеха в океана, животът там би станал съвършено друг. Тогава хората лесно биха победили мощната стихия – водата. Знаете ли вие каква стихия е това, каква мощ? Знаете ли, че океанската площ се равнява на триста шестдесет и един милиона и петдесет хиляди квадратни километра? Пространството на водната пустиня представлява повече от седем десети от земната повърхнина. Но тази пустиня с нейните неизчерпаеми запаси от храна и индустриални суровини би могла да побере милиони, милиарди хора. Над триста шестдесет и един милиона квадратни километра – това е само площта, повърхността. А хората биха могли да се разположат на няколко подводни етажа. В океана биха се поместили милиарди хора, без да се притесняват и блъскат!

Ами неговата мощност? Знаете ли, че водите на океана поглъщат топлинна слънчева енергия, равна на седемдесет и девет милиарда конски сили? Ако не беше охлаждането му от въздуха и другите загуби на топлина, океанът отдавна да е кипнал. Практически това е един неизчерпаем запас от енергия. И как се използва той от живеещото на сушата човечество? Почти никак. А мощта на морските течения? Само Гълфстрийм заедно с Флоридското течение движат деветстотин и един милиарда тона вода в час. Около три хиляди пъти повече, отколкото носи една голяма река. И това е само едно от морските течения! Как се използват те от живеещото на сушата човечество? Почти никак.

А силата на вълните и приливите? Знаете ли, че ударите, които насят вълните, се равняват по сила на тридесет и осем хиляди килограма – тридесет и осем тона на квадратен метър повърхнина; че височината на вълните достига четиридесет и три метра, а при това вълната може да повдигне до милион килограма – например късове скали, – а приливите достигат височина повече от шестнадесет метра, тоест височината на четириетажно здание. Как човечеството използва тези сили? Почти никак. На сушата живите същества не могат да се издигнат високо над повърхността на земята и не проникват дълбоко във вътрешността ѝ. В океана има живот навсякъде – от екватора до полюсите, от повърхността – почти до десет километра дълбочина.

А как използваме неизчерпаемите богатства на океаните? Ловим риба – бих казал, прибираме улов само от най-горния слой на океана, като оставяме съвсем неизползувани неговите дълбини. Събираме сунгери, корали, бисери, водорасли – и нищо повече. Ние извършваме под водата някои и други работи: поставяме опори за мостове и язовирни

стени, издигаме потънали кораби – но само толкова! Пък и това правим с много труд, с голям риск и нерядко – с човешки жертви. Нещастният сухоземен жител, който още във втората минута вече загива под водата! Какво може да върши той тук? Друго би било, ако човек можеше да живее и да работи под водата и без скафандър, без кислородни апарати. Колко съкровища би открил! Ето например Ихтиандър. Той ми е казал... Но аз се страхувам да дразня демона на човешката алчност. Ихтиандър ми е донасял от дъното образци от редки метали и минерали. О, не се вълнувайте, той ми е носил съвсем малки образци; но техните залежи в океана могат да бъдат огромни!

А потъналите съкровища?

Спомнете си например океанския параход „Лузитания“. През пролетта на 1916 година той беше потопен от немците край бреговете на Ирландия. Освен скъпоценностите на хиляда и петстотин загинали пасажери на „Лузитания“ се намираха златни монети на стойност сто и петдесет милиона долара, както и златни слитъци на стойност петдесет милиона долара. (В залата се чува възклицания.) Освен това на „Лузитания“ се съхраняваха две ковчезета с брилянти, които трябваше да бъдат отнесени в Амстердам. Между брилянтите беше и един от най-красивите в света – „Халиф“, – който струваше много милиони. Разбира се, дори човек като Ихтиандър не би могъл да се спусне на голяма дълбочина – за тази цел би трябвало да се създаде човек (негодуващо възклицание от страна на прокурора), който да може да издържа на високо налягане, както дълбоководните риби. Впрочем аз и в това не намирам нищо невъзможно. Но не може всичко наведнаж.

– Изглежда, че вие си приписвате качества на всемогъщо божество? – забеляза прокурорът.

Салватор не обърна внимание на тази забележка и продължи:

– Ако човек би могъл да живее и във водата, овладяването на океана, овладяването на неговите дълбочини би тръгнало с гигантски крачки напред. Морето би престанало да бъде за нас страшна стихия, изискваща човешки жертви. Нямаше да ни се случва тогава да оплакваме удавници.

Всички присъстващи в залата сякаш виждаха завоювания от човечеството подводен свят. Какви изгоди обещаваха покоряването на океана! Дори председателят на съда не можа да се сдържи и попита:

– Но защо тогава не публикувахте резултатите от своите опити?

– Не бързах да попадна на подсъдимата скамейка – отговори с усмивка Салватор – и освен това се страхувах, че моето откритие ще

донесе повече вреда, отколкото полза, в условията на нашия обществен строй. Около Ихтиандър вече бе започнала борба. Кой ме оклевети, за да ми отмъсти? Ето този Зурита, който ми беше откраднал Ихтиандър. А току-виж, генерали и адмирали биха взели от него Ихтиандър, за да накарат човека-амфибия да потопява военни кораби. Не, аз не можех да направя общо достояние нито Ихтиандър, нито „ихтиандрите“ в една страна, където съперничеството и алчността превръщат най-големите открития в зло и увеличават размера на човешките страдания. Аз мислех за...

Салватор замълча, след това продължи с рязко променен тон:

– Впрочем няма да говоря за това. Иначе ще ме сметнат за луд – и Салватор усмихнато погледна експерта. – Не, аз се отказвам от честта да бъда луд, макар и гениален. Не съм луд, нито съм маниак. Нима не осъществих това, което исках? Вие видяхте всички мои дела със собствени-те си очи. Ако намирате действията ми за престъпни, съдете ме с всичката строгост на закона. Аз не моля за снизхождение.

В ЗАТВОРА

Вещите лица, които освидетелствуваха Ихтиандър, трябваше да обърнат внимание не само върху физическите качества на на младежа, но и върху състоянието на умствените му способности.

– Коя година сме сега? Кой месец? Коя дата? Кой ден на на седмицата? – питаха те.

Ихтиандър обаче отговаряше:

– Не зная.

Беше му трудно да отговори на най-обикновените въпроси. Не можеше обаче да се нарече ненормален. Той не знаеше много неща поради особените условия, в които живееше и се възпитаваше. Оставаше си едно голямо дете. И експертите дойдоха до заключението: „Ихтиандър е недееспособен“. Това го освобождаваше от съдебна отговорност. Съдът прекрати делото по обвинението на Ихтиандър и го постави под запрещение. Двама души изразиха желание да бъдат настойници на Ихтиандър: Зурита и Балтазар.

Салватор имаше право, когато твърдеше, че Зурита го беше оклеветил, за да си отмъсти. Но Зурита си отмъщаваше на Салватор не само защото беше загубил Ихтиандър. Той преследваше и друга цел: искаше отново да завладее Ихтиандър и се стремеше да стане негов настойник.

Зурита не пожали десетки ценни бисери и подкупи членовете на съда и опекунския съвет. Сега той беше близо до своята цел. Позовавайки се на своето бащинство, Балтазар настояваше да възложат на него правата на настойник. Обаче не му вървеше. Въпреки всички старания на Лара експертите заявиха, че не могат да установят дали Ихтиандър е роденият преди двадесет години син на Балтазар само въз основа на показанията на един-единствен свидетел – Кристо. При това Кристо беше брат на Балтазар и по тази причина не вдъхваше пълно доверие на експертите.

Лара не знаеше, че в това дело бяха замесени прокурорът и епископът. Като потърпевш и като баща, на когото бяха откраднали и осакатили сина, Балтазар беше нужен на съда по време на процеса. Но съдът и църквата нямаха сметка да признаят бащинството на Балтазар и да му дадат Ихтиандър: те искаха да се избавят окончателно от Ихтиандър.

Кристо, които се беше преселил при брат си, почна да се безпокои за него. Балтазар седеше по цели часове ту дълбоко замислен, без да се сети за ядене и сън, ту изведнаж изпадаше в страшна възбуда, тичаше из магазина и викаше: „Сине мой, сине мой!“ В такива минути той почваше да ругае испанците с най-оскърбителните думи, които му идваха наум от всички езици, които знаеше.

Веднъж, след един такъв припадък, Балтазар неочаквано заяви на Кристо:

– Ето какво, братко, отивам в затвора. Ще дам най-хубавите си бисери на пазачите, за да ми позволят да видя Ихтиандър. Ще поговоря с него. Той сам ще ме признае за свой баща. Синът не може да не познае баща си. В него трябва да заговори моята кръв.

Как ли не се опитва Кристо да разубеди брат си – нищо не помогна. Балтазар беше непоколебим.

Той се отправи към затвора. Там почна да убеждава пазачите, да плаче, да се търкаля в краката им и да ги моли и след като посипа с бисери пътя от вратите до вътрешното помещение на затвора, стигна най-после до килията на Ихтиандър.

В тази малка килия, осветявана недостатъчно от тясното решетесто прозорче, беше задушно и миришеше неприятно; тъмничарите рядко сменяха водата в резервоара и не си правеха труда да прибират гниещата по пода риба, с която хранеха необикновения затворник. Железният резервоар беше поставен до стената срещу прозореца.

Балтазар се приближи до резервоара и погледна тъмната водна повърхност, която скриваше под себе си Ихтиандър.

– Ихтиандър! – тихо извика Балтазар. – Ихтиандър!... – още

веднъж повтори той.

Повърхността на водата леко се раздвижи, но младежът не се подаваше навън.

Балтазар почака още малко, после протегна разтрепераната си ръка и я потопи в топлата вода. Ръката му напипа рамо. От резервоара изведнаж се показа мократа глава на Ихтиандър. Той се надигна до рамене във водата и попита:

– Кой сте вие? Какво искате от мен?

Балтазар коленичи, протегна ръце и бързо заприказва:

– Ихтиандър! При теб е дошъл баща ти. Твоят истински баща. Салватор не ти е баща, той е лош човек. Той те е осакатил... Ихтиандър! Ихтиандър! Хайде, погледни ме добре? Нима не можеш да познаеш баща си?

Водата бавно се стичаше от гъстите коси на младежа по бледното му лице и капеше от брадичката. Тъжен и малко изненадан, той се вгледа в стария индианец.

– Аз не ви познавам – отговори младежът.

– Ихтиандър! – извика Балтазар. – Погледни ме по-добре! – и старият индианец улови внезапно главата на младежа, привлече я към себе си и почна да я покрива с целувки, като проливаше горещи сълзи.

Защищайки се от тази неочаквана ласка, Ихтиандър се замаята в резервоара и водата по краищата му се разплиска по каменния под.

Нечия ръка улови здраво Балтазар за яката, вдигна го във въздуха и го захвърли в ъгъла. Балтазар се строполи на пода, като удари силно главата си в каменната стена.

Когато отвори очи, старецът видя, че над него се е надвесил Зурита. Стиснал в здрав юмрук дясната си ръка, Зурита държеше в лявата някаква хартийка и тържествуващо я размахваше.

– Виждаш ли? Заповед за назначаването ми за настойник на Ихтиандър. Ти ще трябва да си потърсиш богато синче другаде. А този младеж аз утре сутринта ще взема със себе си. Разбра ли?

Легнал на земята, Балтазар замърмори глухо и заплашително. В следващия миг обаче той скочи на крака и с див вик се хвърли срещу врага си, като го повали на пода. Индианецът грабна от ръката на Зурита хартийката, пхна я в устата си и продължи да нанася удари на испанеца. Завърза се ожесточена борба.

Тъмничарят, който стоеше до вратата с ключове в ръка, се сметна задължен да запази строг неутралитет. Той беше получил добър подкуп и от двамата борещи се и не искаше да им пречи. Само когато Зурита

започна да души стареца, надзирателят се разтревожи:

– Да не го удушите!

Освирепелият Зурита обаче не обърна внимание на предупреждението му и Балтазар щеше да си изпати, ако в килията не се бе появило ново лице.

– Прекрасно! Господин настойникът се тренира в упражняване на своите права! – чу се гласът на Салватор. – Но вие какво гледате? Или не знаете задълженията си? – подвикна Салватор на надзирателя така, сякаш беше началник на затвора.

Викът на Салватор подейства. Тъмничният надзирател се спусна да разтървава биещите се. Чули шума, дотичаха и другите пазачи и скоро Зурита и Балтазар бяха отмъкнати на различни страни. Зурита можеше да се смята за победител в борбата. Но победеният Салватор беше все пак по-силен от своите неприятели. Дори тук, в килията, в положението си на арестант, Салватор не преставахе да командува събитията и хората.

– Изведете от килията тези побойници – нареди Салватор на пазачите. – Трябва да остана насаме с Ихтиандър.

И пазачите се подчиниха. Въпреки протестите и ругатните им, Балтазар и Зурита бяха изведени. Вратата на килията шумно се затвори. Когато отдалечаващите се гласове замлъкнаха в коридора, Салватор се приближи до басейна и каза на Ихтиандър, който се беше показал над водата:

– Стани, Ихтиандър. Излез в средата на килията, трябва да те прегледам.

Младежът го послуша.

– Ето така – предложи Салватор, – по-близо до светлината. Дишай. По-дълбоко. Още. Не дишай. Така...

Салватор почукваше Ихтиандър по гърдите и се вслушваше в прекъслечното дишане на младежа.

– Задъхваш ли се?

– Да, татко – отговори Ихтиандър.

– Ти сам си виновен за това – каза Салватор, – не биваше да оставаш толкова дълго на въздух.

Ихтиандър наведе глава и се замисли. После изведнаж погледна Салватор право в очите и го попита:

– Татко, а защо да не бива? Защо на всички други е позволено, а на мене не?

На Салватор му беше много по-трудно да издържи този пълен със

скрит упрек поглед, отколкото да отговаря в съда. Но той издържа.

– Защото ти притежаваш това, което не притежава нито един човек: способността да живееш под водата... Ако бяха те оставили да избираш, Ихтиандър: да бъдеш като всички и да живееш на сушата или да живееш само под водата, какво би избрал?

– Не зная – отговори младежът, след като помисли малко. На него му бяха еднакво мили и подводният свят, и сушата, и Гутиере. Но Гутиере вече бе изгубена за него...

– Сега бих предпочел океана – рече младежът.

– Ти предварително си направил своя избор, Ихтиандър, като със своето непослушание си нарушил равновесието в тялото си. Сега ще можеш да живееш само под водата.

– Но не в тази ужасна, мръсна вода, татко. Аз ще умра тук. Искам в простора на океана.

Салватор сподави въздишката си.

– Ще направя всичко, за да те освободя по-скоро от затвора, Ихтиандър. Бъди мъж! – Салватор потупа ободрително младежа по рамото и отиде в своята килия.

Там професорът седна на едно столче край тясната масичка и дълбоко се замисли. Както всеки хирург той също познаваше неуспеха. Немалко хора бяха загинали под ножа му по негова вина, преди да постигне сегашното си съвършенство. Салватор обаче никога не се замисляше над тези жертви. Загинали са десетки, спасени са хиляди. Тази аритметика го задоволяваше напълно.

За съдбата на Ихтиандър обаче той се смяташе отговорен. Ихтиандър беше неговата гордост. Той обичаше младежа като свой шефдьовър! Освен това беше се привързал към Ихтиандър и го бе обикнал като син. И сега болестта на Ихтиандър и неговата по-нататъшна участ тревожеха, вълнуваха Салватор.

На вратата на килията се почука.

– Влезте – каза Салватор.

– Няма ли да ви обезпокоя, господин професоре? – тихо попита надзирателят.

– Съвсем не – отговори Салватор, като ставаше. – Как се чувствуват жена ви и детето ви?

– Благодаря, прекрасно. Изпратих ги при тъща си, далеч оттук – в Андите.

– Да, планинският климат ще бъде полезен за тях – каза Салватор.

Надзирателят не си отиваше. Поглеждалки плахо към вратата, той

се приближи до Салватор и му каза тихо:

– Професоре! Цял живот ще ви бъда задължен, загдето спасихте жена ми. Обичам я като...

– Не ми благодарете, това е мой дълг.

– Трябва да ви се отплатя – отговори надзирателят. – Но не е само това. Аз съм необразован човек. Чета обаче вестници и зная какво представлява професор Салватор. Не бива да се допусне такъв човек да стои в затвора заедно със скитници и разбойници.

– Моите учени приятели – усмихнато каза Салватор, – струва ми се, успяха да издействуват да бъда настанен в санаториум като ненормален.

– Затворническият санаториум все пак си е затвор – възрази надзирателят, – дори нещо по-лошо: вместо разбойници там ще ви заобикалят луди. Салватор всред луди! Не, не, това не бива да стане!

Надзирателят понижи гласа си до шепот и продължи:

– Обмислил съм всичко. Аз не случайно изпратих семейството си в планината. Ще уредя бягството ви и сам ще избягам. Нуждата ме доведе дотук, но аз ненавиждам тази работа. Мене няма да ме намерят, а вие... вие ще напуснете тази проклетата страна, където се разпореждат попове и търговци. И ето какво още исках да ви кажа – продължи той след известно колебание. – Издавам служебна тайна, държавна тайна...

– Можете да не я издадете – прекъсна го Салватор.

– Да, но... аз самият не мога... преди всичко не мога да изпълня получената ужасна заповед. Съвестта ще ме гризе цял живот. А ако издам тази тайна, съвестта няма да ме гризе. Вие направихте толкова много за мен, а те... Аз не съм задължен с нищо на началството си, което освен това ме тласка към престъпление.

– Нима? – кратко попита Салватор.

– Да, разбрах, че няма да дадат Ихтиандър нито на Балтазар, нито на настойника му Зурита, въпреки че Зурита вече има документ. Независимо от щедрите му подкупи Зурита няма да го получи, защото... са решили да убият Ихтиандър.

Салватор леко потрепна.

– Така ли? Продължавайте!

– Да, да убият Ихтиандър. Началството настояваше за това епископът, макар че той нито веднъж не произнесе думите „да се убие“. Дадох ми отрова, струва ми се, цианкалий. Тази нощ трябва да разтвори отровата във водата на Ихтиандровия резервоар. Тъмничният лекар е подкупен. Той ще установи, че Ихтиандър е починал вследствие направената от вас операция, която го е превърнала в амфибия. Ако не изпълня

заповедта, ще постъпят с мен много жестоко. А пък аз имам семейство... После ще убият и мен и никой няма да узнае за това. Аз съм напълно в техни ръце. В миналото извърших едно престъпление... съвсем малко, почти случайно. Тъй или иначе, решил съм да бягам и съм подготвил вече всичко за бягството си. Но не мога и не искам да убивам Ихтиандър. Да спася и двама ви в такъв кратък срок е трудно, почти невъзможно. Но да спася само вас, мога. Обмислил съм всичко. Мъчно ми е за Ихтиандър, но вашият живот е по-необходим. С изкуството си вие ще създадете друг Ихтиандър, но никой на света не може да създаде друг такъв Салватор.

Салватор се приближи до надзирателя, стисна му ръката и каза:

– Благодаря ви, но не мога да приема от вас подобна жертва. Могат да ви хванат и да ви съдят.

– Не е никаква жертва. Обмислил съм всичко.

– Почакайте. Не мога да приема за себе си тази жертва. Но ако спасите Ихтиандър, вие ще направите за мен нещо повече, отколкото ако освободите мен. Аз съм здрав, силен, ще намеря навсякъде приятели, които ще ми помогнат да се измъкна на свобода. А Ихтиандър трябва да се освободи веднага.

– Приемам това като ваша заповед – каза надзирателят.

Когато той излезе, Салватор се усмихна и продума:

– Така е по-добре. Нека ябълката на раздора не се падне никому.

Докторът се разходи из килията, пошепна тихичко: „Горкото момче“, приближи се до масата, написа нещо, а после отиде до вратата и почука.

– Извикайте при мене надзирателя.

Когато той се яви, Салватор му каза:

– Имам още една молба. Ще можете ли да ми уредите среща с Ихтиандър – една последна среща!

– Нищо по-лесно от това. Няма никого от началниците и целият затвор е на наше разположение.

– Отлично. Да, и още една молба.

– Напълно съм на вашите услуги.

– Освобождавайки Ихтиандър, правите за мене извънредно много.

– Но вие, професоре, ми направихте такава добрина...

– Да допуснем, че сме квит – прекъсна го Салватор. – Но аз искам и мога да помогна на вашето семейство. Вземете тази бележка. На нея има само един адрес с буквата – „С“ – Салватор. Идете на този адрес. Той е най-верен човек. Ако се наложи да се скриете за известно време, ако се

нуждаете от пари...

– Но...

– Никакво „но“! Заведете ме по-скоро при Ихтиандър.

Ихтиандър се изненада, когато в килията му влезе Салватор. Младежът никога досега не го беше виждал толкова тъжен!

– Ихтиандър, сине мой – каза Салватор. – Ще се наложи да се разделим с тебе по-бързо, отколкото мислех, и при това за дълго може би. Твоята съдба ме безпокоеше. Заобиколен си от хиляди опасности... Ако останеш тук, можеш да загинеш, а в най-добрия случай ще се окажеш в плен на Зурита или на друг такъв хищник.

– Ами ти, татко?

– Съдът, разбира се, ще ме осъди и ще ме прати в затвора, където ще трябва да остана вероятно една-две години, а може и повече. През това време, докато аз съм в затвора, ти трябва да бъдеш на безопасно място и колкото е възможно по-далеч оттук. Такова място има, но то е много далеч – от другата страна на Южна Америка, западно от нея, във Великия океан, на един от островите Туамоту или както още ги наричат Ниските острови. Няма да бъде лесно да стигнеш дотам, но опасностите по пътя не могат и да се сравняват с онези, които ще те дебнат тук, у нас, в залива Ла Плата. По-лесно ще ти бъде да стигнеш и да намериш тези острови, отколкото да избегнеш тук мрежите и клопките на коварния враг.

Какъв маршрут да ти начертая? Ти можеш да тръгнеш нататък, на запад, като заобиколиш Южна Америка от север или от юг. И двата пътя имат свои преимущества и свои недостатъци. Северният път е малко по-дълъг. Освен това, ако избереш този път, ще трябва да преминеш от Атлантическия в Тихия океан през Панамския канал, а това е опасно: могат да те хванат, особено на шлюзовете, или пък при най-малкото невнимание от твоя страна може да те смачка някой кораб. Каналът не е много широк и не е дълбок: най-голямата му ширина е деветдесет и един метра, а дълбочината му – дванадесет и половина метра. Най-новите дълбокогазещи океански параходи стигат почти до дъното му със своя кил. Затова пък през цялото време би плувал в топли води. Освен това на запад от Панамския канал водят три големи океански пътя: двата – към Нова Зеландия, а третият – към островите Фиджи и по-нататък. Ако избереш средния път и плуваш след параходите, а може би и прилепен за тях, ти ще стигнеш почти до нужното място. Във всеки случай и двата пътя за Нова Зеландия обхващат зоната на архипелага Туамоту. Ще трябва само да отидеш малко по на север. Пътят откъм юг е по-

кратък, но в замяна на това ще плуваш в студените южни води, на границите на плаващите ледове, особено ако заобиколиш нос Хорн на Огнена земя – най-южната точка на Южна Америка. А Магелановият пролив е извънредно бурен. За тебе, разбира се, той не е така опасен, както за корабите и параходите, но все пак си е опасен. За ветроходните кораби той беше истинско гробище. На изток проливът е широк, на запад – тесен и осеян със скали и малки островчета. Яростни западни ветрове гонят водите му на изток – значи срещу тебе. В тези водовъртежи можеш да загинеш под водата дори и ти.

Ето защо най-добре е според мен да удължиш пътя си и да заобиколиш нос Хорн, вместо да плуваш през Магелановия пролив. Водата на океана изстива постепенно и аз се надявам, че малко по малко ти ще свикнеш с нея и няма да се простудиш. За храна няма какво да се грижиш – тя винаги ще ти е под ръка, както и водата. Ти си свикнал още от малък да пиеш морска вода без никаква вреда за здравето ти. Ще ти бъде малко по-трудно да намериш пътя от нос Хорн към островите Туамоту, отколкото от Панамския канал. На север от нос Хорн няма широки океански пътища с голямо параходно движение. Аз ще ти посоча точно географската дължина и ширина – ще ги определиш с помощта на специални инструменти, направени за теб по мои указания. Но тези инструменти ще ти тежат малко и ще ти пречат да се движиш свободно.

– Ще взема със себе си Лидинг. Той ще ми носи товара. Та нима мога да се разделя с Лидинг? Той сигурно и без това се е разтъжил за мене.

– Не се знае кой за кого се е разтъжил повече – усмихна се отново Салватор. – И така, Лидинг. Отлично. До островите Туамоту ти ще стигнеш. Остава да намериш един уединен коралов остров. А ще го познаеш ето по какво: на него се издига една мачта, на чийто връх във вид на ветропоказател има голяма риба. Не е мъчно да се запомни. Може би ще изгубиш месец, два или три, докато търсиш този остров, но това не е беда: водата там е топла, а стриди има достатъчно.

Салватор беше научил Ихтиандър да го изслушва търпеливо, без да го прекъсва, но когато професорът стигна до това място в своите обяснения, Ихтиандър не можа да се сдържи:

– И какво ще намеря на острова с ветропоказател риба?

– Приятели, верни приятели, тяхната грижа и нежност – отговори Салватор. – Там живее един мой стар приятел, учен – Арман Вилбуа, французин, прочут океанограф. Аз се запознах и сприятелих с него, когато бях в Европа преди много години. Арман Вилбуа е извънредно

интересен човек, но сега нямам време да ти разкажа за него. Надявам се, че ти сам ще се запознаеш с него и с историята, която го е завела на този усамотен коралов остров в Тихия океан. Той обаче не е самотен. Заедно с него живеят съпругата му, мила и добра жена, синът му и дъщеря му – тя е родена вече на острова и вероятно сега е на около седемнадесет години, а синът му е приблизително двадесет и пет годишен. Те знаят за тебе от писмата ми и аз съм уверен, че ще те приемат в семейството си като свой човек... – Салватор се поспря малко. – Разбира се, че ти сега ще трябва да прекарваш повечето от времето си във водата. Но за приятелски срещи и разговори ще можеш да излизаш за по няколко часа дневно на брега. Възможно е здравето ти да се поправи и тогава ще останеш на въздух пак толкова продължително, колкото и във водата.

В лицето на Армаи Вилбуа ще намериш втори баща. А ти ще бъдеш негов незаменим помощник в научните му работи по океанография. Ти знаеш за океана и неговите обитатели толкова, колкото десетина професори – усмихна се Салватор. – Тези чудаци експертите те разпитваха по време на следствието по шаблон – кой ден сме днес, кой месец, кое число и ти не можа да им отговориш само за това, защото тези неща не представляват никакъв интерес за тебе. Ако бяха те попитали например за подводните течения, за температурите на водата, за солеността на морската вода в залива Ла Плата и неговите околности, от твоите отговори можеше да се състави цял научен том. А колко повече ще можеш да научиш – и после да съобщиш знанията си на хората, – ако твоите подводни екскурзии бъдат ръководени от такъв опитен и голям учен като Арман Вилбуа. Уверен съм, че вие двамата ще създадете такъв труд по океанография, който ще открие нова епоха в развитието на тази наука, ще прогърми по света. И твоето име ще стои редом с името на Арман Вилбуа – аз го познавам, той сам ще настои за това. Ти ще служиш на науката и следователно на цялото човечество.

Ако пък останеш тук, ще те накарат да служиш на низките интереси на неуки и користолюбиви хора. Уверен съм, че в чистите, прозрачни води на атола и в семейството на Арман Вилбуа ти ще намериш тихо пристанище и ще бъдеш щастлив. Още един съвет. Щом се озovesh в океана – а това може да стане дори още тази нощ, – плувай незабавно към къщи, през подводния тунел (у нас сега е само верният Джим), вземи навигационните инструменти, ножа и прочие, намери Лидинг и тръгвай на път още преди слънцето да се издигне над океана.

– Сбогом, Ихтиандър! Не, довиждане!

И за пръв път в живота си Салватор прегърна и целуна силно

Ихтиандър. После се усмихна, потупа младежа по рамото и каза:
– Такъв юнак няма да пропадне! – И излезе бързо от килията.

БЯГСТВОТО

Олсен току-що се бе върнал от фабриката за копчета и бе седнал да обядва. Някой почука на вратата.

– Кой е? – извика Олсен, недоволен, че го безпокоят. Вратата се отвори и в стаята влезе Гутиере.

– Гутиере! Ти? Откъде? – извика смаяният и зарадван Олсен и скочи от стола си.

– Здравей, Олсен – каза Гутиере. – Не прекъсвай обедата си!

Тя се подпря на вратата и внезапно заяви:

– Не мога да живея повече с мъжа си и с неговата майка. Зурита... той си позволи да ме удари. Избягах от него. Завинаги, Олсен.

Тази новина накара Олсен да прекъсне обядата си.

– Виж ти изненада! – извика той. – Сядай! Едва се държиш на краката си. Но как така? Нали казваше: „Онова, което бог е съединил, човек не може да раздели!“ Да не ти напомням за това ли? Толкова по-добре. Радвам се. При баща си ли се върна?

– Баща ми не знае нищо. Зурита би ме намерил при него и би ме върнал в дома си. Отидох при една приятелка.

– И... какво ще правиш по-нататък?

– Ще постъпя на работа в завода. Дойдох да те помоля, Олсен, да ми намериш работа в завода... все едно каква.

Олсен загрижено поклати глава:

– В момента е много трудно. Въпреки това, разбира се, ще се опитам. – После помисли малко и попита: – А как ще се отнесе към това твоят мъж?

– Не искам и да го зная.

– Но затова пък той ще поиска да узнае къде е жена му – с усмивка каза Олсен. – Не забравяй, че живееш в Аржентина. Зурита ще те намери и тогава... Ти сама знаеш, че той няма да те остави на мира. Законът и общественото мнение са на негова страна.

Гутиере се позамисли, после каза решително:

– Е, добре тогава. В такъв случай ще замина за Канада, за Аляска...

– За Гренландия, за Северния полюс! – и вече по-сериозно Олсен добави: – Ще обмислим заедно всичко това. За теб е опасно да оставаш

тук. Самият аз отдавна се каня да се измъкна. И защо ли дойдох в Латинска Америка? Тук все още попският дух е твърде силен. Жалко, че не можахме на времето да избягаме. Но Зурита успя да те отвлече и нашите билети, и парите ни пропаднаха. Сега вероятно и ти като мене нямаш пари за параходен билет до Европа. Но няма и защо да ходим направо в Европа. Ако ние – аз казвам „ние“, защото няма да те оставя сама, докато не се озovesш на безопасно място, – ако ние стигнем поне до съседния Парагвай или още по-добре до Бразилия, Зурита там по-трудно ще те намери и ние ще имаме време да се подготвим за прехвърляне в Съединените щати или пък в Европа... Знаеш ли, че доктор Салватор е в затвора заедно с Ихтиандър?

– Ихтиандър ли! Намери ли се? Защо е в затвора? Мога ли да го видя? – обсипа Гутиере с въпроси приятеля си.

– Да, Ихтиандър е в затвора и може пак да стане роб на Зурита. Имаше един скалъпен процес, едно скалъпено обвинение срещу Салватор и Ихтиандър.

– Това е ужасно! И невъзможно ли е да бъде спасен?

– През цялото време се опитвах да направя това, но напразно. Неочакван наш съюзник се оказа обаче самият надзирател в затвора. Тази нощ трябва да освободим Ихтиандър. Току-що получих две кратки бележки: едната от Салватор, другата от надзирателя на затвора.

– Искам да видя Ихтиандър! – каза Гутиере. – Мога ли да дойда с тебе?

Олсен се замисли.

– Смятам, че не – отговори той. – И за теб е по-добре да не виждаш Ихтиандър.

– Но защо?

– Защото Ихтиандър е болен. Като човек – болен, но като риба – здрав.

– Не разбирам.

– Ихтиандър не може повече да диша въздух. Какво ще стане, ако те види отново? За него това ще бъде извънредно тежко, а може би – и за тебе. Ихтиандър ще иска да се среща с теб, а животът на сушата ще го погуби окончателно.

Гутиере наведе глава.

– Да, струва ми се, че си прав... – каза тя, като размисли.

– Между него и всички останали хора се изправи непреодолима преграда – океанът. Ихтиандър е обречен. От днес нататък водата става негова родна и единствена стихия.

– Но как ще живее той там? Сам в безбрежния океан – единствен човек сред рибите и морските чудовища?

– Той беше щастлив в своя подводен свят, докато...

Гутиере се изчерви.

– Сега, разбира се, той няма да бъде толкова щастлив колкото порано...

– Стига, Олсен! – натъжено каза Гутиере.

– Времето лекува всичко. Възможно е дори да си възвърне изгубеното душевно равновесие. Така ще си и живее – сред рибите и морските чудовища. И ако някоя акула не го изяде преждевременно, ще доживее до дълбока старост, до бели коси... А смъртта? Смъртта навсякъде е еднаква.

Вечерният здрач се сгъстяваше и в стаята бе съвсем притъмняло.

– Време е обаче да тръгвам вече – каза Олсен и стана. Изправи се и Гутиере.

– Но аз мога поне отдалеч да го видя, нали? – попита тя.

– Разбира се, ако не издадеш присъствието си.

– Добре, обещавам ти.

Беше вече съвсем тъмно, когато Олсен, облечен като водоносач, влезе с една кола в двора на затвора откъм Коронел Диас. Пазачът му подвикна:

– Къде отиваш?

– Карам вода за „морския дявол“ – отговори Олсен, както го беше научил тъмничният надзирател.

Всички пазачи знаеха, че в затвора се намира необикновен арестант – „морският дявол“, който седи в резервоар, пълен с морска вода, тъй като не понася сладката. От време на време докарваха с кола голяма бъчва с морска вода и сменяха съдържанието на резервоара.

Олсен се приближи към зданието на затвора, зави зад ъгъла, където се намираше кухнята и вратата на затвора, през която влизаха служителите. Надзирателят вече бе приготвил всичко. Пазачите, които обикновено стояха на входа и в коридора, бяха отстранени под различни pretextи. Придружен от надзирателя, Ихтиандър свободно излезе от затвора.

– Хайде, скачай по-бързо в бъчвата! – каза надзирателят.

Ихтиандър не ги накара да чакат.

– Карай!

Олсен тръсна поводите, излезе от двора на затвора и спокойно подкара коня по авеню д'Алвар, покрай гарата Ритеро и сточната гара. На

известно разстояние зад него се мяркаше сянката на една жена.

Беше вече тъмна нощ, когато Олсен излезе във от града. Пътят минаваше покрай морето. Вятърът се усилваше. Към брега прииждаха вълни и се разбиваха с грохот от камъните.

Олсен се озърна. По пътя не се виждаше никой. Само в далечината светеха фаровете на автомобил, който приближаваше бързо към тях. „Нека отmine“. Клаксонът изсвири, обля ги ослепителна светлина и автомобилът изчезна по посока на града.

– Време е! – Олсен се обърна и направи знак на Гутиере да се скрие зад камъните. После почука по бъчвата и извика: – Пристигнахме! Излизай!

От бъчвата се показва глава. Ихтиандър се огледа на всички страни, излезе бързо от бъчвата и скочи на земята.

– Благодаря, Олсен! – каза младежът и стисна силно с мократа си ръка десницата на великана.

Ихтиандър дишаше често като в астматичен пристъп.

– Няма за какво. Сбогом! Бъди внимателен! Не се приближавай много до брега. Пази се от хора, за да не те хванат пак.

Дори Олсен не знаеше какви напътствия беше получил Ихтиандър от Салватор.

– Да, да – задъхано отговори Ихтиандър. – Ще отплувам далеч-далеч, към тихите коралови острови, където не идва нито един кораб. Благодаря, Олсен! – и младежът се затича към морето.

Когато стигна до самите вълни, той се обърна изведнаж и извика:

– Олсен, Олсен! Ако някога видите Гутиере, предайте й моя поздрав и й кажете, че аз никога няма да я забравя!

Младежът се хвърли в морето и извика:

– Сбогом, Гутиере! – и изчезна във водата.

– Сбогом, Ихтиандър!... – тихо отвърна Гутиере, застанала зад камъните.

Вятърът се усилваше все повече и човек трудно се задържаше на краката си. Морето бушуваше, пясъкът съскаше, камъните се търкаляха с грохот. Една ръка стисна ръката на Гутиере.

– Да вървим, Гутиере! – ласкаво, но настойчиво каза Олсен.

Той изведе Гутиере на пътя. Гутиере погледна още веднъж към морето и опряна на ръката на Олсен, тръгна към града.

* * *

Салватор излежа наказанието си, върна се в къщи и се залови

отново с научната си работа. Той се готви за някакво далечно пътешествие.

Кристо продължава да работи при него.

Зурита си купи нова шхуна и лови бисери в Калифорнийския залив. И макар че не е най-богатият човек в Америка, той все пак не може да се оплаче от съдбата си. Краищата на мустаците му, като стрелката на барометър, показват високо налягане.

Гутиере се разведе с мъжа си и се омъжи за Олсен. Те се преселиха в Ню Йорк и работят в една консервна фабрика.

По крайбрежието около залива Ла Плата никой вече не си спомня за „морския дявол“. Само понякога, през душните летни нощи, когато чуят в тишината неизвестен звук, старите рибари казват на младежите:

– Ето така тръбеше „морският дявол“ – и почват да разказват легенди за него.

Един-единствен човек в Буенос Айрес не забравя Ихтиандър. Всички хлапета в града познават стария, полупобъркан, беден индианец:

– Ето го, идва бащата на „морския дявол“.

Но индианецът не обръща внимание на децата. Всеки път, когато срещне испанец, старецът извърща глава, плюе след него и измърморва някакво проклетие.

Полицията обаче не закача стария Балтазар. Неговата лудост е тиха, той не прави зло никому.

Само когато в морето излезе буря, старият индианец изведнъж се разтревожва. Той бърза тогава към брега на океана и с риск да бъде повлечен от вълните, се изправя на крайбрежните скали и вика, вика ден и нощ, докато не утихне бурята:

– Ихтиандър! Ихтиандър! Сине мой!

Но морето пази своята тайна.

КРАЙ

© 1928 Александър Беляев
© 1974 Дона Минчева, превод от руски

Александр Беляев
Человек-амфибия, 1928

Сканиране и разпознаване: Сергей Дубина
Spellcheck: Мандор
Източник: <http://sfbg.us>

Издание: Народна култура култура, София, 1974

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/956>]